

Instans: Bildningsnämnden
Tid: 2017-12-04 kl.15:00
Plats: Konferenslokal, Altorpskolan, Herrljunga

Ärendena har beretts av bildningsnämndens presidium.

Ingemar Kihlström
Ordförande

Marie Nordqvist
Sekreterare

Information:

- BN= slutgiltigt beslut fattas i bildningsnämnden.
- KS = slutgiltigt beslut fattas i kommunstyrelsen.
- KF = slutgiltigt beslut fattas i kommunfullmäktige.
- Info = Information.
- Ett X markerar att handlingar finns bifogade i kallelsen.
- VS markerar att handlingar presenteras vid sammanträdet.
- MF markerar muntlig föredragning

<i>KL</i>	<i>NR</i>	<i>Besluts -organ</i>	<i>Ärende</i>	<i>DNR</i>	<i>Handlingar bifogas</i>	<i>Föredragande/ Kommentar</i>
15.00			Sammanträdet öppnande			Ordförande
			Upprop			Nämndsekreterare
			Val av justerare och tid för justering			Ordförande
15.05	1	Info	Information om Processbeskrivning av investeringsprojekt som rör lokalförändring		MF	Teknisk chef
15.15	2	Info	Information - rapport Lyckan		MF	Projektledare
15.25	3	Info	Information ombyggnation Horsby		MF	Projektledare
15.35	4	BN	Månadsuppföljning September/Oktober	UN 15/2017	X	Controller
15.45	5	BN	Begäran om omdisponering av investeringsmedel inom bildningsförvaltningens investeringsbudget 2017	UN 221/2017	X	Controller
15.55	6	BN	Över-/underskottshantering	UN 251/2017	X	Controller
16.05	7	BN	Revidering av attesträtter	UN 266/2017	X	Controller
16.15	8	BN	Revidering av riktlinjer för barnomsorg	UN 267/2017	X	Handläggare
16.25	9	BN	Beräkning av studieförbundens kommunala anslag 2018	UN 215/2017	X	Bibliotekschef
PAUS						
18.00	10	Info	Information om regeringens digitaliseringsstrategi för skolväsendet	--	MF	Utvecklingsledare
18.10	11	BN	Äskande – Införande 1:1 i årskurs 6 2018	UN 222/2017	X	Utvecklingsledare
18.20	12	BN	Uppföljning skolnärvaro 2016-2017	UN 214/2017	X	Utvecklingsledare
18.30	13	BN	Kvalitetsrapport – Måluppfyllelse i förskolan 2017	UN 249/2017	X	Utvecklingsledare
18.40	14	Info	Anmälan av enheternas likabehandlingsplaner	UN 204/2017	X	Utvecklingsledare
18.50	15	KF	Svar på motion avseende daglig schemalagd idrott i skolan	UN 68/2017	X	Utvecklingsledare
19.00	16	BN	Revidering av Pedagogiska måltider	UN 217/2017	X	Bildningschef

<i>KL</i>	<i>NR</i>	<i>Besluts -organ</i>	<i>Ärende</i>	<i>DNR</i>	<i>Handlingar bifogas</i>	<i>Föredragande/ Kommentar</i>
19.10	17	BN	Riktlinjer gällande tilläggsbelopp för barn och elever i kommunal och fristående verksamhet	UN 220/2017	X	Bildningschef
19.20	18	Info	Förvaltningschefen informerar	--	MF	Bildningschef

<i>NR</i>	<i>Meddelandeförteckning</i>	<i>DNR</i>	<i>Handlingar bifogas</i>
1	Kvalitetsrapport Komvux	UN 255/2017	X
2	KS § 183 Riktlinjer avseende Sponsring för Herrljunga kommun	Postlista UN 2017:18	X
3	Beslut från skolinspektionen-Ansökan om godkännande som huvudman för gymnasieskola vid Realgymnasiet i Borås i Borås kommun, 2017-09-21	UN 41/2017	X
4	KS § 153 2017-09-25 Riktlinjer mottagande av muta och/eller gåva för anställda och förtroendevalda i Herrljunga kommun	UN 15/2017	X
5	KF § 110 2017-10-17 Äskande av medel för ytterligare två förskoleavdelningar i Herrljunga tätort.	UN 134/2017	X
6	KS § 160 2017-09-25 Fastställa befattningen Säkerhetsskyddschef med ersättare	Postlista UN 2017:16	X
7	Anteckningar från folkhälsopolitiska rådet	--	X

<i>NR</i>	<i>Delegeringsbeslut</i>	<i>DNR</i>	<i>Handlingar bifogas</i>
1	Anmälan av delegeringsbeslut under perioden 2017-10-03-2017-12-04	Förtecknings förvaras på bildningskontoret	Bildningschef

HERRLJUNGA KOMMUN

BILDNINGSS-
FÖRVALTNINGEN
Ingemar Kihlström
Robert Andersson

Ärende 4

Presidieskrivelse
2017-11-06
UN 15/2017 606

Sida 1 av 1

Månadsuppföljning oktober

Bildningsnämndens presidiums förslag till beslut
I enlighet med förvaltningens förslag till beslut.

Ingemar Kihlström
Ordförande

Robert Andersson
Vice ordförande

Expedieras till:
För kännedom
till:

Månadsuppföljning oktober

Nedanstående tabell visar bildningsnämndens ekonomi per den 31/10-2017. Prognos om 600 tkr våd årets slut. Under avsnittet bakgrund ges en sammanfattning av nuläget.

Ansvarsområde	År Budget	År Prognos	År Diff
Nämnd	525	525	0
Förvaltningsledning	15534	14661	874
Förskola	57265	56365	900
Fritidshem	15603	15803	-200
Grundskola	93703	94053	-350
Grundsärskola	3632	3932	-300
Gymnasieskola	39974	39874	100
Gymnasiesärskola	1861	2161	-300
Vuxenutbildning	5071	5261	-190
Kultur och Fritid	7429	7362	67
Summa	240596	239996	600

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse månadsuppföljning oktober

Förslag till beslut

Månadsuppföljning oktober godkänns.

Jonathan Arnljung
Controller

Expedieras till: Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet
För kännedom För: Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet
till:

Bakgrund

Förvaltningsledningen

Under oktober månad betalade migrationsverket ut 8050 tkr, avseende de kostnader som kvarstod för 2016 samt VT 2017. Dessa medel har hamnat under de kostnader som finns mot förvaltningsledningen, Altorp och kunskapskällan.

Elevhälsa

Budget i balans

Förskoleverksamhet

Förskoleverksamheterna inklusive pedagogisk omsorg har en sammanlagd positiv prognos om 900 tkr. Den positiva prognosen härrör främst till lägre personalkostnader. De interkommunala kostnaderna för förskolan faktureras november månad och kan resultera till att prognosen blir lägre.

Fritidshem

En negativ prognos på Fritidshem Horsby F-3 där man har högre personalkostnader/täthet under höstterminen en negativ prognos om 200 tkr är inrättad.

Grundskola/grundsärskola

Grundskolorna/grundsär har gemensamt en negativ prognos om 650 tkr. Prognosen bygger på:

Verksamhet	Kommentar	Belopp
Grundskolan gemensamt*	Högre interkommunala ersättningar	- 300
Altorp	Tidigare investering	- 200
Molla	Lägre personalkostnader	+150
Mörlanda	Lägre personalkostnader	+150
Eggvena	Högre personalkostnader	- 150
Hudene	Högre personalkostnader	- 150
4skolan gemensamt	Lägre administration	+150
Grundsärskolan	Integrerade elever	- 300
Summa		- 650

*Skolskjutskostnaderna är inte högre än budget, redovisningen visar att det är interkommunala kostnaderna som är högre (tidigare visat skolskjutskostnader).

Gymnasieskolan internt/externt

Kunskapskällan har en negativ prognos om 550 tkr, vilket härleds till högre kostnader för undervisning och läromedel.

Gymnasieskolan interkommunalt har en positiv prognos om 650 tkr. Prognosen bygger på att man följer de kostnaderna IKE men intäkten av försäljning av platser ökar med drygt 500 tkr.

Kunskapskällan	Högre undervisningskostnader	- 550
Gymnasiet externt	Lägre interkommunala kostnader	+ 650
Summa		+ 100

Biblioteket

Prognostiseras med ett underskott om 75 tkr, härrör till personalkostnader. Man har en ökad personaltäthet gentemot budget.

Musikskola

Budget i balans

HERRLJUNGA KOMMUN

BILDNINGS-
FÖRVALTNINGEN
Jonathan Arnljung

Tjänsteskrivelse
2017-11-07
DNR UN 15/2017 606
Sid 4 av 4

Investeringsredovisning

PROJEKT	BUDGET År	UTFALL Ack	PROGNOS År	DIFF År
Inventarier/IT BN	1374	1007	1374	0
Lekplatser	414	0	240	174
Förstudie Mörlanda förskola	200	0	200	0
Inventarier Horsby	1156	192	400	756
Summa Bildningsnämnd	3144	1199	2214	930

HERRLJUNGA KOMMUN

BILDNINGS-
FÖRVALTNINGEN
Ingemar Kihlström
Robert Andersson

Ärende 5

Presidieskrivelse
2017-10-24
UN 221/2017 606

Sida 1 av 1

Begäran om omdisponering av investeringsmedel inom bildningsförvaltningens investeringsbudget 2017

Bildningsnämndens presidiums förslag till beslut
I enlighet med förvaltningens förslag till beslut.

Ingemar Kihlström
Ordförande

Robert Andersson
Vice ordförande

Expedieras till:
För kännedom
till:

Begäran om omdisponering av investeringsmedel inom bildningsförvaltningens investeringsbudget 2017

Sammanfattning

Den 17 oktober 2017 beslutade kommunfullmäktige att kompensera bildningsnämnden i budget 2018 med 900 tkr med avseende modulhyra för två nya förskoleavdelningar.

Att starta upp två nya förskoleavdelningar kräver investeringsmedel för nya förskoleavdelningar. Förvaltningens förslag är att man omdisponerar 200 tkr från investeringsprojektet inventarier Horsby till inventarier BN med avseende att färdigställa inredningen på Lyckan.

Anledningen till en omdisponering av investeringsmedel till inventarier BN beror på att man fördelat befintlig investeringsbudget.

Investeringsprojekten per 31/10.

PROJEKT	BUDGET År	UTFALL Ack	PROGNOS År	DIFF År
Inventarier/IT BN	1374	1007	1374	0
Lekplatser	414	0	240	174
Förstudie Mörlanda förskola	200	0	200	0
Inventarier Horsby	1156	192	400	756
Summa Bildningsnämnd	3144	1199	2214	930

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelsen i ärendet daterat 2017-11-13

Förslag till beslut

Bildningsnämnden godkänner *begäran om omdisponering av investeringsmedel inom bildningsförvaltningens investeringsbudget 2017.*

Jonathan Arnljung
Controller

Expedieras till: Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet
För kännedom till: Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet

HERRLJUNGA KOMMUN

BILDNINGSS-
FÖRVALTNINGEN
Ingemar Kihlström
Robert Andersson

Ärende 6

Presidieskrivelse
2017-11-14
UN 251/2017 600

Sida 1 av 1

Över-/underskottshantering

Bildningsnämndens presidiums förslag till beslut
I enlighet med förvaltningens förslag till beslut.

Ingemar Kihlström
Ordförande

Robert Andersson
Vice ordförande

Expedieras till:
För kännedom
till:

HERRLJUNGA KOMMUN

BILDNINGSS-
FÖRVALTNINGEN
Jonathan Arnljung

Tjänsteskrivelse
2017-11-15
DNR UN 251/2017 600
Sid 1 av 2

Över-/underskottshantering flyktingbuffert.

Sammanfattning

De nya verksamhets- och ekonomistyrningsprinciperna möjliggör att bildningsnämnden över en längre tidsperiod kan fördela medel för ökade kostnader gällande migrationsverksamhet. Denna över/underskottshantering följer en redovisningsprincip som innebär att intäkterna från migrationsverket följer den ankomna gruppen för tre till fem år.

Beslutsunderlag

Bildningsnämnden tjänsteskrivelse över/underskottshantering flyktingbuffert samt verksamhets- och ekonomistyrningsprinciper.

Förslag till beslut

Bildningsnämnden antar förslag om att införa en över-/underskottshantering av flyktingbufferten över tid.

Jonathan Arnljung
Controller

Expedieras till: Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet
För kännedom Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet
till:

Bakgrund

Uppdrag utifrån nya gällande verksamhets- och ekonomistyrningsprinciper

Utdrag från de nya verksamhets- och ekonomistyrningsprinciperna, antagna i KF 5/9 2017 (KF § 85/2017-09-05):

Verksamhet gällande nyanlända med uppehållstillstånd samt ensamkommande barn (asylsökande samt barn som fått uppehållstillstånd) innefattas i detta kapitel.

Verksamheten finansieras av statliga medel. Intäkter och kostnader skiljer sig av olika orsaker mellan åren och därför måste verksamheten ses i ett längre perspektiv än ett år. Herrljunga kommun följer en redovisningsprincip som innebär att intäkterna från migrationsverket följer den ankomna gruppen för tre till fem år. Med denna princip balanseras varje enskilt års över- respektive underskott för att inte påverka kommunens egna medel.

Tre år efter det ankomståret som målgruppen kommit till Herrljunga kommun redovisas ett resultat. Finns det ett överskott för avräknad ankomstgrupp, och gruppen finns kvar, kan överskottet balanseras i ytterligare två år. Därefter ska överskottet redovisas till årets resultat. På motsvarande sätt redovisas ett underskott för avräknad grupp i årets resultat senast tre år efter ankomståret.

De verksamheter som budgeteras med statliga medel ska inte behandlas annorlunda än andra likvärdiga verksamheter inom kommunen. Detta gäller både de individer som statliga medel avser men även personal som arbetar inom verksamheten.

Över- och underskott som lyfts enligt dessa principer tillfaller den nämnd som ansvarar för verksamheten.

Ekonomisk bedömning

Hitintills är det cirka två miljoner som kan lyftas till flyktingbufferten för året 2018. Av dessa två miljoner härrörs 865 tkr till det nettoöverskott som avser migrationsverkets intäkter 2016 och resterande nettoöverskott avser vårterminen 2017.

Den exakta siffran på hur mycket som kan lyftas till flyktingbufferten görs vid avstämning inför varje årsbokslut. Om verksamheten gör ett överskott på de statliga medlen medförs dessa till ett balanskonto kommande år.

Samtliga kostnader och intäkter avseende asylsökandes skolgång skall vara kopplat till aktivitet och en objektstruktur för att synliggöra de nettokostnader som uppstår.

HERRLJUNGA KOMMUN

BILDNINGS-
FÖRVALTNINGEN
Ingemar Kihlström
Robert Andersson

Ärende 7

Presidieskrivelse
2017-11-22
UN 266/2017 942

Sida 1 av 1

Revidering av attesträtter 2018

Bildningsnämndens presidiums förslag till beslut
I enlighet med förvaltningens förslag till beslut.

Ingemar Kihlström
Ordförande

Robert Andersson
Vice ordförande

Expedieras till:
För kännedom
till:

HERRLJUNGA KOMMUN

BILDNINGS-
FÖRVALTNINGEN
Jonathan Arnljung

Tjänsteskrivelse
2017-11-22
DNR UN 266/2017 942
Sid 1 av 1

Revidering av attesträtter 2018

Sammanfattning

Organisations- och personalförändringar medför att attesträtterna behöver justeras.

Förändringarna står med under respektive kostnadsställe markerat i rött i bilagan.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2017-11-22

Attesträtter Bildningsnämnden

Förslag till beslut

Bildningsnämnden godkänner attesträtterna.

Jonathan Arnljung

Controller

Expedieras till: Ekonomiavdelningen
För kännedom Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet
till:

Attesträtter i Bildningsförvaltningen

2017-11-22

NR Kostnadsställe

3000 Bildningsnämnden
3100 Bildningskontoret
3111 Modersmål
3200 Förskolan gemensamt
3300 Fritidshem gemensamt
3400 Grundskola gemensamt
3240 Kooperativ talkotten
3241 Kooperativ påskliljan
3242 Kooperativ igelkotten
3262 Pedagogisk omsorg Knattebo
3800 Grundläggande vuxenutbildning
3801 Gymnasial vuxenutbildning
3802 Vuxenutbildning särskola
3803 Svenska för invandrare
3110 Elevhälsan
3210 Förskolan Horsby
3211 Förskolan Ugglan
3212 Förskolan Hagen
3213 Familjecentralen
3216 Förskolan Lyckan
3214 Innerby gemensamt
3220 Förskolan Eggvena
3221 Förskolan Eriksberg
3222 Förskolan Od
3223 Förskolan Molla
3224 Förskolan Mörlanda
3225 Förskolan Hudene

Beslutattestant

Bodil Jivegård
Bodil Jivegård
Erik Bjurström
Bodil Jivegård
Bodil Jivegård
Bodil Jivegård
Bodil Jivegård
Bodil Jivegård
Bodil Jivegård
Bodil Jivegård
Bodil Jivegård
Bodil Jivegård
Bodil Jivegård
Bodil Jivegård
Bodil Jivegård
Erik Bjurström
Lena Barber
Lena Barber
Lena Barber
Erik Bjurström
Lena Barber
Lena Barber
Eva Johansson
Eva Johansson
Eva Johansson
Eva Johansson
Eva Johansson
Eva Johansson
Eva Johansson

Ersättare 1

Erik Thaning
Erik Thaning
Bodil Jivegård
Erik Thaning
Erik Thaning
Erik Thaning
Erik Thaning
Erik Thaning
Erik Thaning
Erik Thaning
Erik Thaning
Erik Thaning
Erik Thaning
Erik Thaning
Erik Thaning
Erik Thaning
Bodil Jivegård
Eva Johansson
Eva Johansson
Eva Johansson
Bodil Jivegård
Eva Johansson
Eva Johansson
Lena Barber
Lena Barber
Lena Barber
Lena Barber
Lena Barber
Lena Barber
Lena Barber

Huvudmottagare

Eva Olsson
Eva Olsson
Lena Nilsson
Eva Olsson
Eva Olsson
Eva Olsson
Eva Olsson
Eva Olsson
Eva Olsson
Eva Olsson
Eva Olsson
Eva Olsson
Eva Olsson
Eva Olsson
Eva Olsson
Eva Olsson
Lena Nilsson
Ulrika Richardsson
Ulrika Richardsson
Ulrika Richardsson
Lena Nilsson
Jenny Florén
Ulrika Richardsson
Jenny Florén
Jenny Florén
Jenny Florén
Jenny Florén
Jenny Florén
Jenny Florén
Jenny Florén

3227 Förskolan Jätten
3226 Ytterby gemensamt

Eva Johansson
Eva Johansson

Lena Barber
Lena Barber

Jenny Florén
Jenny Florén

Attesträtter i Bildningsförvaltningen

Kostnadsställe

3261 Pedagogisk omsorg Ytterby
3320 Fritidshem Horsby F-3
3330 Fritidshem Horsby 4-6
3340 Fritidshem Molla
3341 Fritidshem Mörlanda
3350 Fritidshem Eggvena
3351 Fritidshem Eriksberg
3352 Fritidshem Hudene
3353 Fritidshem Od
3354 Fritidshem 4skolan gemensamt
3410 Grundskola Altorp
3420 Grundskola Horsby F-3
3430 Grundskola Horsby 4-6
3440 Grundskola Molla
3441 Grundskola Mörlanda
3450 Grundskola Eggvena
3451 Grundskola Eriksberg
3452 Grundskola Hudene
3453 Grundskola Od
3454 Grundskola 4skolan gemensamt
3500 Grundskolan
3600 Kunskapskällan
3610 Gymnasieskolan interkommunalt
3700 Gymnasiesärskola

Beslutattestant

Eva Johansson
Anna Wetterbrandt
Malin Norlander
Christer Wetterbrandt
Christer Wetterbrandt
Victoria Andersson
Victoria Andersson
Victoria Andersson
Victoria Andersson
Victoria Andersson
Victoria Andersson
Anna Ödman
Anna Wetterbrandt
Malin Norlander
Christer Wetterbrandt
Christer Wetterbrandt
Victoria Andersson
Victoria Andersson
Victoria Andersson
Victoria Andersson
Victoria Andersson
Victoria Andersson
Erik Bjurström
Malin Lindberg
Malin Lindberg
Erik Bjurström

Ersättare 1

Lena Barber
Malin Norlander
Anna Wetterbrandt
Victoria Andersson
Victoria Andersson
Christer Wetterbrandt
Christer Wetterbrandt
Christer Wetterbrandt
Christer Wetterbrandt
Christer Wetterbrandt
Christer Wetterbrandt
Malin Lindberg
Malin Norlander
Anna Wetterbrandt
Victoria Andersson
Victoria Andersson
Christer Wetterbrandt
Christer Wetterbrandt
Christer Wetterbrandt
Christer Wetterbrandt
Christer Wetterbrandt
Christer Wetterbrandt
Bodil Jivegård
Anna Ödman
Anna Ödman
Bodil Jivegård

Huvudmottagare

Jenny Florén
Anette Wigertsson
Anette Wigertsson
Camilla Fritzon
Camilla Fritzon
Camilla Fritzon
Camilla Fritzon
Camilla Fritzon
Camilla Fritzon
Camilla Fritzon
Camilla Fritzon
Lena Nilsson
Anette Wigertsson
Anette Wigertsson
Camilla Fritzon
Camilla Fritzon
Camilla Fritzon
Camilla Fritzon
Camilla Fritzon
Camilla Fritzon
Camilla Fritzon
Lena Nilsson
May-Britth Larsson
May-Britth Larsson
Lena Nilsson

Attesträtter i Bildningsförvaltningen

Kostnadsställe	Beslutattestant	Ersättare 1	Huvudmottagare
3940 Musikskola	Erik Larsson	Erik Thaning	Vem?
3960 Fritidsgård	Erik Bjurström	Erik Thaning	Lena Nilsson
3980 Allmän kulturverksamhet	Eva-Lena Liljedahl	Erik Thaning	Håkan Nilsson
3900 Bibliotek	Eva-Lena Liljedahl	Erik Thaning	Håkan Nilsson

Bodil Jivegård, Ingemar Kihlström och Niels Bredberg har rätt att beslutsattestera på samtliga kostnadställen.

Magnus Grönvall, Jenny Andersson och Jonathan Arnljung har rätt att beslutsattestera interna fakturor och bokföringsordrar.

Förändringsdatum

2018-01-01

2018-01-01

HERRLJUNGA KOMMUN

BILDNINGSS-
FÖRVALTNINGEN
Ingemar Kihlström
Robert Andersson

Ärende 8

Presidieskrivelse
2017-11-22
UN 267/2017 610

Sida 1 av 1

Regler för förskola och fritidshem (taxor)

Bildningsnämndens presidiums förslag till beslut
I enlighet med förvaltningens förslag till beslut.

Ingemar Kihlström
Ordförande

Robert Andersson
Vice ordförande

Expedieras till:
För kännedom
till:

Regler för förskola och fritidshem (taxor)

Sammanfattning

Reviderade regler för förskola och fritidshem har tagits fram av handläggare barnomsorg, förskolechefer och rektorer.

Nedanstående större förändringar föreslås:

Anpassningar utifrån införandet av IST förskola/fritidshem via web.

Förtydligande när det gäller placeringar i/från annan kommun.

Ett barn kan bara ha förskoleplats i en förskola.

Inskolning sker inte under jouröppet på sommaren eller under helgerna vid jul.

Vid vårdnadshavares sjukdom görs överenskommelse om lämningsstider med förskolechef/rektor.

Eftersom inkomsttaket är indexerat har krontalen i taxan tagits bort. Taxan kommer att finnas på hemsidan.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, *Regler för förskola och fritidshem*, daterad 2017-11-22.

Reviderade regler.

Förslag till beslut

1. Bildningsnämnden godkänner de nya reglerna för förskola och fritidshem.

Eva Olsson

Handläggare barnomsorg

Ärende 8

DIARIENUMMER:	UN-267/2017
FASTSTÄLLD:	2015-06-16
SENAST REVIDERAD:	2015-03-30
GILTIG FRÅN:	2018-01-01
GILTIG TILL:	tills vidare

Regler

Regler och avgifter för förskola och fritidshem

Bildningsnämnden

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga vilja växa!

Innehåll

Förskola	2
Allmän förskola	2
Fritidshem	2
Omsorg på obekväm arbetstid	3
Ansökan	3
Turordning	3
Erbjudande och placering	3
Övrigt	4
Uppsägning av plats.....	4
Avgift och debitering	5
Taxa	6

Förskola

Plats i förskola erbjuds från ett års ålder till dess att barnet börjar förskoleklass. Det finns fyra olika grunder för rätt till plats i förskola.

1. **Vårdnadshavare arbetar eller studerar**

Barnen får plats i den omfattning som krävs för vårdnadshavarens närvaro på arbetsplats eller utbildning, restid och tid för sömn vid nattarbete. Studerande erbjuds tid utöver föreläsningar, även för studietid under dagtid på vardagar.

2. **Barnet har ett eget behov på grund av familjens situation eller behov av särskilt stöd i sin utveckling**

Förskolechef utreder, dokumenterar och fattar beslut om eventuell placering och omfattning. Ett beslut om sådan placering i förskola gäller högst ett år för att sedan omprövas.

3. **Vårdnadshavare är föräldraledig för annat barn**

Placering beslutas av förskolechef, på tider för att ge barnet bästa möjliga utveckling och lärande. Omfattningen är 15 timmar per vecka.

4. **Vårdnadshavare är arbetslös och arbetssökande**

Placering beslutas av förskolechef, på tider för att ge barnet bästa möjliga utveckling och lärande. Omfattningen är 15 timmar per vecka. Vårdnadshavare har rätt att lämna barnet mer tid för att t.ex. gå på anställningsintervju.

5. **Allmän förskola**

Allmän förskola erbjuds alla barn från höstterminen det år barnet fyller 3 år med 525 timmar per år avgiftsfritt, vilket motsvarar 15 timmar per vecka. **Det finns förutbestämda tider att välja mellan och överenskommelse görs med förskolepersonalen** för att ge barnet bästa möjliga utveckling och lärande. **Därefter** registreras **tiderna** i E- tjänst förskola/fritidshem på kommunens hemsida. Närvarotiderna följer skolans läsårstider.

Barn som har en placering utifrån vårdnadshavares arbete eller studier kompenseras med en lägre avgift från och med augusti det år barnet fyller 3 år. Under juni, juli och augusti betalas ordinarie taxa.

Fritidshem

Fritidshem erbjuds från augusti det år barnet börjar förskoleklass till och med vårterminen det år barnet fyller 13 år. Det finns fyra olika grunder för rätt till plats på fritidshem:

1. **Vårdnadshavare arbetar eller studerar**

~~Barnen~~ **Eleven** får plats i den omfattning som krävs för vårdnadshavarens närvaro på arbetsplats eller utbildning, restid och tid för sömn vid nattarbete. Studerande erbjuds tid utöver föreläsningar även för studietid under dagtid på vardagar.

2. **Barnet Eleven har ett eget behov på grund av familjens situation eller behov av särskilt stöd i sin utveckling**

Rektor utreder, dokumenterar och fattar beslut om eventuell placering och omfattning. Ett beslut om sådan placering i fritidshem gäller högst ett år för att sedan omprövas.

3. Garantiplats

Barn till **Elever med** arbetssökande och sjukskrivna föräldrar, har efter ansökan, möjlighet att erhålla en "garantiplats". En dagavgift som motsvarar 1/20 av taket på maxtaxan debiteras per utnyttjad dag.

4. Lovplats

Lovplats erbjuds för elever 6-13 år under lov- och studiedagar. En dagavgift som motsvarar 1/20 av taket på maxtaxan debiteras per utnyttjad dag.

Verksamheten erbjuds vid den grundskola där ~~barnet~~ **eleven** har sin skolgång.

Omsorg på obekväm arbetstid

Regler och blankett för ansökan om barnomsorg på obekväm arbetstid finns på www.herrljunga.se och på Bildningskontoret.

Omsorg på obekväm tid erbjuds endast i Herrljunga kommun.

Ansökan

Ansökan om plats görs via e-tjänst förskola och fritidshem på Herrljunga kommuns hemsida. Man kan ställa barnet i kö när som helst men ködatum blir högst 6 månader innan önskad placering.

Annan kommun

Önskar barnets vårdnadshavare plats i annan kommun är det vårdnadshavarens ansvar att kontakta önskad kommun.

Kötid

Sökande får plats så snart plats blir ledig, dock senast fyra månader efter ansökningsdatumet.

Turordning

- Vilande placering med anledning av platsgaranti (gäller enbart vid placering i augusti/september)*)
- Ansökan om plats för barn i behov av särskilt stöd
- Ansökan om byte av barnomsorgsplats (omplacering sker endast i augusti/september)
- Ansökan om plats för barn till arbetande, studerande, arbetssökande eller föräldralediga vårdnadshavare samt allmän förskola
- Ansökan om plats för barn folkbokförda i annan kommun

Om vårdnadshavare ej svarat på ett platserbjudande trots påminnelse, återkallas platsen och ny ansökan måste ~~skickas in~~ göras via **E-tjänst förskola/fritidshem på Herrljunga kommuns hemsida**.

*)Platsgaranti erbjuds alla vårdnadshavare som inte önskar ha sina barn i ~~barnomsorgen~~ **förskolan** vid föräldraledighet för yngre syskon. Plats garanteras på samma förskola ~~omsorg~~ vid föräldraledighetens slut. Garantin gäller endast i samband med placering i augusti/september och ledigheten skall vara minst 6 månader.

Erbjudande och placering

När vårdnadshavare har anmält behov av plats inom någon av verksamheterna som omfattas av detta regelverk ska plats erbjudas inom 4 månader. Vid fritidshem erbjuds plats så snart ansökan lämnats in eller vid önskat placeringsdatum.

Vårdnadshavare erbjuds plats via mejl eller brev.

~~Man~~ **Ditt barn** kan bli erbjuden en **förskoleplats vid en enhet** ~~man~~ **du** inte angett som önskemål ~~vid sin i din~~ ansökan. Om ~~vårdnadshavare~~ **du** inte accepterar den placering som erbjuds kan ~~man~~ **du** tacka nej och om **du** så önskar stå kvar i kö. Då påbörjas en ny köperiod om högst ~~6-4~~ månader. Möjlighet finns även att tacka ja till erbjuden plats och stå i omplaceringskö till något av de önskemål som angetts i ansökan. Omplacering sker i augusti.

Inskolning i samband med sommarstängning sker tidigast vecka 32 och i samband med jul- och nyårshelgerna tidigast första vardagen efter den 6/1.

Vårdnadshavare är skyldiga att till Herrljunga kommun meddela ändring av familjeförhållanden, inkomst och andra förhållanden som påverkar villkoren för placering och/eller omsorgstid.

I placeringstiden ingår arbets- eller studietid, restid till och från arbetet/studierna samt tid för lämning och hämtning. Placeringstiden bestäms utifrån vårdnadshavares gemensamma behov.

Vid växelvis boende har barnet rätt till omsorg utifrån respektive vårdnadshavares omsorgsbehov.

Ett barn har inte rätt till förskoleplats vid två olika förskolor.

Barnets/**elevens** vistelsetid skall alltid schemaläggas. Barnets/**elevens** tid i förskola eller fritidshem är den tid då vårdnadshavarna arbetar eller studerar inklusive restid, hämtnings- och lämningstid.

~~Barn i förskolan vars vårdnadshavare är sjukskriven eller har en funktionsnedsättning erbjuds 15 timmar/vecka. Behövs ytterligare tid ska detta styrkas av läkarintyg och beslutas i varje enskilt fall av förskolechef/rektorer. Efter 8:e sjukdagen krävs ett intyg som styrker vårdnadshavares sjukskrivning.~~

~~Barn på fritidshem vars vårdnadshavare är sjukskriven erbjuds att övergå till en garantiplats. Behövs ytterligare tid ska detta styrkas av läkarintyg och beslutas detta av rektor i varje enskilt fall.~~

Vid vårdnadshavares sjukdom får barnet/eleven lämnas enligt överenskommelse med förskolan/fritidshemmet.

Vid havandeskapspenning får barnet lämnas enligt schema.

Övrigt

Förskolor och fritidshem har öppet måndag till fredag kl 06.00 – 18.00. I början och slutet av dagen sker samverkan mellan ~~förskola och fritidshem~~ **avdelningar och verksamhet** och barnet kan behöva byta avdelning.

Förskolor och fritidshem har rätt att stänga för planering och utveckling av verksamheten under högst två dagar per termin. Dessa förläggs gemensamt med grundskolans studiedagar så långt som möjligt.

Herrljunga kommuns förskolor och fritidshem ~~kommer~~ är årligen ~~att vara~~ semesterstängda vecka 28 – 31. Det ~~kommer att~~ finns **alltid** någon avdelning i Herrljunga tätort som har jouröppet dessa veckor. Mörlanda förskola och fritidshem ~~kommer att~~ **har** en jouröppen avdelning vecka 28 och 31.

De jouröppna avdelningarna är tillgängliga för familjer där båda vårdnadshavarna arbetar. Om stängningsveckorna ändras något år, kommer detta att meddelas i god tid före aktuell sommar.

Vid semester eller annan ledighet från arbete/studier får plats i barnomsorgen utnyttjas under enstaka dagar.

Uppsägning av plats

Uppsägning av plats ska ske senast 2 månader innan barnets placering ska upphöra. Uppsägningen görs via "E-tjänst förskola och fritidshem" på kommunens hemsida. Avgift tas ut under uppsägningstiden.

Herrljunga kommun har rätt att säga upp barn från ~~dess~~ plats i förskola eller fritidshem om avgiften inte betalats senast två månader efter förfalldatum.

Herrljunga kommun kan återkalla tilldelad plats genom uppsägning om placering inte utnyttjats enligt överenskommet schema på 2 månader.

Avgift och debitering

Avgiften gäller för gifta, sammanboende eller ensamstående vårdnadshavare och familjehemsföräldrar. Bor barnets vårdnadshavare tillsammans med en person som inte är biologisk förälder till det barn för vilket avgift ska fastställas, är bådas inkomst avgiftsgrundande.

Herrljunga kommun tillämpar maxtaxa inom förskola och fritidshem med debitering 12 månader/år. Hur mycket en placering kostar beräknas utifrån hur många barn du har i hushållet som är inskrivna i barnomsorgen, samt den totala bruttoinkomsten för hushållet.

Avgiften beräknas på hushållets sammanslagna bruttoinkomster. I den avgiftsgrundande inkomsten ingår:

- Lön och arvoden
- Sjuk och föräldrapenning
- Familjebidrag i form av familjepenning
- Pensionsförmåner
- Vårdbidrag för barn med funktionsnedsättning (60 % av beloppet)
- Arvodesdelen av familjehemsersättning

Inkomsten lämnas under sanningsförsäkran. Förändring av inkomststoppgift måste ha inkommit till Herrljunga kommun senast den 25:e i en månad för att ändring av avgift ska ske för nästkommande månad. Avgift betalas från och med fastställt placeringsdatum och tas ut 12 månader per år. Avgiften avser innevarande månad. Avgift betalas med en viss procent (enligt tabell nedan) av hushållets avgiftsgrundande inkomst per månad (beräknad årsinkomst delat med 12). Från och med 1/1 2016 höjs höjdes taket för maxtaxan genom indexering. Det innebär att högsta avgiftsgrundande inkomst är 45.390 kronor per månad.

Inkomststoppgifter som lämnas in till kommunen jämförs med taxerade inkomster hos Skatteverket. Kontrollen görs med 2 års fördröjning, eftersom Skatteverkets uppgifter inte finns tillgängliga tidigare. Om kontrollen visar att fel barnomsorgsavgift betalats kommer en justering att ske. Omräkning av avgifter kommer från 2018-01-01 endast att ske två månader bakåt i tiden. Eventuell justering för längre tid tillbaka kommer att ske i samband med den årliga retroaktiva avgiftskontrollen.

Avgift betalas så länge barnet/barnen har en plats, även vid frånvaro på grund av sjukdom, semester, lövdagar, ferier och under uppsägningstiden.

Om inkomststoppgift inte lämnas, debiteras full taxa.

Från och med höstterminens start det år barnet fyller tre år sänks avgiften under terminstid, om omsorgsbehovet överstiger 15 timmar per vecka. Detta gäller till och med det att barnet börjar förskoleklass eller grundskola.

Debiteringsmässigt sker sexåringarnas övergång från förskola till fritidshem den 1 augusti.

Vårdnadshavare med gemensam vårdnad där barnen har ett växelvis boende varannan vecka har rätt att få en delad avgift. Avgiften baserar sig på respektive hushålls inkomst.

Avgifter

Herrljunga kommun tillämpar maxtaxa inom förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg med debitering 12 månader/år. Hur mycket en placering kostar beräknas utifrån hur många barn du har i hushållet som är inskrivna i förskola eller fritidshem, samt den totala bruttoinkomsten för hushållet.

Från och med augusti det år barnet fyller tre år minskas avgiften med 3/8 under terminstid t. o. m. juli det år barnet fyller sex år. Därefter gäller fritidshemstaxa.

Barnen räknas i ordning efter ålder, det yngsta barnet räknas som barn ett (1), det näst yngsta som barn två (2) o.s.v. Barn nummer fyra (4) debiteras inte.

Ny maxtaxa årligen

Inkomsttaket i maxtaxan är indexerat och innebär en årlig reglering. Avgiften regleras enligt Riksdagens beslut om maxtaxa för förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg. Inkomsttaket meddelas på barnomsorgsfakturan och på kommunens hemsida www.herrljunga.se.

Förskoletaxa

Antal barn	Procent av bruttoinkomsten
Barn 1	3 %
Barn 2	2 %
Barn 3	1 %
Barn 4 och fler	Avgiftsfria

Antal barn	Procent av bruttoinkomsten
Barn 1	2 %
Barn 2	1 %
Barn 3	1 %
Barn 4 och fler	Avgiftsfria

Avgiftsdebitering

Avgiften beräknas på hushållets sammanlagda inkomst före skatt. Med hushåll avses ensamstående, gifta och samboende.

Avgift tas ut för kontrakterad placeringstid (avtalstiden) och ändras inte i samband med sjukdom, lov, semester eller annan frånvaro, då placeringen är att betrakta som ett abonnemang som löper på tolv (12) månader om året.

Räkning på avgift skickas månadsvis, med förfalldag den sista dagen varje månad. Debitering görs för innevarande månad. Påminnelseavgift och inkassoavgift uttages enligt gällande bestämmelser. Om inte betalning sker senast 60 dagar efter förfalldatum stängs barnet/barnen av.

Delad faktura

Vid delad vårdnad kan avgiften delas mellan vårdnadshavarna, som då får var sin faktura. Avgiften beräknas på inkomsten i respektive familjs hushåll. Den sammanlagda avgiften överstiger dock inte maxtaxan för en plats. Båda vårdnadshavarna måste ansöka om delad faktura, blankett finns på Herrljunga kommuns hemsida och på Bildningskontoret.

Avgiftsgrundande inkomster

Avgiften grundar sig på nuvarande bruttoinkomst (=före skatt). Detta räknas som inkomst:

Lön och andra ersättningar i anslutning till anställning
Överskott av näringsverksamhet (gäller egna företagare)
Sjukpenning, sjukbidrag
Föräldrapenning
Utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbildning
Arbetslöshetsersättning
Familjebidrag i form av familjepenning
Änkepension, förtidspension (inte barnpension)
Livränta (ersättning vid godkänd arbetsskada för förlorad inkomst)
Vårdbidrag för barn till den del det utgör arvode (ersättning för merutgifter ska inte tas med)
Utfyllnadsbidrag vid växelvis boende
Familjehemsersättning (arvodesdel)
Reseersättning, bilförmån, kostförmån (beskattningsbara delen)

Anmälan om inkomständring, placeringstid eller ändrade familjeförhållanden

Vårdnadshavare är skyldig att omgående anmäla förhållanden som påverkar avgiftsuttaget.

Om uppgifter om avgiftsgrundande inkomst inte lämnats **debiteras högsta avgiften** enligt maxtaxan.

Varje år sker inkomstkontroll mot taxerad inkomst inhämtade från Skattemyndigheten, med efterdebitering eller återbetalning av avgift som följd.

Avgiftsbefrielse

Avgiftsbefrielse kan beviljas vid fritidshemsplacering enligt Skollagen 14 kap. 6 § genom rektorsbeslut och omprövas regelbundet.

Taxa (inkomsttak 2017 45.390:-)

Förskola och familjedaghem

<u>Barn</u>	<u>Procent</u>	<u>Maxavgift/månad</u>
Barn 1	3 %	1.362 kr
Barn 2	2 %	908 kr
Barn 3	1 %	454 kr
Barn 4	0 %	0 kr

Fritidshem

<u>Elev</u>	<u>Procent</u>	<u>Maxavgift/månad</u>
Elev 1	2 %	908 kr
Elev 2	1 %	454 kr
Elev 3	1 %	454 kr
Elev 4	0 %	0 kr

Det yngsta barnet räknas som barn 1.

HERRLJUNGA KOMMUN

BILDNINGSS-
FÖRVALTNINGEN
Ingemar Kihlström
Robert Andersson

Ärende 9

Presidieskrivelse
2017-11-13
UN 215/2017 606

Sida 1 av 1

Beräkning av studieförbundens kommunala anslag 2018

Bildningsnämndens presidiums förslag till beslut
I enlighet med förvaltningens förslag till beslut.

Ingemar Kihlström
Ordförande

Robert Andersson
Vice ordförande

Expedieras till:
För kännedom
till:

Beräkning av studieförbundens kommunala anslag 2018

Sammanfattning

Folkbildningsrådet fastställde i december 2015 en ny fördelningsmodell för det statliga bidraget till studieförbundens verksamhet.

Västra Götalands Bildningsförbund beslutade i juni 2017 att utarbeta en ny rekommendation för beräkning av kommunala anslag till de lokala studieförbundsavdelningarna i Västra Götaland.

Styrelsen ser stora fördelar såväl för kommunerna som för studieförbunden att det kommunala bidragssystemet i så stor utsträckning som möjligt harmoniserar med det statliga.

De kommuner som antar rekommendationen tillhandahåller Västra Götalands Bildningsförbunds fördelningsverktyg.

Beslutsunderlag

Västra Götalands Bildningsförbund: 2018 års rekommendation för beräkning av studieförbundens kommunala anslag

Folkbildningsrådet: Statsbidrag till studieförbund 2017 : villkor och fördelningskriterier : fastställda av Folkbildningsrådets styrelse 16 december 2015, dnr 18, 2015, 092

Förslag till beslut

1. De nya riktlinjerna, från Västra Götalands Bildningsförbund, när det gäller fördelningen av kommunala anslag till studieförbunden antas.
2. De tidigare riktlinjerna från 2008 upphör därmed att gälla.

Eva-Lena Liljedahl

Bibliotekschef

Expedieras till: Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet
För kännedom Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet
till:

Bakgrund

Västra Götalands Bildningsförbund beslutade i juni 2017 om en ny rekommendation för fördelning av kommunala anslag tillstudieförbunden. Den harmonierar med den fördelningsmodell som Folkbildningsrådet fastställde i december 2015 för det statliga bidraget till studieförbundens verksamhet. Denna fördelningsmodell är väl förankrad, via studieförbunden, SKL och den av regeringen antagna Folkbildningspropositionen.

Enligt den nya rekommendationen från västra Götalands bildningsförbund betalas hela det kommunala anslaget ut i januari månad. Bidraget baseras på studieförbundens kommunsammandrag (statistik, verksamhetsberättelse och verksamhetsplan) för året innan, samt underlaget för de ytterligare två tidigare årens kommunala anslag till studieförbunden. Det blir alltså en eftersläpning på ett år, på samma sätt som staten hanterar de statliga bidragen. Detta speglar studieförbundens verksamhet över tid på ett bättre sätt, eftersom man jämför två år i samma fördelningsverktyg.

Exempel på förändringar i den nya rekommendationen från Västra Götalands Bildningsförbund är följande:

Man värderar unika deltagare högre än tidigare.

För att till viss del komma ifrån jakten på studietimmar så viktas dessa lägre i det nya fördelningsverktyget.

Personer med funktionsnedsättning ger dubbelt unik deltagare, om man har extra kostnader för dem (t ex tolk, ledsagare etc.).

Samverkan

Kommunen har sedan länge anslutit sig till den fördelningsmodell för kommunbidrag till studieförbunden som Västra Götalands Bildningsförbund rekommenderat och använt sig av deras fördelningsverktyg. Detta är bara en mindre förändring och förbättring av deras tidigare modell. Därför är inte samverkan av ärendet aktuellt.

Motivering av förslag till beslut

Rekommendationen från Västra Götalands Bildningsförbund är ett väl genomarbetat förslag baserat på de riktlinjer som Folkbildningsrådet tagit fram när det gäller de statliga bidragen till studieförbunden. Det bästa och mest praktiska för Herrljunga kommun är att ansluta sig till detta, som majoriteten av Sveriges kommuner också väljer att göra. I arbetet med att fördela kommunala anslag till studieförbunden så är det fördelningsverktyg, som Västra Götalands Bildningsförbund bistår de kommuner som anslutit sig till bidragsmodellen, ovärderligt och mycket arbetsbesparande.

2018 års rekommendation för beräkning av studieförbundens kommunala anslag

Folkbildningsrådet fastställde i december 2015 en ny fördelningsmodell för det statliga bidraget till studieförbundens verksamhet.

Västra Götalands Bildningsförbund beslutade i juni 2017 att utarbeta en ny rekommendation för beräkning av kommunala anslag till de lokala studieförbundsavdelningarna i Västra Götaland. Styrelsen ser stora fördelar såväl för kommunerna som för studieförbunden att det kommunala bidragssystemet i så stor utsträckning som möjligt harmonierar med det statliga.

Villkor för statens stöd till folkbildningen regleras i Förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen. De fyra syftena med statens stöd till folkbildningen är att

- stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin
- bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen
- bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höga bildnings- och utbildningsnivån i samhället
- bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet

Rekommendation

Studiecirklar och Annan folkbildningsverksamhet

- unika deltagare
- studietimmar
- deltagare med funktionsnedsättning

Kulturarrangemang

- Antal kulturarrangemang

Anslaget fördelning mellan verksamhetsformerna

70 %	studiecirklar, (50 % deltagare och 50 % studietimmar)
10 %	annan folkbildningsverksamhet (50 % deltagare och 50 % studietimmar)
20 %	kulturarrangemang (antal kulturprogram)

2018 års anslag beräknas på en genomsnittlig verksamheten under två år, med en eftersläpning på ett år. DVS 2018 års anslag beräknas på snittet av verksamheten 2015 och 2016. Denna formel används i alla tre verksamhetsformerna.

Nya studieförbund i kommunerna

För de studieförbund som är nytt i kommunen sker en infasning efter genomförd verksamhet efter samma principer som ovan. Infasningen sker under 2 år där man vid första utbetalningsåret erhåller 50 % av anslaget och andra utbetalningsåret 100 %.

Inrapportering av verksamhet

Studieförbunden rapporterar föregående års verksamhet till kommunen senast den 30 juni. Inrapporterad verksamhet ligger sedan till grund för nästkommande års utbetalning av kommunbidraget. Ex 2018 års bidrag beräknas på verksamheten för 2015 och 2016.

Utbetalning av kommunanslaget

Utbetalning av bidraget i sin helhet sker senast 31 januari.

De kommuner som antar rekommendationen tillhandahåller Västra Götalands Bildningsförbunds fördelningsverktyg.

Skara 170621

Ola Wirtberg

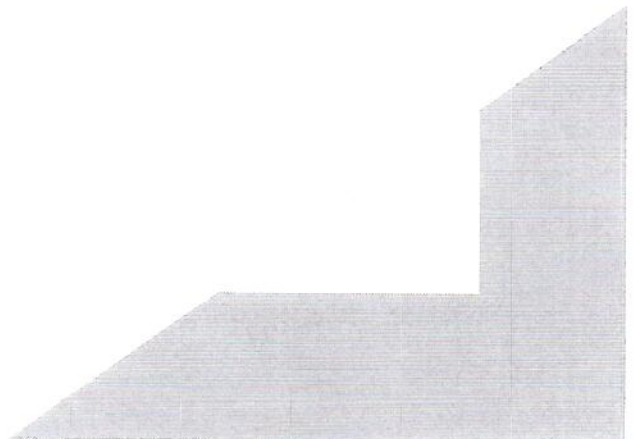
Ordförande i Västra Götalands Bildningsförbund

Västra Götalands Bildningsförbund

0511-134 65, 0709-709400

vgb.nu

info@vgb.nu

Statsbidrag till studieförbund 2017

Villkor och fördelningskriterier

- Fastställda av Folkbildningsrådets styrelse 16 december 2015, dnr 18, 2015, 092

INNEHÅLL

Förord	4
Statens mål och syften	5
Grundläggande villkor för att erhålla statsbidrag	5
Organisatoriska villkor	6
Organisation	6
Kvalitetssäkring.....	6
Verksamhetsvillkor	7
Verksamhetsformer.....	7
Studiecirkel.....	7
Annan folkbildningsverksamhet.....	8
Kulturprogram	8
Verksamhetens inriktning	9
Avgränsningar.....	9
Fördelningskriterier för statsbidraget	11
Organisationsbidrag	11
Tillgänglighetsbidrag.....	12
Verksamhetsbidrag.....	13
Studiecirkel	13
Annan folkbildningsverksamhet.....	14
Kulturprogram	14
Uppföljning av statsbidragsvillkor	15
Uppföljning av organisatoriska villkor	15
Organisation.....	15
Kvalitet	15
Uppföljning av verksamhetsvillkor	15
Verksamhetsformer	15
Verksamhetens inriktning.....	16
Folkbildningsrådets bedömning	17

Förord

Statens detaljstyrning av folkbildningen genom Skolöverstyrelsen upphörde 1991 och ersattes med målstyrning och den ideella föreningen Folkbildningsrådet bildades. Folkbildningen gavs därmed en friare roll gentemot staten än vad den tidigare haft. Folkbildningsrådet fördelar statsbidrag till folkhögskolor, studieförbund och studerandeorganisationer inom folkhögskolan utifrån de övergripande fyra syften som riksdagen beslutat.

I det folkbildningspolitiska dokumentet *Vägval & vilja* redovisar folkbildningens företrädare sin syn på folkbildningens roll och uppgifter i samhället. Folkbildningen kan fungera som bildningscenter, utbildningsanordnare, kulturarena, demokratisk möjliggörare och som en del av civilsamhället. Folkbildningen har stor betydelse för demokrati, arbetsmarknad, mångfald och social sammanhållning. Det är framför allt den idémässiga grunden, pedagogiken och självständigheten som ger folkbildningen en särställning i förhållande till andra utbildningsanordnare.

Folkbildningsrådet fördelar statsbidrag till tio studieförbund. Varje studieförbund har sin egen profil och ideologiska särart. Statsbidraget ska bidra till att statens syften kan uppnås inom ramen för den mångfald av verksamhetsinriktningar som de olika studieförbunden har.

Folkbildningsrådet följer kontinuerligt upp och utvärdera verksamheten i förhållande till de syften som anges och de villkor som föreskrivits för att statsbidrag ska lämnas.

Statens mål och syften

Villkor för statens stöd till folkbildning regleras i Förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen. De fyra syftena med statens stöd till folkbildningen är att

- stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin
- bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen
- bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället
- bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet

Enligt förordningen beslutar Folkbildningsrådet vilka som ska få statsbidrag samt fördelar tillgängliga medel mellan dem. Folkbildningsrådet ska kontinuerligt följa upp och utvärdera verksamheten i förhållande till ovanstående syften och de villkor som föreskrivits för att statsbidrag ska lämnas. Folkbildningsrådet får besluta att helt eller delvis kräva tillbaka statsbidrag.¹

Folkbildningsrådet har fastställt villkor och fördelningskriterier för statsbidrag till studieförbund.

Grundläggande villkor för att erhålla statsbidrag

Det är studieförbundet som, utifrån samhällets stöd till en fri och frivillig folkbildningsverksamhet och utifrån sin profil, ska formulera målen för sin verksamhet. Det ska tydligt framgå att det är studieförbundet som är ansvarig anordnare av verksamheten.² Statsbidraget får endast användas för det ändamål det har beviljats för.

Studieförbundet ska

- dokumentera den bidragsberättigade folkbildningsverksamheten
- lämna de uppgifter som Folkbildningsrådet begär för att kunna fullfölja sitt myndighetsuppdrag

¹ Förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen, 5 §, 15 § och 16 §.

² Förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen, 16 §, punkt 3.

Organisatoriska villkor

Organisatoriska villkor gäller för studieförbund som mottar statsbidrag för folkbildningsverksamhet. Dessa villkor ska säkerställa att organisationen har förutsättningar och kapacitet att ta ansvar för verksamheten samt har kunskap om vilka villkor som åligger mottagare av statsbidrag.

Studieförbundets förbundsstyrelse har ansvar för att den verksamhet som finansieras med statsbidrag är i överensstämmelse med statens mål och syften med bidraget samt med Folkbildningsrådets fastställda statsbidragsvillkor.

Organisation

Studieförbundet ska

- vara en registrerad ideell förening³
- ha en ansvarig styrelse⁴
- vara en demokratiskt styrd organisation
- ha minst tre medlemsorganisationer⁵
- ha minst fem av förbundsstyrelsen godkända juridiska enheter som bedriver lokal folkbildningsverksamhet⁶
- ha en samlad folkbildningsverksamhet som omfattar minst 200 000 studietimmar.⁷

Kvalitetssäkring

Studieförbundet ska

- bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete, centralt och lokalt
- bedriva ett systematiskt internt etik- och gränsdragningsarbete
- genomföra ett systematiskt arbete med risk- och väsentlighetsanalys
- årligen genomföra internkontroll av minst 5 procent av folkbildningsverksamheten

³ Registrerad med organisationsnummer hos Skatteverket.

⁴ Förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen, 12 §.

⁵ Folkuniversitetet har inga medlemsorganisationer men är sedan tidigare godkänt statsbidragsberättigat studieförbund och därmed undantaget från detta villkor.

⁶ Studieförbundets lokala enheter ska vara registrerade ideella föreningar. Folkuniversitetet består av fem fristående stiftelser men är sedan tidigare godkänt statsbidragsberättigat studieförbund och därmed undantaget från detta villkor.

⁷ Folkbildningsverksamhet mäts i studietimmar. Ett kulturprogram motsvarar i detta sammanhang nio studietimmar.

Verksamhetsvillkor

Verksamhetsvillkoren tydliggör syftena med statsbidraget och skapar förutsättningar för studieförbundet att uppnå dessa.

Verksamhetsformer

Den statsbidragsberättigade verksamheten har tre verksamhetsformer: studiecirkel, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram, vilka kan genomföras genom fysiska sammankomster eller i digital form.

Studiecirkelverksamhet med gemensamma, planmässigt bedrivna studier ska utgöra basen för verksamheten.⁸

Studiecirkel

Studiecirkeln är en mindre grupp som genom samtal och diskussion bedriver studier. Deltagaren söker kunskap tillsammans med andra och utvecklar färdigheter utifrån sina behov och intressen. Deltagaren ska ges möjlighet till inflytande samt tid för reflektion och eftertanke mellan sammankomsterna. För att en deltagare ska kunna rapporteras som underlag för statsbidrag ska deltagaren vara närvarande vid minst tre sammankomster, varav minst en gång vid de tre första sammankomsterna.

Cirkelledaren ska

- vara godkänd av en lokal studieförbundsavdelning⁹
- ha den kompetens som krävs för att fullfölja uppdraget

Deltagarna ska

- vara 13 år eller äldre under verksamhetsåret
- vara minst tre och max 20 inklusive cirkelledaren

Studiecirkeln ska ha

- en dokumenterad plan för studiecirkelns genomförande och för det studiematerial som används
- en omfattning per vecka som maximalt innefattar tre sammankomster om vardera fyra studietimmar. En studietimme är 45 minuter
- minst tre sammankomster och minst nio studietimmar

⁸ Förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen, 12 §.

⁹ Förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen, 12 §.

Annan folkbildningsverksamhet

I annan folkbildningsverksamhet kan studieförbundet genomföra verksamhet i friare former. Verksamhet i annan folkbildningsverksamhet ska ge studieförbundet möjlighet att pröva nya former och utveckla nyskapande folkbildningsverksamhet. Sammankomsterna i annan folkbildningsverksamhet kan vara längre och genomföras tätare än i studiecirkel. Antalet sammankomster kan vara en eller flera. Deltagarna kan vara fler än i studiecirkeln.

Ledaren ska

- vara godkänd av en lokal studieförbundsavdelning
- ha den kompetens som krävs för att fullfölja uppdraget

Deltagarna ska

- vara sex år eller äldre under verksamhetsåret
- vara minst tre inklusive ledaren

Annan folkbildningsverksamhet ska ha

- en dokumenterad plan för verksamhetens genomförande
- en omfattning av minst en studietimme, det vill säga 45 minuter

Kulturprogram

Kulturprogrammen ska ge kulturupplevelser genom föreläsning, sång/musik, dramatisk framställning, film/foto/bild, dans, utställning, litteratur, konst/konsthantverk eller tvärkulturell verksamhet. Utställning kan endast rapporteras en gång per plats den visas, oavsett visningstidens längd. Ett sammanhållet arrangemang som vänder sig till samma deltagare rapporteras som ett (1) kulturprogram även om det innehåller flera medverkande eller olika kulturformer.

Ledaren ska

- vara godkänd av en lokal studieförbundsavdelning¹⁰
- ansvara för programmets genomförande och rapportering

Deltagaren ska

- vara 13 år eller äldre under verksamhetsåret

Kulturprogram ska

- framföras inför eller tillsammans med minst fem deltagare utöver studieförbundets ledare

¹⁰ Förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen, 12 §.

- ha en sådan utformning att det bidrar till att skapa delaktighet, upplevelse och eftertanke
- utannonseras i förväg
- pågå minst 30 minuter

Verksamhetens inriktning

Verksamhetens inriktning tydliggör områden som studieförbundet särskilt har i uppdrag att arbeta med. Dessa områden utgår från det folkbildningspolitiska målet, statens syften med stödet till folkbildningen, folkbildningens egna mål samt studieförbundets profil.

Studieförbundet ska

- ha ett tydligt anordnarskap i all sin verksamhet, oavsett samverkanspart
- ha ett system för cirkelledarutbildning
- erbjuda verksamhet i hela landet
- arbeta aktivt för att nå nya deltagare/nya deltagargrupper
- arbeta aktivt för att nå deltagare som är korttidsutbildade, utrikes födda eller har en funktionsnedsättning¹¹
- integrera jämställdhetsperspektivet i folkbildningsverksamheten
- motverka alla former av diskriminering
- ha en strategisk plan för arbetet med digital delaktighet

Avgränsningar

Med studieförbundets möjlighet att utforma en verksamhet, öppen och fri för alla att delta i, följer ett ansvar för hur verksamheten bedrivs och hur bidraget används.

- Folkbildningsverksamhet som anordnas utanför Sverige ger inte rätt till statsbidrag
- Statsbidraget får inte användas till verksamhet med kommersiellt syfte¹²

¹¹ Med korttidsutbildad avses deltagare som inte har minst 3-årig gymnasieexamen samt är 20 år eller äldre under aktuellt år.

¹² Förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen, 7 §. Studieförbundet kan ta ut en deltagaravgift.

- Verksamhet som anordnas mot betalning på uppdrag av extern part, t ex efter anbudsförfarande, är inte statsbidragsberättigad. Studieförbundets medlemsorganisationer anses inte vara externa parter
- Statsbidraget får endast användas till kostnader som är direkt förbundna med folkbildningsverksamheten
- När verksamhet anordnas i samverkan med andra parter får studieförbundet inte till dessa parter förmedla bidrag som beräknas på ett schablonmässigt sätt, utan eventuellt bidrag ska baseras på en beräkning utifrån förutsättningarna i det enskilda fallet
- Föreningsverksamhet såsom medlemsmöten, styrelsesammanträden och liknande sammankomster ger inte rätt till statsbidrag
- En studiecirkel eller annan folkbildningsverksamhet med samma grupp ger inte rätt till statsbidrag för mer än 480 studietimmars verksamhet per år¹³
- Verksamhet som en myndighet eller ett annat organ, vid sidan av Folkbildningsrådet, har finansieringsansvar för ger inte rätt till statsbidrag¹⁴
- Verksamhet ger inte rätt till statsbidrag om personal anställd av annan huvudman, t ex inom vården och socialtjänsten, på sin arbetstid fungerar som ledare
- Som bidragsberättigade deltagare i folkbildningsverksamhet får endast personer folkbokförda i Sverige och medborgare i EU- och Efta-länder räknas¹⁵

¹³ Berörd verksamhet kan inte efter de 480 timmarna övergå till och rapporteras som annan folkbildningsverksamhet eller starta som ny studiecirkel i annat ämne. För att en grupp ska anses som ny ska minst hälften av deltagarna vara nya.

¹⁴ Om ett studieförbund bedriver verksamhet inom kommunala musikskolor, kommunala kulturskolor och kommunala fritidsgårdar gäller följande. För att verksamheten ska vara statsbidragsberättigad får inte ansvaret för den verksamhet som studieförbundet bedriver vara delat mellan studieförbundet och kommunen. Studieförbundet måste ha det totala ansvaret för pedagogik, ekonomi och administration vad gäller sin verksamhet.

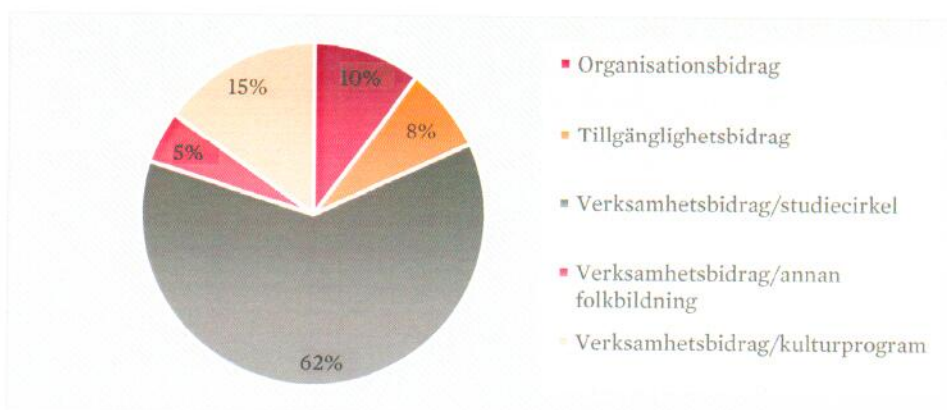
¹⁵ I studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet krävs rapportering av uppgifter om deltagare. Undantag från personnummerrapportering accepteras för person med skyddad identitet, med samordningsnummer eller med ofullständigt personnummer (motsvarande högst 1 procent av unika deltagare). De uppgifter om deltagare i folkbildningsverksamhet, som Folkbildningsrådet behöver för att kunna bedöma studieförbundets rätt till statsbidrag, hämtas från SCB:s register Rikets totalbefolkning (RTB).

- En verksamhet ger inte rätt till statsbidrag om deltagarna inte deltar frivilligt, det vill säga om deltagandet är en förutsättning för utbetalning av ekonomisk ersättning från det allmänna, t ex verksamhet som anordnas på uppdrag av socialtjänsten eller Försäkringskassan
- Studier som ingår i personalutbildning eller som är ett led i formella utbildningsprogram, t ex inom det ordinarie skolväsendet, ger inte rätt till statsbidrag
- Verksamhet som utgörs av lek, spel och idrott ger inte rätt till statsbidrag
- Verksamhet vars syfte är att producera varor ger inte rätt till statsbidrag

Fördelningskriterier för statsbidraget

Statsbidraget fördelas i form av ett organisationsbidrag, ett tillgänglighetsbidrag och ett verksamhetsbidrag. Statsbidraget fördelas enligt följande:

Organisationsbidrag	10 procent
Tillgänglighetsbidrag	8 procent
Verksamhetsbidrag/studiecirkel	62 procent
Verksamhetsbidrag/annan folkbildningsverksamhet	5 procent
Verksamhetsbidrag/kulturprogram	15 procent

Organisationsbidrag

Totalt avsätts 10 procent av statsbidraget till ett organisationsbidrag.

3 miljoner kronor av detta ges i ett fast bidrag till varje studieförbund som ett stöd för att uppfylla de organisatoriska villkor som Folkbildningsrådet

ställer på studieförbundet som mottagare av statsbidrag. Resterande del av organisationsbidraget är rörligt. Av det rörliga bidraget baseras hälften på antalet unika deltagare och hälften på antalet kommuner där studieförbundet har minst 2000 studietimmar och minst 100 unika deltagare. Respektive studieförbund får del av det rörliga bidraget i proportion till sin andel av det totala antalet unika deltagare samt sin andel av det totala antalet kommuner enligt ovanstående definition. Den rörliga delen omfördelas varje år mellan studieförbunden utifrån dessa kriterier och är ett stöd till lokal närvaro och organisation.

Tillgänglighetsbidrag

Totalt avsätts 8 procent av statsbidraget till ett tillgänglighetsbidrag.

En miljon kronor av tillgänglighetsbidraget ges i ett fast bidrag till varje studieförbund som ett stöd för att ge studieförbundet möjlighet att utveckla sin verksamhet så att den är tillgänglig för personer med funktionsnedsättning och behov av särskilt stöd.¹⁶

Den rörliga delen omräknas varje år utifrån studieförbundets tidigare verksamhet med målgruppen och fördelas i proportion till studieförbundets andel av den totala verksamheten med målgruppen. Hälften av den rörliga delen baseras på antalet studietimmar och hälften baseras på antalet rapporterade deltagare i verksamhet där någon eller några deltagare varit i behov av förstärkta insatser. Hälften baseras på slutrapporterad verksamhet 2015 och hälften baseras på ett genomsnitt av slutrapporterad verksamhet 2013-2014.

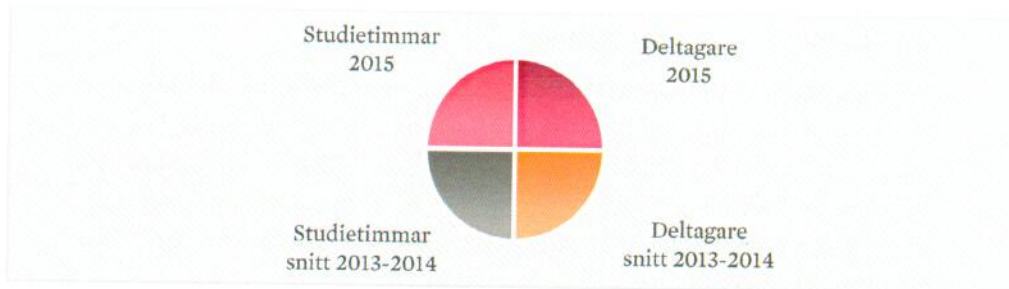
Bidraget fördelas på verksamhet med personer med funktionsnedsättning som har haft behov av förstärkta insatser i studiecirkel, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram.¹⁷

Endast verksamhet som har inneburit **merkostnader** kan rapporteras och ge rätt till statsbidrag.¹⁸

¹⁶ Funktionsnedsättning definieras som nedsättning av en fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Källa: Socialstyrelsens termbank (socialstyrelsen.se)

¹⁷ Kulturprogram utgör inte fördelningsgrund för tillgänglighetsbidrag 2016 och 2017, eftersom kulturprogram inte räknats med som underlag för förstärkningsbidrag i tidigare system.

¹⁸ Det rörliga bidraget ska användas för pedagogiskt stöd, t ex anpassat studiematerial, teknisk pedagogisk utrustning, tolk och andra resurser för enskild individ. Bidraget avser *inte* fysiskt stöd exempelvis ramper, hissar och automatiska dörröppnare. Det är fastighetsägarens ansvar att följa bestämmelser kring fysisk miljö enligt plan- och bygglagen (PBL).

Verksamhetsbidrag

Verksamhetsbidraget beräknas på antalet studietimmar och antalet unika deltagare i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet samt antalet kulturprogram, och fördelas i proportion till respektive studieförbunds andel av den totala verksamheten av respektive slag.

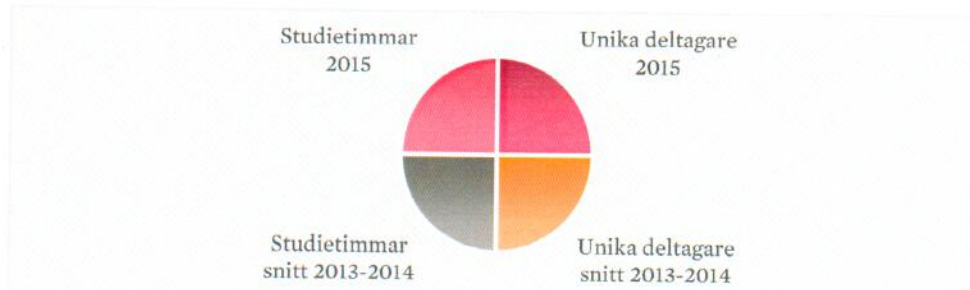
Verksamhetsbidraget fördelas enligt följande: Studiecirkel 62 procent, annan folkbildningsverksamhet 5 procent och kulturprogram 15 procent av det totala statsbidraget. Studiecirkelverksamheten ska utgöra minst hälften av studieförbundets samlade folkbildningsverksamhet.¹⁹

En deltagare kan under aktuellt år vara unik enbart en gång i studiecirkelverksamhet respektive en gång i annan folkbildningsverksamhet. Detta oavsett hur många verksamheter individen deltar i.

Studiecirkel

Av statsbidraget avsätts 62 procent för studiecirkel. Hälften av bidraget baseras på antalet studietimmar och hälften baseras på unika deltagare, där unik deltagare ges värdet 1 och korttidsutbildad unik deltagare ges värdet 2. Hälften baseras på slutrapporterad verksamhet 2015 och hälften baseras på ett genomsnitt av slutrapporterad verksamhet 2013-2014.

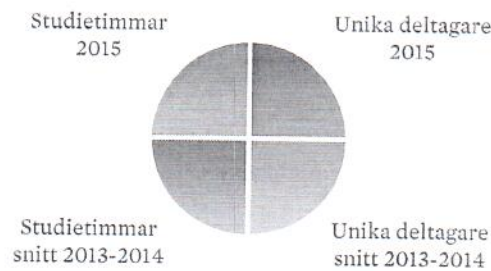
Bidraget omfördelas varje år och fördelas på följande sätt:

¹⁹ Folkbildningsverksamhet mäts i studietimmar. Ett kulturprogram motsvarar i detta sammanhang nio studietimmar.

Annan folkbildningsverksamhet

Av statsbidraget avsätts 5 procent till annan folkbildningsverksamhet. Hälften av bidraget baseras på antalet studietimmar och hälften baseras på unika deltagare, där unik deltagare ges värdet 1. Hälften baseras på slutrapporterad verksamhet 2015 och hälften baseras på ett genomsnitt av slutrapporterad verksamhet 2013-2014. Bidraget omfördelas varje år och fördelas på följande sätt:

Kulturprogram

Av statsbidraget avsätts 15 procent till kulturprogram. Fördelningen sker utifrån antal kulturprogram. Hälften baseras på slutrapporterad verksamhet 2015 och hälften baseras på ett genomsnitt av slutrapporterad verksamhet 2013-2014. Bidraget omfördelas varje år och fördelas på följande sätt:

Bilaga

Uppföljning av statsbidragsvillkor

Folkbildningsrådets samlade uppföljningsverksamhet består av flera delar med olika syften och inriktning: uppföljning av statsbidragsvillkor, förebyggande av felaktig bidragsanvändning, återrapportering till regeringen, underlag till Folkbildningsrådets budgetunderlag samt särskilda uppföljningsstudier.

Denna bilaga omfattar *uppföljning av statsbidragsvillkor*.

Uppföljning av organisatoriska villkor

Organisation

För varje studieförbund inhämtar Folkbildningsrådet information om:

- att studieförbundets stadgar beskriver studieförbundets målsättningar (ändamålsparagrafen)
- att studieförbundets stadgar inte strider mot statens syften med folkbildningsanslaget
- att studieförbundets stadgar inte strider mot diskrimineringslagen

Kvalitet

Studieförbundet ska årligen återrapportera strategi, arbetssätt och resultat av:

- kvalitetsarbete, centralt och lokalt
- internt etik- och gränsdragningsarbete
- risk- och väsentlighetsanalys
- internkontroll

Uppföljning av verksamhetsvillkor

Verksamhetsformer

Studieförbundet ska årligen återrapportera arbetssätt för:

- godkännande av cirkelledare samt för säkerställande av att cirkelledaren har den kompetens som krävs för att fullfölja uppdraget
- säkerställande av att det finns planer för studiecirkelns och annan folkbildningsverksamhets genomförande och för det studiematerial som används
- säkerställande av att villkor avseende verksamhetsformen kulturprogram uppfylls

Verksamhetens inriktning

Studieförbundet ska årligen återrapportera:

- arbetssätt för att säkerställa ett tydligt anordnarskap i verksamheten tillsammans med olika samverkansparter
- system för cirkelledarutbildning
- arbetssätt för att säkerställa att verksamhet erbjuds i hela landet
- arbetssätt för att nå nya deltagare/nya deltagargrupper
- arbetssätt för att nå deltagare med kort utbildningsbakgrund, utrikes födda deltagare och deltagare med funktionsnedsättning
- arbetssätt med tillgänglighetsbidrag
- arbete med jämställdhetsintegrering i folkbildningsverksamheten
- arbete med att motverka alla former av diskriminering
- strategi, arbetssätt och resultat av arbete för digital delaktighet

För varje studieförbund följer Folkbildningsrådet upp:

- antal kommuner med cirkelverksamhet de tre senaste kända verksamhetsåren
- antal kommuner med annan folkbildningsverksamhet de tre senaste kända verksamhetsåren
- antal kommuner med kulturprogram de tre senaste kända verksamhetsåren
- andel nya cirkeldeltagare de tre senaste kända verksamhetsåren
- andel korttidsutbildade cirkeldeltagare de tre senaste kända verksamhetsåren²⁰
- andel utrikes födda cirkeldeltagare de tre senaste kända verksamhetsåren
- andel cirkeldeltagare med funktionsnedsättning de tre senaste kända verksamhetsåren
- könsfördelning i cirkelverksamheten de tre senaste kända verksamhetsåren, per ämnesområde

²⁰ Med korttidsutbildad avses deltagare som inte har minst 3-årig gymnasieexamen samt är 20 år eller äldre under aktuellt år.

Folkbildningsrådets bedömning

Varje år sammanställer Folkbildningsrådet resultaten av uppföljningen av statsbidragsvillkoren i en rapport per studieförbund. Denna rapport tar Folkbildningsrådets styrelse ställning till i december. Styrelsen kan fatta följande beslut:

- Rapporten visar att studieförbundet på ett tillfredsställande sätt följt statsbidragsvillkoren. Rapporten läggs till handlingarna.
- Rapporten visar att studieförbundet behöver utreda och/eller korrigera delar av verksamheten. Ärendet tas åter upp i styrelsen efter genomförd utredning och/eller korrigering. Om rapporten då på ett tillfredsställande sätt visar att studieförbundet följt statsbidragsvillkoren läggs den till handlingarna. I annat fall kan styrelsen besluta att studieförbundet måste genomföra ytterligare utrednings- och/eller korrigeringsåtgärder. Först när det på ett tillfredsställande sätt visats att studieförbundet följt statsbidragsvillkoren kan styrelsen besluta att lägga ärendet till handlingarna.
- Rapporten föranleder att Folkbildningsrådet genomför en granskning av studieförbundets rätt att uppbära statsbidrag. Ärendet tas åter upp i styrelsen efter genomförd granskning. Om rapporten då på ett tillfredsställande sätt visar att studieförbundet följt statsbidragsvillkoren läggs den till handlingarna. Om detta inte kan visas kan styrelsen besluta att återkräva utbetalt statsbidrag och/eller att studieförbundet inte längre har rätt att erhålla statsbidrag.

Statsbidragets användning

Om Folkbildningsrådet får kännedom om oklarheter i fråga om statsbidragets användning kan Folkbildningsrådets generalsekreterare besluta om att initiera en utredning och begära av studieförbundets styrelse att den utreder och korrigerar tidigare felaktigt inrapporterad verksamhet.²¹

Vart tredje år prövar Folkbildningsrådets styrelse andelarna i systemet, det vill säga organisations-, tillgänglighets- och verksamhetsbidrag utifrån studieförbundens utveckling.

²¹ Riktlinjer för utredning och granskning samt återkrav av statsbidrag och utveckling.

HERRLJUNGA KOMMUN

BILDNINGS-
FÖRVALTNINGEN
Ingemar Kihlström
Robert Andersson

Ärende 11

Presidieskrivelse
2017-10-31
UN 225/2017 606

Sida 1 av 1

Tjänsteskrivelse Äskade om medel för inköp av elevdatorer 2018

Bildningsnämndens presidiums förslag till beslut
I enlighet med förvaltningens förslag till beslut.

Ingemar Kihlström
Ordförande

Robert Andersson
Vice ordförande

Expedieras till:
För kännedom
till:

Äskade om medel för inköp av elevdatorer 2018

Sammanfattning

Den statliga styrningen över den svenska skolans ställer ett ökat krav på skolans digitalisering. Regeringen har nyligen antagit en Nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet som ställer ökade krav på:

- Digital kompetens för alla i skolväsendet
- Likvärdig tillgång och användning
- Forskning och uppföljning kring digitaliseringens möjligheter

Utöver detta så har ska digitala nationella prov införas succesivt från 2018. Den sammantagna bilden medför att Herrljunga kommun bör öka sina ambitionsnivå gällande elevdatorer för att säkerställa goda förutsättningar för våra elever. Bildningsförvaltningen äskar om 1000 tkr för att införa en till en-datorer för samtliga årskurs 6 elever från och med höstterminen 2018. Äskandet är av tillfällig karaktär och ska inte vara av ramhöjande karaktär. Utöver det så föreslår bildningsförvaltningen att Servicenämnden SNIT och bildningsnämnden får i uppdrag att säkerställa att bildningsförvaltningen har den tekniska utrustning som krävs för att bedriva högkvalitativ fjärrundervisning med start 1 september 2018.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse - äskade om medel för inköp av elevdatorer 2018, 2017-10-26
Nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet, Regeringen, Utbildningsdepartementet, 2017-10-19
Redovisning av uppdraget om att föreslå nationella IT-strategier för skolväsendet, Skolverket, 2016-04-04

Förslag till beslut

1. Äskar 1.000 tkr för införande av 1:1 datorer i årskurs 6 läsåret 2018/2019
2. Servicenämnden SNIT och bildningsnämnden får i uppdrag att säkerställa att bildningsförvaltningen har den tekniska utrustning som krävs för att bedriva högkvalitativ fjärrundervisning med start 1 september 2018. Uppdraget redovisas till kommunstyrelsen i december 2018.

Erik Thaning
Utvecklingsledare

Expedieras till: kommunstyrelsen
För kännedom till: Servicenämnden SNIT

Bakgrund

Regeringen fattade 2017-10-19 beslut om en nationell digitaliseringsstrategi för det svenska skolväsendet. Strategins övergripande målsättning är att *"det svenska skolväsendet ska vara ledande i att använda digitaliseringens möjligheter på bästa sätt för att uppnå en hög digital kompetens hos barn och elever och för att främja kunskapsutvecklingen och likvärdigheten"*.

Strategin innehåller tre fokusområden för de åtgärder som sammantaget ska leda till att det övergripande målet för strategin uppnås. Varje fokusområde innefattar ett mål och flera delmål som ska uppnås till 2022. De tre fokusområdena är:

- Digital kompetens för alla i skolväsendet
- Likvärdig tillgång och användning
- Forskning och uppföljning kring digitaliseringens möjligheter

Fokusering på digital kompetens har redan påverkat skolväsendet i och med att det har skrivits in förtydligande kring digital kompetens i revideringarna utav läroplanerna för grundskolan, gymnasieskolan och förskolan.

När det gäller fokusområden Likvärdig tillgång och användning går det att läsa att *"Elevernas skolrelaterade arbete begränsas inte till den tid eleverna befinner sig i skolans lokaler, vilket blir tydligare högre upp i årskurserna. Stor del av undervisningen utgår från tillgång till digitala resurser och mer arbete utförs med digitala verktyg. Det är därför viktigt att elever i förskoleklass, grundskola och gymnasieskola och i motsvarande skolformer har god tillgång till digitala verktyg"*.

I skolverkets redovisning regeringsuppdraget om att föreslå en IT-strategi som vänder sig till förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet och den obligatoriska skolan (2016-04-04) specificeras god tillgång med följande passage: *"Grundförutsättningen för elever bör därmed vara att varje elev har tillgång till ett personligt digitalt verktyg, ett förhållande som brukar beskrivas som en till en, 1:1"*.

Herrljunga kommun har i dagsläget 1:1 för elever i årskurs 7-9, samt för kommunens gymnasieelever vid Kunskapskällande, medan eleverna i f-6 inte har samma förutsättningar.

Ny stadiindelad timplan från 2018/2019

Regeringen beslutade den 16 mars 2017 om en ny stadiindelad timplan som träder i kraft den 1 juli 2018. Förutom att beslutet innebär att skolan återigen delas i låg-, mellan- och högstadiet så får förslaget ett genomslag på skolornas timplaner och scheman. Tydligast märks detta inom moderna språk, där 48 timmar omfördelas från högstadiet och förläggs i mellanstadiet. Herrljunga kommun erbjuder idag modernas språk i form av tyska, franska och spanska. Skolenheterna har idag inte några lärare som är utbildade i moderna språk, förutom vid Altorpskolan, där kommunens samtliga undervisande lärare i moderna språk har sin placering.

För att erbjuda elever i årskurs 6, det lagreglerade kravet om moderna språk om 48 timmar innebär detta 80 minuter i veckan. Ur ett pedagogiskt perspektiv, som möjliggör en god måluppfyllelse så bör organiseringen av språkundervisningen fördelas om 2 tillfällen per vecka. Under införandeperioden innebär detta en utökad tid för språkvalet totalt, det nästkommande års 7:or 8:or och 9:or läser enligt den befintliga timplanen. Vilket i sig är kostnadsdrivande.

Eleverna vid våra ytterskolor, inklusive skolan i Mörlanda skjutsas idag in till Herrljunga en gång i veckan för hemkunskapsundervisning vid Altorpskolan, under en period om 12 veckor. Att utöka busstrafiken till 2 turer i veckan, under skolårets samtliga veckor, innebär en kostnadsökning som inte ligger i linje med en kostandseffektiv undervisning. Detta eftersom att pengarna läggs på transporter och tid tas från elever och lärare som hellre skulle kunna läggas på undervisning. Det bedöms som inte önskvärt att skjutsa in eleverna vid två tillfällen i veckan.

Utveckling av fjärrundervisning

Fjärrundervisning regleras i skollagens (2010:800) 23 Kap 4 § och innebär att lärare och elever inte behöver vara på samma fysiska plats men i samma fysiska tid. Förvaltningens bedömning är att skolenheterna till läsårsstarten 2018 ska ha utvecklat konceptet för fjärrundervisning inom moderna språk för att säkerställa en kvalitativ undervisning i ämnena tyska, franska och spanska. Konceptet innebär att språkläraren utgår från Altorpskolan, medan elevernas befinner sig vid respektive ordinarie skolenhet vid veckans ena pass, tillsammans med en annan pedagogisk personal. Medan de åker in till Altorpskolan för undervisning vid veckans andra pass. Detta förslag på organisering innebär att både skolornas timplaner och elevernas övriga undervisning fortsättningsvis kan utvecklas vid enheterna, samtidigt som det skapas goda pedagogiska förutsättningar för moderna språk i årskurs 6.

Digitala nationella prov

Regeringen har beslutat om att införa digitala nationella prov från 2018 i och med Prop. 2017/18:14, samt en upptrappning med målsättningen att alla nationella prov ska vara digitaliserade 2022. De första digitala nationella proven kommer att hållas engelska, svenska och svenska som andraspråk och kommer även inkludera elever i årskurs 6. Utifrån den aspekten är det av största vikt, att eleverna får goda förutsättningar att prestera gott även på de nationella proven.

Plan för införande av 1:1 för elever i Herrljunga kommun.

Som ovan nämnt så har kommunen en 1:1 lösning för elever i årskurs 7 och uppåt samt för elever vid gymnasieskolan. För att ta nästa steg föreslås ett införande för samtliga årskurs 6 elever, för att säkerställa goda undervisningsmöjligheter, samt en teknikutveckling som ligger i linje med både regeringens beslut om nationell digitaliseringsstrategi för skolväsendet liksom för den nya timplanen. Förslaget innebär en kostnadsökning, då både eleverna i årskurs 6 och 7 ska få tillgång till ett digitalt verktyg. Åskandet beräknas till 1000 tkr utifrån nuvarande nivå. För året därefter införs 1:1 för årskurs 6 istället för i årskurs 7 och eleverna behåller datorerna hela skolgången i Herrljunga. Åskandet ska därför ses ett engångstillskott.

Förslag om fortsatt utrustning

Äskande ska ses som ett första steg i ett större sammanhängande plan för utrustning lärverktyg som har som målsättning att uppnå regeringens intentioner i och med den antagna digitaliseringsstrategin. Planen behandlas i ett eget ärende.

Ekonomisk bedömning

Äskadet för införandet av 1:1 i årskurs 6 med start läsåret 2018/2019 beräknas kosta 1000 tkr. Baserat på 1 dator per elev i årskurs 6, samt ett headset för att möjliggöra fjärrundervisningen.

Förslag till beslut

1. Äskar 1000 tkr för införande av 1:1 datorer i årskurs 6 läsåret 2018/2019
2. Samverkansnämnden SNIT och bildningsnämnden får i uppdrag att säkerställa att bildningsförvaltningen har den tekniska utrustning som krävs för att bedriva högkvalitativ fjärrundervisning med start 1 september 2018. Uppdraget redovisas till kommunstyrelsen i december 2018.

Erik Thaning
Utvecklingsledare

HERRLJUNGA KOMMUN

BILDNINGSS-
FÖRVALTNINGEN
Ingemar Kihlström
Robert Andersson

Ärende 12

Presidieskrivelse
2017-10-16
UN 214/2017 611

Sida 1 av 1

Rapport skolnärvaro

Bildningsnämndens presidiums förslag till beslut
I enlighet med förvaltningens förslag till beslut.

Ingemar Kihlström
Ordförande

Robert Andersson
Vice ordförande

Expedieras till:
För kännedom
till:

Tjänsteskrivelse kvalitetsrapport skolnärvaro 2017

Sammanfattning

Förvaltningen har följt upp skolnärvaron för läsåret 2016-2017. Några sammanfattningsvis så går det att konstatera att 26,6 % av kommunens grundskoleelever har en frånvaro som överstiger 10 % och att 46 % av dessa återfinns på högstadiet. Vidare kan gå det även att konstatera att ogiltig frånvaro i princip uteslutande återfinns i grundskolans senare del. Det finns ingen statistik signifikant skillnad mellan könen, utan de faktiska skillnaderna mellan pojkar och flickor är förhållandevis små. Förvaltningen ser att arbetet måste inriktas på att öka skolnärvaron i våra skolor och har därför tillsatt en arbetsgrupp som ska ta fram riktlinjer för det kommande arbete.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse kvalitetsrapport skolnärvaro 2017, 2017-10-16
Kvalitetsrapport uppföljning av skolnärvaro 2017, 2017-10-16

Förslag till beslut

Godkänner kvalitetsrapporten

Erik Thaning
Utvecklingsledare

DIARIENUMMER: UN /2017:214
FASTSTÄLLD: 2017-11-04
DOKUMENTANSVAR: Utvecklingsledare

Kvalitetsrapport 2017

*Kvalitetsrapport – Uppföljning skolnärvaro
2017.*

Bildningsnämndens kvalitetsrapport för uppföljning av skolnärvaro 2017 i grundskolan.

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga vilja växa!

Innehåll

Inledning.....	2
Syfte.....	2
Nationella trender	2
Frånvaro.....	3
Sammanfattning.....	5

Inledning

Uppföljning av skolnärvaron infördes vid den senaste revideringen utav Bildningsnämndens kvalitetsplan, § 16 BN 2017-01-30. Skolnärvaron har i nationellt i Sverige belysts under de senare åren och skolinspektionen har släppt två rapporter inom områden, samt att Statens Offentliga Utredningar författat rapporten Saknad! Uppmärksamma elevers frånvaro och agera SOU 2016:94.

Syfte

Syftet med uppföljningen är att följa upp elevernas närvaro i våra verksamheter, samt att kontrollera enheternas rutiner för frånvarohantering.

Nationella trender

I Skolinspektionens rapport konstateras det att ogiltig sammanhängande frånvaro är mer vanligt förekommande i årskurs 7–9 än i lägre årskurser. Nästan fyra av 1 000 elever i årskurs 7–9 och knappt en av 1 000 elever i årskurs 1–6 har varit sammanhängande frånvarande i minst en månad. Förekomsten är i stort sett lika vanlig bland pojkar som bland flickor. Enligt kartläggningen är frånvaron ungefär lika vanlig i kommunala som i fristående skolor. Skolinspektionen konstaterar att det inte skett någon ökning av den ogiltiga sammanhängande frånvaron sedan Skolverkets mätning läsåret 2008/09 (SOU 2016:94). I Rapporten ”SKOLANS TOMMA STOLAR - Om frånvaro i grundskolan och hur kommuner och skolor arbetar med frågan” kan vi läsa följande:

- *Undersökningen indikerar många elever med stor frånvaro*

I vår undersökning anger kommuner och skolor att den totala frånvaron (anmäld och oanmäld) ökar för varje årskurs och är störst i årskurs 9. Skolledarna anger att 12 % av eleverna i årskurs 9 är frånvarande mer än 10 %, kommunerna anger 17 %. Undersökningen indikerar att över 50 000 elever (mellanstadiet och högstadiet) har en stor frånvaro i Sverige idag, över 14 000 av dem har en frånvaro på över 20 % och mer än 38 000 har en frånvaro på mellan 10–19 %. Tidigare undersökningar visar att en del av dessa inte alls går till skolan under lång tid, så kallade ”hemmasittare”. Detta trots att vi både har skolplikt och att alla barn i Sverige har rätt till grundläggande utbildning i allmän skola.

Sammanfattningsvis finns det dock inte sammanhängande rapportering kring frånvaro-nivåer i Sverige, varken när det gäller andel eller antal elever. Däremot så har Prestationsprinsen tillsammans med Skandias Stiftelse Idéer för livet i sin rapport föreslagit att verksamheterna minst bör följa upp elever med 10 % frånvaro.

Frånvaro

Detta är den första kartläggning av närvaro i kommunen på en huvudmanna-nivå, varav jämförande statistik är svår att ta fram. Årets uppföljning har därför en betoning på total skolnärvaro, giltig som ogiltig, samt på ogiltig frånvaro. Anledningen till att fokus även ligger på den giltiga frånvaron är, dels symbolvärdet, men även den faktiska funktionen av att vara borta, att varje lektion räknas och att eleven missat undervisning. 10 % frånvaro innebär att en elev är borta i genomsnitt drygt en halv till en dag i veckan, eller 2 veckor om det skulle vara sammanhängande.

Totalt i kommun, läsåret 2016/2017			
Individer	Antal elever med närvaro under 90 %	Antal elever med giltig frånvaro över 10 %	Antal elever med ogiltig frånvaro över 2.5 %
Pojkar	128 (26,8 %)	104 (21,8 %)	30 (6,0 %)
Flickor	126 (26,5 %)	115 (24,2 %)	35 (7,0 %)
Totalt	254 (26,7 %)	219 (23,0 %)	65 (7,0 %)
Antal elever 1-9	952		

Flickor är något mer benägna till att ha en både ogiltigt som giltig frånvaro i den utsträckning de är borta, även om skillnaderna är väldigt små.

Årskurs 7-9, läsåret 2016/2017			
Individer	Antal elever med närvaro under 90 %	Antal elever med giltig frånvaro över 10 %	Antal elever med ogiltig frånvaro över 2.5 %
Pojkar	57 (35,0 %)	33 (20,2 %)	30 (18,4 %)
Flickor	61 (37,4 %)	50 (30,7 %)	35 (21,5 %)
Totalt	118 (36,0 %)	83 (25,5 %)	65 (19,9 %)
elever 7-9	326		

Det är något fler flickor som är borta än pojkar. I ett fåtal fall har eleverna en ogiltigt frånvaro över 2,5 % även om deras totala närvaro är över 90 %, dessa är dock väldigt ovanliga.

1-6, läsåret 2016/2017			
Individer	Antal elever med närvaro under 90 %	Antal elever med giltig frånvaro över 10 %	Antal elever med ogiltig frånvaro över 2.5 %
Pojkar	74 (23,6 %)	74 (23,6 %)	-
Flickor	65 (20,8 %)	65 (20,8 %)	-
Totalt	139 (22,2 %)	139 (22,2 %)	-
Elever 1-6	626		

I årskurserna 1-6 så är det tal om giltig frånvaro i nästan samtliga fall och endast en försumbar andel är beräknat som ogiltig frånvaro.

F-klass, läsåret 2016/2017			
Individer	Antal elever med närvaro under 90 %	Antal elever med giltig frånvaro över 10 %	Antal elever med ogiltig frånvaro över 2.5 %
Pojkar	19 (35,5 %)	19 (35,5 %)	-
Flickor	25 (46,7 %)	25 (46,7 %)	-
Totalt	44 (41,2 %)	44 (41,2 %)	-
Elever f-klass	107		

Skolplikten har en faktisk betydelse som vi kan se i förskoleklassen, där frånvaron är 3 gånger så hög som i årskurs 1-6.

Frånvaro antal per nivåer, läsåret 2016/2017				
Årskurser	Under 90 % närvar	Under 80 % närvaro	Under 70 % närvaro	Under 50 % närvaro
7-9	118	41	27	13
1-6	139	28	3	2

Anmälningar om oroande frånvaro 2016/2017 till Bildningsnämnden

Enhet	Antal
Altorp	12
Horsby 4-6	4
Horsby f-3	1

Endast i ett fall har en elev i de första åren anmälts till nämnden under läsåret 2016/2017. Utifrån redovisningen i internkontrollplanen för 2017 kunde vi konstatera att riktlinjerna i skolpliktsbevakning fokuserar på ogiltigt frånvaro, men inte på skolnärvaro som helhet. Ett arbete att ta fram åtgärder för detta är påbörjat.

Sammanfattning

Utifrån att det inte finns någon nationell sammanställning att jämföra oss emot, så är det svårt att se om det antalet elever som har en frånvaro som överstiger 10 % är mycket eller lite. Vi kan dock konstatera att 254 elever av 952 elever i årskurs 1-9 har en frånvaro som överstiger 10 %. Det motsvarar 26,6 % av eleverna som är borta mer än 2 veckor per läsår. Av dessa så går nästan hälften, 118 (46,6 %) i årskurs 7-9. 36 % av eleverna vid Altorpskolan har en frånvaro som överstiger en halv dag i veckan, motsvarande siffra för f-6 skolorna är 14,6 % borträknat förskoleklassen. I förskoleklassen är siffran 41 %, 44 av 107 elever har en frånvaro som överstiger 10 %. I förskoleklassen är dock inte närvaron obligatorisk i juridisk mening. Vi kan utifrån detta konstatera att skolplikten fyller en faktisk funktion och vårdnadshavarna följer den. Det finns ett lagförslag om att göra förskoleklassen obligatorisk.

Hög frånvaro och ogiltig frånvaro

Vi kan konstatera att den höga frånvaron särskiljer sig mellan årskurs 1-6 och 7-9, där hög frånvaro är betydligt mycket mera ovanligt i de lägre åldrarna och i årskurs 1-6 är det endast 3 elever som har en frånvaro som överstiger 30 % medan samma siffra för årskurs 7-9 är 27 stycken. Vi ser heller inte någon ogiltig frånvaro i någon större omfattning i de lägre åldrarna utan ogiltig frånvaro är något som i princip uteslutande förekommer i de senare åren av utbildningen. Av de elever som har en frånvaro över 70 % så är det ytterst ovanligt att den endast består av giltigt eller ogiltig frånvaro utan att det snarare är en kombination av båda sorterna.

Oroande hög frånvaro

Utifrån de anmälningar som inkommit till nämnden så kan vi konstatera att dessa i grund och botten följer frånvarostrukturen i kommunen. Det som framförallt får utslag är elevernas ogiltiga frånvaro och rutinerna om skolpliktsbevakning har en tyngdpunkt på ogiltig frånvaro. Det pågår ett arbete i förvaltningen, och en arbetsgrupp är tillsatt på att stärka arbetet med skolnärvaro och även fokusera på den giltiga frånvaro och åtgärder som gagna skolnärvaron som helhet. I sammanhanget bör det är förtydligas att en hög frånvaro inte är liktydigt med en anmälan till nämnd, utan att åtgärderna som sätts in även ska visa sig verkningslösa.

Inga skillnader mellan kön

Utifrån kön så kan vi även se att i de lägre åldrarna så finns det inte någon större skillnad mellan könen, 53 % av frånvaron är pojkar och 47 % är flickor och i årskurs 7-9 är skillnaderna ännu mindre (48 % av frånvaron är pojkar och 52 % är flickor)

Enheternas rutiner

Enheterna har idag hantering för uppföljning av närvaron och återkoppling till vårdnadshavare. Inför kommande läsår kommer förvaltningen ställa krav på likhet av dessa, så att vi enklare kan följa upp hur de olika insatserna ser ut vid enheterna.

Åtgärder

Bildningsförvaltningen tar fram ett program för ökad skolnärvaro – inklusive riktlinjer för skolpliktsbevakning

Bildningsförvaltningen tar fram enhetliga rutiner för uppföljning vid skolenheterna

Rapporteringen inkluderar gymnasiet från och med läsåret 2017-2018

Erik Thaning
Utvecklingsledare

HERRLJUNGA KOMMUN

BILDNINGSS-
FÖRVALTNINGEN
Ingemar Kihlström
Robert Andersson

Ärende 13

Presidieskrivelse
2017-11-17
UN 249/2017 600

Sida 1 av 1

Kvalitetsrapport måluppfyllelse i förskolan 2017

Bildningsnämndens presidiums förslag till beslut
I enlighet med förvaltningens förslag till beslut.

Ingemar Kihlström
Ordförande

Robert Andersson
Vice ordförande

Expedieras till:
För kännedom
till:

Tjänsteskrivelse - Kvalitetsrapport måluppfyllelse i förskolan 2017

Sammanfattning

Att följa upp och analysera måluppfyllelsen inom förskolan är en del i det systematiska kvalitetsarbetet för bildningsnämndens verksamheter. Årligen genomförs en kvalitetsrapport med fokus på förskolan och dess utveckling och lärande, samt ett fördjupningsområde. Fördjupningsområdet för 2017 är barns inflytande. Rapporten ämnar även synliggöra förskolan förmåga upprätthålla skollagens krav gällande tillgång till förskoleplats. För att bedöma förskolans kvalitet används förskolechefernas samlade egna verksamhetsanalys tillsammans med ett planeringsstöd, för att kontrollera i vilken mån som förskolorna kan erbjuda en verksamhet i enlighet med läroplanens krav. Rapporten påvisar att verksamheten i har blivit bättre på att planera och följa upp sitt eget arbete och att detta stärkt kvaliteten. Förskolan har under året haft problem att klara 4 månaders-gränsen för placering. En modul-förskola i Innerby bör komma tillrätta med det problemet. Utifrån de resultat som påvisats kan vi dra följande slutsatser och utvecklingsområden:

1. Förskolan har ett gott arbete när det gäller normer och värden.
2. Förskolan bör stärka sin kunskap kring digitalisering inom skapande, naturvetenskap och området utvärdering, uppföljning och planering.
3. Förskolan bör även fortsättningsvis arbeta aktivt med att stärka det systematiska kvalitetsarbetet i avdelningarna.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse - kvalitetsrapport måluppfyllelse i förskolan 2017, 2017-11-17
Kvalitetsrapport måluppfyllelse i förskolan 2017, 2017-11-17

Förslag till beslut

Godkänner rapporten

Förskolan bör stärka sin kunskap kring digitalisering inom skapande, naturvetenskap och området utvärdering, uppföljning och planering.

Förskolan bör arbeta aktivt med att stärka det systematiska kvalitetsarbetet i avdelningarna.

Erik Thaning
Utvecklingsledare

DIARIENUMMER: UN-249/2017
FASTSTÄLLD: 2017-11-17
DOKUMENTANSVAR: Utvecklingsledare

Kvalitetsrapport 2017

*Kvalitetsrapport förskola – Måluppfyllelse
inom förskolan.*

Bildningsnämndens kvalitetsrapport gällande måluppfyllelse inom förskolan med
fördjupningsområde barns inflytande

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga vilja växa!

Innehåll

Inledning.....	1
Syfte.....	1
Nationella trender.....	2
Förskolan i Herrljunga.....	2
Strukturmått.....	3
Bildningsnämndens mål 2017.....	4
Utveckling och lärande.....	5
Trafikljusmodellen.....	5
Resultat.....	6
Fördjupningsområde barns inflytande.....	7
Sammanfattning.....	7
Slutsatser och åtgärder.....	7

Inledning

Att följa upp och analysera måluppfyllelsen inom förskolan är en del i det systematiska kvalitetsarbetet för bildningsnämndens verksamheter. Årligen genomförs en kvalitetsrapport med fokus på förskolan och dess utveckling och lärande, samt ett fördjupningsområde. Fördjupningsområdet för 2016 är uppföljning, utvärdering och utveckling. Rapporten ämnar även synliggöra förskolan förmåga upprätthålla skollagens krav gällande tillgång till förskoleplats. För att bedöma förskolans kvalitet används förskolechefernas samlade egna verksamhetsanalys tillsammans med ett planeringsstöd, för att kontrollera i vilken mån som förskolorna kan erbjuda en verksamhet i enlighet med läroplanens krav.

Syfte

Syftet med rapporten är att följa upp och utvärdera måluppfyllelsen inom förskolan, inom fördjupningsområdet barns inflytande, samt om förskolan uppfyller laglighetskraven i enlighet med skollagen 8 kap § 14 (placering inom 4 månader).

Nationella trender

Regeringen har i under oktober månad 2017 beslutat om en nationell digitaliseringsstrategi för det svenska skolväsendet vilket även inkluderar förskolan. Förutom digitaliseringsstrategin pågår även ett arbete med att inkludera ”adekvat digital kompetens” i förskolans läroplan. Ett arbete som förväntas vara klart under 2018.

Förskolan i Herrljunga

Herrljunga kommun har två förskoleområden. Innerby förskoleområde och Ytterby förskoleområde med total 390 inskrivna barn per 2016-10-20. Av de 390 barnen är 82 så kallade 15-timmars barn, vilket motsvarar 21 % av den totala andelen inskrivna barn. Under 2015 var volymen 463,5 barn jämfört med prognosen på 478 barn, för 2017 är prognosen satt till 479 barn. Skillnaden mellan antalet inskrivna barn och prognosen beror på att prognosen även tar hänsyn till alla verksamhetsformer, medan antalet inskrivna barn endast gäller den kommunala förskolan. Förskolan har under senare år genomgått en strukturomvandling där pedagogisk omsorg har minskat till förmån för förskolan.

Innerby förskoleområde har förskolor, Horsbygården, Ugglan, båda placerade i Herrljunga tätort. Ytterby förskoleområde har förskolor i Eggvena, Eriksberg, Od, Molla, Mörlanda och Hudene. Jämfört med 2016 så har Hagen försvunnit och i närtid kommer en modul förskola vid Lyckan att tas i bruk.

VOLYMTIMMAR OCH BARN 2016-10-20

Innerby				Ytterby			
FÖRSKOLA	ÅA	BARN	BARN/ÅA	FÖRSKOLA	ÅA	BARN	BARN/ÅA
Horsby Vitsippan (1-3)	3,00	14	4,7	EGGVENA Ängen (1-5)	3,70	20	5,4
Horsby Gullvivan (3-5)	3,00	19	6,3	Bamse (4-5)	3,35	17	5,1
Horsby Blåklinten (3-5)	3,00	20	6,7	Lille Skutt (1-3)	4,25	18	4,2
Horsby Violen (3-5)	3,00	20	6,7	ERIKSBERG (1-5)	7,60	35	4,6
Horsby Maskrosen (1-3)	3,00	13	4,3	Guldklimpen (1-3)	2,60	11	4,2
Horsby Tussilagon (1-5)	3,00	14	4,7	Skattkistan (4-5)	2,70	15	5,6
HORSBY	18,00	100	5,6	OD	5,30	26	4,9
Ugglan Sländan (3-5)	3,00	19	6,3	Upptäcka	2,55	13	5,1
Ugglan Myran (1-3)	3,00	13	4,3	Utforska	2,00	11	5,5
Ugglan Nyckelpigan(1-3)	3,00	14	4,7	MOLLA (1-5)	4,55	24	5,3
Ugglan Humlan (3-5)	3,75	24	6,4	Mörlanda Björnen (1-3)	3,00	12	4,0
Ugglan Spindeln -	2,00	13	6,5	Mörlanda Älgen (3-5)	3,00	20	6,7
UGGLAN	14,75	83	5,6	Mörlanda Haren (1-3)	3,00	12	4,0
				Mörlanda Råven (1-5)	3,00	17	5,7
				MÖRLANDA	12,00	61	5,1

Ärende 13

				Jätten	3,55	21	5,9
				Trollet	3,7	20	5,4
				HUDENE	7,25	41	5,7
Innerby totalt	32,75	183	5,6	Ytterby totalt	40,40	207	5,1
Totalt	73,15	390,00	5,3				

Tabellen ovan visar på de strukturella förutsättningarna för Innerby och Ytterby förskoleområde. Båda förskoleområdena har var sin förskolechef, samt var sin biträdande förskolechef. Under kolumnen barn oavsett finns antalet inskrivna barn per avdelning daterat till den 20 oktober 2017. Jämfört med föregående tid förra året så har Innerby minskat något i storlek medan Ytterby ökat något. Främst beroende på att Molla har öppnat en avdelning till. Skillnaderna kommer dock minska under våren 2018, då modulförskolan vid Lyckan kommer tas i bruk, men sina två avdelningar.

Strukturmått

Strukturmått används nationellt för att jämföra förutsättningarna för verksamheten.

1) Antal barn per förskola

Horsby 100 barn
Ugglan 83 barn
Eggvena 20 barn
Eriksberg 35 barn
Od 26 barn
Molla 24 barn
Mörlanda 61 barn
Hudene 41 barn

2) Andel förskollärare resp personal med annan utbildning.

Enligt kommunbladet för 2016 hade kommunen 46 % behöriga förskolepedagoger, jämfört med rikets 42 %. Det är en minskning jämfört med 2015 års siffror, där motsvarande siffra var 58 %. Minskningen är jämförbar med kommungruppen och även inom hela Sverige har behörigheten sjunkit, om än inte lika snabbt. Det är en nationell brist på utbildade förskolepedagoger, vilket kan förklara minskningen.

3) Genomsnittligt antal barn per avdelning

Det genomsnittliga antalet barn per avdelning i kommunen är 16,25 barn per avdelning. För Innerby är siffran 16,4 och för Ytterby 16,0.

1-3 års avdelning 11,81 barn
3-5 års avdelning 19,57 barn
Blandade avdelningar 18 barn

4) Barn per årsarbetare.

Antalet barn per årsarbetare är per den 20 oktober 5,3. Borräknat 15h barnen så får vi ett snitt på 4,2 barn per årsarbetare.

5) Kostnader per inskrivet barn

I kommunbladet 2016 var kostnaden 2016 för förskolan 153 700 per barn vilket är en minskning jämfört med 2015 då siffran var 158 000 kronor per barn. En prognostiserad kostnad för 2017 är 141 000 baserat på kommunbladets beräkningsmodell. Snittkostnaden i riket för 2016 var 144 000 per barn.

6) Antal barn som inte blivit placerade inom 4-månader

Under våren 2017 var det 2 stycken barn som inte blivit placerade inom 4 månader och under hösten 2017 har 7 stycken inte blivit placerade. Under våren var det något barn som inte blev placerad inom fyra månader på grund av en önskan om inskolning under juli månad, en period då inskolning ej bör ske, på grund av att förskolan då endast är jouröppen. Flera av barnen som inte blivit placerad under hösten är till följd av ett ökad barnantal i framförallt Eggvena, men även Herrljunga centralort, med platsbrist som följd.

7) Antal barn som blivit placerade på annan förskola än önskad.

I Herrljunga var det per den 1 november 13 barn som stod i överflyttnings kö, vilket är en minskning med ett barn jämfört med samma period förra året.

Sammanfattning

Förskolan har på många plan närmat sig det nationella snittet i flertalet kategorier. Att förskolan inte mår med att placera barn inom den lagreglerade 4-månaders perioden är inte önskvärt. Vi ser dock att nyetablering av två avdelningar i Innerby bör komma tillrätta med problematiken. Även om vi ser ett stigande prognos över tid.

Bildningsnämndens mål 2017

Bildningsnämnden har 3 mål som riktar sig mot förskolans verksamhet. Målen är:

- 1.1 Alla barn och elever ska känna sig trygga och kunna utvecklas så att de kan förverkliga sina drömmar med tro på sig själva.
- 3.2 Förskola och skola som präglas av god tillgång och hög kvalitet
- 4.1. Barn och elever ska stimuleras redan i tidiga år för att utveckla ett entreprenöriellt lärande.

I kvalitetsrapporten som behandlade vårdnadshavarenkäten inom förskolorna kunde vi konstatera att 95 % av vårdnadshavarna upplevde att deras barn var trygga i förskolan. Det var en minskning med 2 % - enheter jämfört med 2016, men bättre än 2015.

När det gäller god tillgång så var det totalt 9 barn under året som inte kunnat bli placerade inom 4 månader, samt att 13 barn stod i kö för omflyttning. Detta innebär att det finns en förbättringspotential gällande tillgängligheten. Stora delar av de 9 barnen som inte kunnat placeras inom fyra månader har varit till följd av ett ökat tryck i Eggvena och Herrljunga centralort.

Utveckling och lärande

Området utveckling och lärande fokuserar på förskolans förmåga att stimulera barn till utveckling och lärande som det beskrivs i enlighet med skollag och läroplan. Förskolans fokus ligger på hur väl avdelningarna kan hantera detta. Under året har de varit ett fortsatt fokus på dokumentation och hur detta är en del av avdelningens löpande arbete i planering och utvärderingsarbete. Vidare har arbetet fortgått med skolinspektionens kritikområde, men att arbeta med att flerspråkigheten inom förskolan. Ett arbete som under våren kommer få stort utrymme i och med en heldagskonferens för all personal. Förskolan har även ett kommande arbete med att i större utsträckning digitalisera sig. Ett arbete som huvudmannens stödjer och som går i linje med de nationella styrdokumenterna. Ett arbete som både bör kunna stärka arbetet med enskilda läroplans mål, som med att vara ett administrativt stöd i dokumentationsprocessen.

Trafikljusmodellen

Modellen är ett stöd och utvärderingsmetod för att kartlägga i vilken mån förskoleavdelningarna planerar och genomföra aktiviteter i enlighet med läroplanens mål och att erbjuda möjlighet för barnen att utveckla sitt lärande inom respektive område. Modellen är uppbyggd kring 10 läroplansområden, varav ett skapande har olika ingångar till sig.

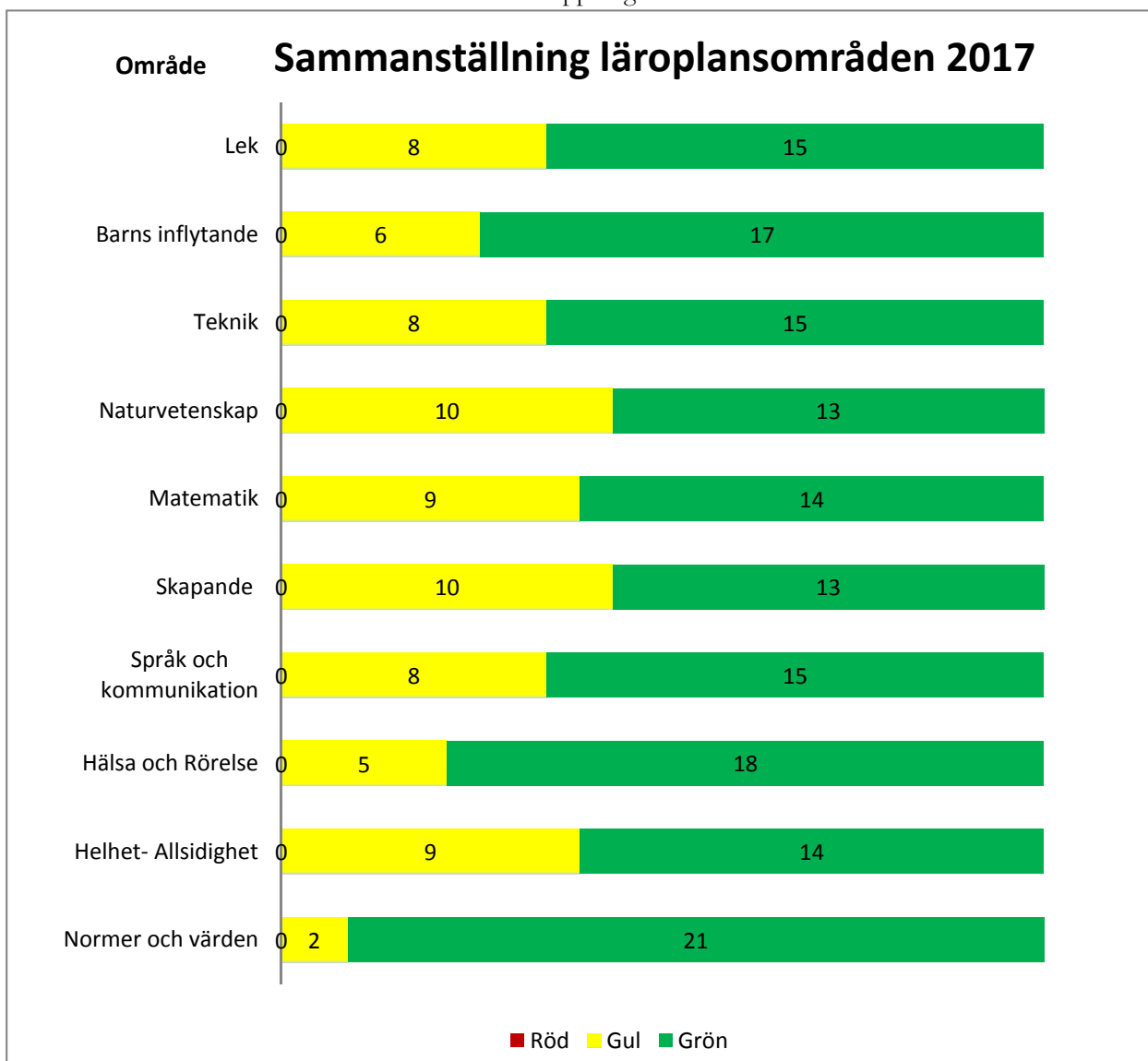
- Naturvetenskap
- Teknik
- Matematik
- Skapande
- Språk och kommunikation
- Värdegrund
- Hälsa och rörelse
- Lek
- Helhet- allsidighet
- Barns inflytande

Jämfört med 2016 års bedömningsområden så har skapande slagits samman, så att inte områden bild, dans och rörelse och sång redovisas separat. Social kompetens är inte heller med som ett eget bedömningsområde. Däremot så har fördjupningsområdet barns inflytande tillkommit.

Modellen använder sig av tre färger för att belysa i vilken mån som aktiviteten genomförts i enlighet med planeringen eller ej. Trafikljusmodellen ställer även krav på planerande avdelning att utveckla sin verksamhet och ha fördjupningsområden inom ramen för respektive område. Utifrån avdelningsplanering så ska det inte vara möjligt att ha enbart gröna fält, eftersom en avdelning ska ha svårt att genomföra fördjupade aktiviteter inom alla områden. För att säkerställa att alla barn fått möjligheten att stimuleras till utveckling inom varje område behöver trafikljusmodellen ses över tid och samplaneras mellan avdelningar.

Resultat

Under den senaste skattningen så var det totala antalet gröna 67 %. Vilken är en marginell uppgång jämfört med 2016 då samma siffra var 65 %. Högst andel hade normer och värden med 91 % gröna skattningar. I övrigt så låg skattningarna mellan 57 % och 78 % gröna skattningar. Naturvetenskap och Skapande var de läroplansområden som hade minst andel gröna skattningar med 57 %. Trafikljusmodellen och utvärderingen har blivit ett stöd i verksamhetens planering, även om det även fortsättningsvis finns ett behov av att kontinuerligt diskutera hur verksamhetsplaneringen och utvärderingen ska gå till. Sett över tid så verkar det så är bedömningen att en avdelning mäktar att ligga på en grön nivå kring 65 – 75 % av läroplansmålden. Att Mollas avdelning har flera gula skattningar, kan bero på deras förutsättningar, där en avdelning blivit två och stora ombyggnationer som påverkat avdelningens möjligheter under året. Det är positivt att så många som 21 avdelningar skattat sig själva som gröna inområdet normer och värden. Ett oerhört centralt område utifrån människors lika värde och förskolans demokratiska uppdrag.

Fördjupningsområde barns inflytande

Fördjupningsområdet barnsinflytande fanns med i trafikljusmodellen för året. Där skattade 17 avdelningar att de var på en grön nivå och 6 att de var på en gul nivå. Detta innebär att det finns områden i läroplanen kring barnens inflytande som förskoleavdelningarna aktivt arbetar med under året och att 17 avdelningar bedömer att de har kunnat genomföra planerade aktiviteter på ett fördjupat och adekvat sätt. I områdenas egna analyser framgår det att det finns en vilja och ett engagemang kring att göra barn delaktiga. Men att det finns utvecklingspotential och att det ställer stora krav på personalgruppen att sätta sig in på ett adekvat sätt vad som är barns inflytande och hur detta kan realiseras. Ett område som bör kunna utvecklas i sammanhanget är avdelningarnas förmåga att utvärdera barns delaktighet och möjlighet att påverka verksamheten utifrån barnens perspektiv, frågor och idéer. Detta kräver i princip att barnen får möjlighet att vara delaktiga i beslut kring verksamheten, vilket ställer stora krav på personalen ledning och förmåga.

Sammanfattning

Vid 2016 års uppföljning framkom fyra stycken slutsatser.

- 1) Förskolan behöver fortsatt stärka likvärdigheten mellan avdelningarna.
- 2) Förskolan behöver stärka arbetet med läroplansområdena; skapande dans och drama, skapande rörelse, samt teknik.
- 3) Förskolan bör öka sin förmåga att utvärdera och följa upp sin egen verksamhet.
- 4) Förskolan bör minska kostnaden per barn över tid till en mer kostnadseffektiv nivå

Likvärdigheten mellan avdelningarna är fortfarande ett utvecklingsområde, där några avdelningar i behov av att öka sina egen förmåga till att följa upp sin egen verksamhet. Det har skett en förbättring inom Läroplansområdena teknik och skapande. Emellertid är skapande fortfarande det läroplansområde, nu tillsammans med naturvetenskap det som avdelningarna har svårast med att arbeta med på ett utifrån de själva ett önskvärt sätt. Förskolans kommande digitalisering bör kunna stärka avdelningarnas arbete med dessa läroplansområden. Kostnaderna har sjunkit jämfört med föregående år och närmar sig en nationell nivå, vilket innebär att arbetet sättet bör anses som mer effektivt.

Förvaltningens bedömning är att skolinspektionens kritik kring arbetet med att stärka den egna kulturella identiteten och flerspråkigheten inom förskolan inte längre är aktuell, utan de åtgärder som vidtagits har haft effekt.

I Trafikljusmodellen ser vi att verksamheterna, generellt börjar kunna använda trafikljusmodellen på ett önskvärt sätt. Även om det finns ett fortsatt utvecklingsbehov kring några av avdelningarna.

Förskolan har en pågående utmaning med att upprätthålla en placeringsförmåga inom de utsatta fyra månaderna. Problemet förväntas dock försvinna i och med öppningen av förskoleavdelningarna vid Lyckan. Personaltätheten i våra verksamheter är fortfarande stabil, även om behörighetsgraden sjunkit jämfört med

Slutsatser och åtgärder

Syftet är att följa upp och utvärdera måluppfyllelsen inom förskolan, samt inom fördjupningsområdet uppföljning, utvärdering och utveckling. Rapporten påvisar att verksamheten i stor utsträckning lever upp till

bildningsnämndens mål. Utifrån de resultat som påvisats kan vi dra följande slutsatser och utvecklingsområden

1 Förskolan har ett gott arbete när det gäller normer och värden.

2 Förskolan bör stärka sin kunskap kring digitalisering inom skapande, naturvetenskap och området utvärdering, uppföljning och planering.

3 Förskolan bör även fortsättningsvis arbeta aktivt med att stärka det systematiska kvalitetsarbetet i avdelningarna.

Erik Thaning
Utvecklingsledare
2017-11-17

Bilaga 1

Bilagan påvisar skattningen för avdelningarna åren 2015-2017.

2017	MYRAN	NYCKELPIGAN	HUMLAN	GRÅSHOPPAN	VITSIPPAN	VIOLEN	MASKROSEN	BLÅKLINTEN	GULLVIVAN	SLÄNDAN	TUSSILAGON	ÄNGEN	GULDKLIMPEN	SKATTKISTAN	HAREN	BJÖRZEN	ÄLGEN	RÄVEN	MOLLA	TROLLET	JÄTTEN	LILLE SKUTT	BANSE
Normer och värden																							
Helhet- Allsidighet																							
Hälsa och Rörelse																							
Språk och kommunikation																							
Skapande																							
Matematik																							
Naturvetenskap																							
Teknik																							
Barns inflytande																							
Lek																							
2016	MYRAN	NYCKELPIGAN	HUMLAN	GRÅSHOPPAN	VITSIPPAN	VIOLEN	MASKROSEN	BLÅKLINTEN	GULLVIVAN	SLÄNDAN	TUSSILAGON	ÄNGEN	GULDKLIMPEN	SKATTKISTAN	FRÖET/HAREN	BJÖRZEN	BLOMMAN/ÄLGEN	KÄNGURUR/RÄVEN	MOLLA	TROLLET	JÄTTEN	LILLE SKUTT	BANSE
Lpfö-område																							
Naturvetenskap																							
Teknik																							
Matematik																							
Skapande - Bild																							
Skapande- Rörelse																							
Skapande- Sång och musik																							
Skapande- Dans och drama																							
Språk och kommunikation																							
Social kompetens																							
Värdegrund																							
Hälsa och Rörelse																							
Lek																							
Helhet- Allsidighet																							
2015	MYRAN	NYCKELPIGAN	HUMLAN	GRÅSHOPPAN	VITSIPPAN	VIOLEN	MASKROSEN	BLÅKLINTEN	GULLVIVAN	SLÄNDAN	TUSSILAGON	ÄNGEN	GULDKLIMPEN	SKATTKISTAN	FRÖET	BJÖRZEN			BLOMMAN	MOLLA	TROLLET	JÄTTEN	ERIKSBERG
Lpfö-område																							
Naturvetenskap																							
Teknik																							
Matematik																							
Skapande - Bild																							
Skapande- Rörelse																							
Skapande- Sång och musik																							
Skapande- Dans och drama																							
Språk och kommunikation																							
Social kompetens																							
Värdegrund																							
Hälsa och Rörelse																							
Lek																							
Helhet- Allsidighet																							

HERRLJUNGA KOMMUN

BILDNINGS-
FÖRVALTNINGEN
Ingemar Kihlström
Robert Andersson

Ärende 14

Presidieskrivelse
2017-11-06
UN 204/2017 620

Sida 1 av 1

Genomgång av upprättade likabehandlingsplaner 2017/2018

Bildningsnämndens presidiums förslag till beslut
I enlighet med förvaltningens förslag till beslut.

Ingemar Kihlström
Ordförande

Robert Andersson
Vice ordförande

Expedieras till:
För kännedom
till:

Tjänsteskrivelse - Genomgång av upprättade likabehandlingsplaner 2017/2018

Sammanfattning

Huvudmannen ska årligen se till att det upprättas en plan med översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Huvudmannen ska vidare säkerställa att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever.

Rektor och förskolechef har på delegation, 1.12 bildningsnämndens delegationsordning, uppdraget att under året upprätta en likabehandlingsplan. Likabehandlingsplanerna redovisas till bildningsnämnden för att informera nämnden om enheternas arbete med likabehandling, samt förebygga och förhindra kränkningar.

Samtliga likabehandlingsplaner är upprättade. Förvaltningen ser ett behov av att stärka arbetet med diskrimineringsgrunderna inför kommande år, liksom att skapa en enhetlig struktur för likabehandlingsplanerna. Det innebär att likabehandlingsplanerna kommer att tas fram enhetsvis kommande år och inte avdelningsvis.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, 2016-10-20

Likabehandlingsplan Horsbyskolan F-3 inklusive fritidshem läsåret 2017/2018, Upprättad 2017-09-22

Likabehandlingsplan 2017-2018 för Molla förskoleklass, grundskola och fritidshem, 2017-09-30

Likabehandlingsplan 2017-2018 för Mörlanda förskoleklass, grundskola och fritidshem, 2017-09-30

Likabehandlingsplan för Grundsärskolan 1-9, upprättad 2017-06-27

Likabehandlingsplan Altorskolan, upprättad 2017-09-28

Likabehandlingsplan Kunskapskällan, upprättad 2017-09-28

Likabehandlingsplan för Ods förskola avd skattkistan 2017-02-28

Likabehandlingsplan för Ods förskola avd guldklimpen 2017-03-08

Likabehandlingsplan för Molla förskola 2017-02-19

Likabehandlingsplan för Eggvena förskola 2017-02-19

Likabehandlingsplan för Eriksbergs förskola avd Bamse, 2017-03-13 och avd Lille skutt 2017-01-24

Likabehandlingsplan för Hudene förskola avd Jätten, 2017-02-27 och avd Trollet, 2017-01-30

Likabehandlingsplan för Mörlanda förskola avd Råven, 2017-02-19 och avd Haren, 2017-02-19,

HERRLJUNGA KOMMUN

BILDNINGS-
FÖRVALTNINGEN
Erik Thaning

Tjänsteskrivelse
20xx-xx-xx
DNR UN 204/2017 620
Sid 2 av 2

Likabehandlingsplan för Ugglans förskola
Likabehandlingsplan för Horsbygårdens förskola
Likabehandlingsplan Horsby 4-6 2017/2018
Likabehandlingsplan för Eggvena skolbarnomsorg, förskoleklass och Grundskola 1-6 2017-08-25
Likabehandlingsplan för Eriksberg fritidshem och skola, 2017-08-14
Likaberhandlingsplan för Ods skola, 2017-08-22

Erik Thaning
Utvecklingsledare

Expedieras till: Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet
För kännedom Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet
till:

HERRLJUNGA KOMMUN

BILDNINGS-
FÖRVALTNINGEN
Ingemar Kihlström
Robert Andersson

Ärende 15

Presidieskrivelse
2017-07-11
UN 68/2017 601

Sida 1 av 1

Svar på remiss - motion avseende daglig schemalagd idrott i skolan

Bildningsnämndens presidiums förslag till beslut
I enlighet med förvaltningens förslag till beslut.

Ingemar Kihlström
Ordförande

Robert Andersson
Vice ordförande

Expedieras till:
För kännedom
till:

Svar på remiss - motion avseende daglig schemalagd idrott i skolan

Sammanfattning

En motion avseende schemalagd idrott i skolan inkom 2017-02-16. I motionen föreslås att Herrljunga kommun ska införa daglig schemalagd idrott i grundskolan och gymnasieskolan. Förvaltningen anses att det utifrån skolans förändrade timplan från läsåret 2018, en utökning av idrottsundervisning om 100 timmar från 2019 och tillgången till idrottshallar i kommunen inte i dagsläget är genomförbart. Förvaltningen ställer sig dock positivt till att införa en pilotskola under läsåret 2018, förutsatt att erforderliga medel tillkommer om 200 tkr.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Svar på remiss, 2017-10-31

Förslag till beslut

1. Motionen anses besvarad
2. Bildningsnämnden tilldelas 200 tkr för ändamålet att införa en pilotskola för 2018/2019

Erik Thaning

Utvecklingsledare

Expedieras till: Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet
För kännedom Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet
till:

Bakgrund

En motion avseende schemalagd idrott i skolan inkom 2017-02-16. Kommunfullmäktige remitterade motionen till bildningsnämnden för beredning, 2017-03-14. I motionen föreslås att Herrljunga kommun ska införa daglig schemalagd idrott i grundskolan och gymnasieskolan. Vidare hänvisar motionen till bunkefloprojektet och ett pågående pulshöjande projekt i Larv i Vara kommun.

Från och med läsåret 2018/2019 ska en stadiindelad timplan införas i grundskolan, en timplan som kommer påverka skolans organisering och medföra en omfördelning mellan stadierna av undervisningstid och med utökning i vissa ämnen. Bland annat kommer språkval att bli ett obligatorium redan i åk 6 och betyg ska sättas i ämnet från denna årskurs. Ytterligare en stor förändring berör högstadiet där timplanen i ämnet matematik ökar väsentligt. Från och med läsåret 2019/2020 kommer även grundskolan att innehålla 100 extra timmar idrott för eleverna. Hur dessa kommer att fördelas har skolverket inte utrett färdigt. Förvaltningen ser att det utifrån nuvarande lokalutbud kommer bli oerhört krävande att inkludera 100 ytterligare timmar idrott och hälsa i befintliga lokaler. I dagsläget har skolorna i Herrljunga, en idrottslektion per vecka och vid en kommande utökning så bör detta fördelas över fler dagar. Förvaltningens bedömning är att det minst skulle krävas 2 ytterligare idrottshallar i kommunen för att kunna en sådan utökning på ett kvalitativt önskvärt sätt. Sammantaget finner förvaltningen det organisatoriskt problematiskt att även införa en ett projekt med daglig idrott/pulshöjande aktiviteter som skulle få påverkan på timplanen.

Bildningsförvaltningen är dock mån om elevernas hälsa och utveckling och ser att en mindre skolenhet inom ramen för skolans val skulle kunna få testa på en ökad idrottsutövning i skolan. Kostnaden för att införa ett sådant projekt beräknas till 200 tkr. Detta för att säkerställa att nödvändig utrustning kan köpas in, pulscensorer och övriga inventarier, samt för en ökad personalkostnad.

Förvaltningen föreslår därför att om erforderliga medel tilldelas bildningsnämnden, så inför bildningsförvaltningen en pilot omgång under 2018/2018 som utvärderas och följs upp av bildningsnämnden. Förvaltningen föreslår därmed att motionen ska anses vara besvarad.

Förutsättningar för bredd införande av pulshöjande aktiviteter

Det finns en positiv korrelation mellan fysisk aktivitet och prestationer i teoretiska ämnen som framförallt Rydsbergsskolan i Lerum i närtid lyft fram. Bildningsförvaltningen ser dock inte att Herrljunga kommun utifrån nuvarande tillgång på idrottshallar skulle kunna bedriva en ökad mängd fysisk aktivitet på ett lustfyllt och högkvalitativt sätt. Utan om kommunfullmäktige önskar en tydligare idrottsprofilering i kommunen skolor så bör en utredning om möjligheten till nyetablering av idrottshallar i kommunen till först.

Ekonomisk bedömning

Att organisera pulshöjande aktivitet för en mindre f-6 enhet beräkna kosta 200 tkr, baserat på att alla klasser ska få tillgång till pulshöjande aktivitet om två dagar i dag, inklusive investeringar av pulscensorer.

HERRLJUNGA KOMMUN

BILDNINGSS-
FÖRVALTNINGEN
Erik Thaning

Tjänsteskrivelse
2017-10-31
DNR UN 68/2017 601
Sid 3 av 3

Förslag till beslut

1. Motionen anses besvarad
2. Bildningsnämnden tilldelas 200 tkr för ändamålet att införa en pilotskola för 2018/2019

Erik Thaning
Utvecklingsledare

Ärende 15

Enhet	Antal elever	Antal Grupper	Tid/enhet om 2 dagar i veckan i min
HORSBY	350	16	1280
EGGVENA	54	3	240
ERIKSBERG	52	3	240
OD	44	3	240
MOLLA	39	3	240
MÖRLANDA	149	7	560
HUDENE	78	4	320
ALTORP	326	15	1200
GR TOTALT	1092	54	4320
KSK	239	15	1200
TOTALT	1331	69	5520

Tid beräknat på 20 minuterspass + 10 minuter i anslutning till passen + 20 planeringstid/vecka

Kostnad är beräknad på lärarlön om 30000 plus PO per timma

Lön 252,7272727

Läsårs 35 veckor

Instering material är schablon beräkningat per nivå om cirka 30000 per nivå

Pulsscensorkostnad 720

Totalkostnad kommunen för 2 dagar i veckan	3362101,818
Totalkostnad kommunen för 5 dagar i veckan	4277556,6
Årligkostnad efter införande om 2 dagar i vecka	1422981,818
Årligkostnad efter införande om 5 dagar i vecka	2338436,6

Ärende 15

Kostnad/2d/v	Kostnadsår 2dagar i veckan	Tid/enhet om 5 dagar i veckan i min
5391,515152	188703,0303	2720
1010,909091	35381,81818	510
1010,909091	35381,81818	510
1010,909091	35381,81818	510
1010,909091	35381,81818	510
2358,787879	82557,57576	1190
1347,878788	47175,75758	680
5054,545455	176909,0909	2550
18196,36364	636872,7273	9180
5054,545455	176909,0909	2550
23250,90909	813781,8182	11730

a

Ärende 15

Kostnad/5d/v	Kostnadsår/5dagar i veckan	Investering per enhet
11456,64	400982,4	90000
2148,12	75184,2	30000
2148,12	75184,2	30000
2148,12	75184,2	30000
2148,12	75184,2	30000
5012,28	175429,8	60000
2864,16	100245,6	30000
10740,6	375921	1200000
38666,16	1353315,6	1500000
10740,6	375921	90000
49406,76	1729236,6	1590000

Ärende 15

Investering pulscensor	Införande per enhet om 2 dagar i veckan	Införande per enhet om
252000	530703,0303	742982,4
38880	104261,8182	144064,2
37440	102821,8182	142624,2
31680	97061,81818	136864,2
28080	93461,81818	133264,2
107280	249837,5758	342709,8
56160	133335,7576	186405,6
234720	1611629,091	1810641
786240	2923112,727	3639556
172080	438989,0909	638001
958320	3362101,818	4277557
Summa f-6	1311483,636	

15 dagar i veckan

På Rydsbergsskolan i Lerum kan eleverna börja morgonen med att öka pulsen. Under ett 20-minuterspass ska de hålla mellan 65 till 75 procent av sin maxpuls. Den syresättning hjärnan får förbättrar minnet, koncentrationsförmågan och koordination. Puls för lärande ger helt enkelt eleverna bättre resultat i skolan.

- Vi vill att alla elever ska ha möjlighet att nå sin fulla potential. Vi vill få med alla oavsett betygsnivå. Det är ingen tävling i de aktiviteter vi gör. Alla gör sin egen resa och alla vinner tillsammans, säger Magnus Sundell, lärare och ansvarig för puls för lärande på Rydsbergsskolan i Lerum.

Det är andra läsåret som skolan har puls för lärande. Att det ger resultat är det ingen tvekan om. Lärarna som har lektionen efter upplever att det är lugnare i klassrummet. Eleverna upplever att de är mer fokuserade. Lärarna som är med i idrottshallen ser att koordinationsförmågan blir bättre. Och bland de elever som deltar har meritvärdet ökat.

- Vi kan inte statistiskt bevisa att det beror på enbart puls för lärande. Men vi ser en tydlig trend. Vi kan också se att de elever som håller regelbunden puls under de här passen har godkänt i alla ämnen. Det är ju inte nytt att människan mår bra av att röra på sig. Men det är relativt nytt att medvetet koppla rörelse till lärande. Forskningen visar att lek och rörelse påverkar hjärnan och vår förmåga att koncentrera oss och minnas.

Puls för lärande skiljer sig från en vanlig idrottslektion. Hit kommer elever från olika klasser per pass. Var och en hämtar sitt eget pulsband från ett skåp i idrottshallen. Sedan finns olika stationer där eleverna får upp pulsen. De kan springa i bana, klättra i rep, hoppa. Upplägget varierar. På en display kan eleverna följa hur de ligger i puls och se till att de inte ökar för mycket eller för lite. Med 65-75 procent av maxpuls syresätts hjärnan utan att det blir konditionsträning.

- Jag tycker att det är jättekul. Man blir piggare och det är roligt att röra på sig, säger Lovisa Carlén, elev på Rydsbergsskolan.

Det är hög närvaro på passen. De flesta elever är positiva, alla gillar det inte, men deltar ändå. Inga bollar är tillåtna.

- Vi bestämde tidigt att vi inte skulle ha några bollar. Det har ibland varit en utmaning att få eleverna att köpa det. Men dels är det svårt att hålla en jämn puls med boll, det blir lätt tävling,

och det stör i det upplägg vi valt att göra. Vi pratar mycket med eleverna om puls och hur kroppen fungerar. Det här handlar också om en inre resa som ger effekt i klassrummet, säger Magnus Sundell.

Puls för lärande handlar inte om att eleverna ska springa av sig eventuell överskottsenergi. Det handlar om att stimulera hjärnan. Det går tydligt att se hur aktiviteten i hjärnan förändras efter 20 minuters rörelse. Den omedelbara effekten med ökad koncentrationsförmåga håller i sig två timmar efter passet. Den långsiktiga effekten är bättre minne och koordination.

- Vi får också en arena i skolan som inte handlar om konkurrens och utslagning. Eleverna investerar i sig själva. De ser att det är viktigt att röra på sig. Eleverna förbättrar förmågan att lära sig och på köpet får vi positiva hälsoeffekter, säger Magnus Sundell.

Fakta om Puls för lärande på Rydsbergsskolan

- Personligt pulsband till varje elev.
- Eleverna kan se sin pulskurva på en skärm.
- Två pulspass varje vecka.
- 20 minuter som genomförs innan teoretiska lektioner.
- Musik i 140-150 taktslag per minut.
- Eleverna genomför olika fysiska aktiviteter, som även utvecklar koordination och koncentration, i pulszonen 65-75 procent av sin maxpuls för att stimulera hjärnan.

Hämtat: 2017-05-18 15:27

<https://www.lerum.se/Kommun-och-politik/Nyhetsarkiv/rydsbergsskolan-okar-pulsen-for-larande/>

Bunkefloprojektet

Visade vägen till mer idrott i skolan

Ingegerd Ericsson

Att vara gästredaktör för detta temanummer om Bunkefloprojektet - en hälsofrämjande livsstil känns både hedrande och ansvarsfullt. Min medverkan i projektet har inneburit en rad spännande möten med olika forskargrupper, med skolledning och lärare på Ängslätt- och Sundsbroskolan, med alla elever och deras föräldrar samt med Bunkeflo IF, Friskis & Svettis med flera idrottsföreningar och deras ledare.

Flera olika forskningsresultat finns nu att ta del av, varav ett urval presenteras i detta temanummer. *Magnus Karlsson* skriver om hur fysisk aktivitet påverkar skelettets hållfasthet hos pojkar och flickor. I *Magnus Denckers* artikel redovisas skillnader i kondition och kroppsfett mellan mer och mindre fysiskt aktiva barn. *Peik Gustafsson* från BUP-kliniken vid UMAS skriver om uppmärksamhetsstörning i relation till omognad. *Marianne Lipiäinen-Rosenberg* och *Ulla Schröder* vid Folkhälsovetenskapliga Skåne redovisar resultat från ett försök att kartlägga kost- och munhygien vanor hos barnen som är med i detta hälsofrämjande projekt.

Första doktorsavhandlingen

Den första doktorsavhandlingen i projektet blev klar 2003 och resultaten om relationer mellan motorik, koncentrationsförmåga och skolprestationer har redan tidigare presenterats i Svensk Idrottsmedicin. I artikeln om pendeln

som äntligen svängt mot ökad fysisk aktivitet i skolan sätts dessa resultat i relation till Myndigheten för skolutvecklings slutrapport om hur Sveriges skolor följer läroplanstexten om daglig fysisk aktivitet för alla skolelever.

Att få vara med om Bunkefloprojektet är och har varit helt fantastiskt. Efter att inom Svenska Gymnastikläraresällskapet SGS under hela 90-talet ha kämpat mot marginalisering och nedskärning av skolans idrottsämne fick jag så möjlighet att vara med om att planera och starta ett projekt där eleverna skulle få en lektion schema-lagd fysisk aktivitet varje skoldag. För att motivera även de mindre fysiskt aktiva barnen och försöka förebygga att eventuella motoriska brister skulle minska barnens intresse och naturliga rörelseglädje infördes motorikobservationer och extra motorisk träning i mindre grupper.

Förlängd skoldag

En oförglömlig upplevelse är ett informationsmöte för föräldrar till de elever som skulle få fysisk aktivitet varje dag i skolan och därmed skoldagen förlängd med 45 minuter. Den dåvarande rektorn Britten Synnergren läste högt ur kursplanen för idrott och hälsa och avslutade med orden: "Så står det i läroplanen. Då gör vi så här på den här skolan!" Det såg ut som om föräldrarna tacksamt nickade, neg och bockade.

Aldrig tidigare under mina 25 år som idrottslärare hade en rektor så tydligt lyft fram och betonat betydelsen av skolämnet idrott och hälsa. Som läroplanen ser ut idag behövs det att varje skolledare vågar visa samma civilkurage.

En hel del intressanta forskningsresultat finns nu också från det norska projektet Barn-Bevegelse-Oppvekst, som delvis inspirerats av Bunkefloprojektet. I BBO-projektet har skolelevens fysiska, motoriska, sociala och kognitiva utveckling studerats och några exempel diskuteras i recensionen Barn, rörelse och uppväxt. En av många viktiga slutsatser man kan dra av resultaten från detta projekt och från Bunkefloprojektet är att det är en utmaning för idrotten, förskolan och skolan att förebygga att det moderna samhället hämmar barns naturliga rörelseglädje och spontana motorikträning. Det finns all anledning för politiker, skolledare, lärare, idrottsledare och andra beslutsfattare att engagera familjerna och med kraft påbörja förändringsarbetet att skapa en sundare livsstil för barn och unga.

Trevlig läsning!

INGEGERD ERICSSON
Fil.doktor i pedagogik
Universitetslektor i idrottsvetenskap
Läraryrket, Malmö högskola

Bunkefloprojektet

En livsstil för bättre hälsa

När Bunkefloprojektet startade ville man se vad som händer när barn får mer fysisk aktivitet och rörelseträning i skolan.

Av Ingegerd Ericsson, Per Gärdsell, Christian Lindén och Magnus Karlsson

Planeringen för Bunkefloprojektet startade på ortopediska kliniken på universitetssjukhuset i Malmö redan 1996 efter det att en liknande studie innefattande äldre barn hade avslutats i Hässleholm och Sösdala och presenterats i en avhandling utgående från Malmö. Själva projektet startade först 1999, ett projekt som drevs som ett samverkansprojekt mellan skola, idrottsförening och forskning via Lunds universitet. I och med studiestarten blev Ängslättskolan i Bunkeflostrand den första skolan i Sverige som införde fysisk aktivitet varje dag på schemat.

Både kropp och själ

Det hälsofrämjande arbetet i skolan hade dock startat redan i mitten av 1990-talet, då resurser hade avsatts för ett första hälsoprojekt på Ängslättskolan. En hälsogrupp bestående av flera lärare och en skolsköterska arbetade fram den första "hälsoutvecklingsplanen" som blev klar 1998. Planen innehöll strategier för hur skolan skulle arbeta med föräldrasamverkan, elevernas självförtroende och hälsorelaterande frågor. Den fysiska aspekten och motorikens betydelse för att nå förbättrad hälsa införlivades först i samband med Bunkefloprojektets start, då hälsoutvecklingsplanen revideras för att omfatta både kropp och själ. Tiden för skolämnet idrott och hälsa i läroplanerna har nämligen minskat under senaste

decennierna. Även skolledningarnas möjligheter att till viss del styra mängden idrott och hälsa samt antalet friluftsdagar har bidragit till att ämnets undervisningstid under de senaste 30 åren konstant har minskat (Se diagram på sidan 12). Med Bunkefloprojektet ville vi därför utvärdera vad som händer hos våra växande barn om fysisk aktivitet, idrott och hälsa utökades till som det var tidigare, då varje barn hade betydligt mer rörelseträning i skolan.

Så föddes idén

De forskningshypoteser som samtidigt hade definierats på ortopediska kliniken, att en ökning av den fysiska aktiviteten i skolan kunde ändra hälsobeteendet hos barnen och medföra en förbättrad allmän hälsa samt specifikt ge ett starkare skelett, gjorde att de vetenskapliga frågeställningarna direkt kunde knytas till hälsoplanen. Sedan tidigare var det känt att idrott på tävlingsnivå under uppvuxen var associerad med ett starkare skelett. Nu ville vi även se om daglig aktivitet med måttlig intensitet, på en sådan nivå att alla barn kunde delta i aktiviteterna, kunde påverka även barn med lägre idrottsintresse. Om vi kunde visa att även de mindre intresserade barnen genom ökad fysisk aktivitet fick en gynnsam utveckling av sin benmassa, skulle i så fall ökad fysisk aktivitet i skolan kunna rekommenderas som en allmän inter-

vention i samhället för att kanske i framtiden minska antalet frakturer. Idén till Bunkefloprojektet var född.

Första skolan

Ängslättskolan i Bunkeflostrand, en mindre förort i utkanten av Malmö där Öresundsbron ansluter till Sverige, blev den skola där alla förste- och andra- klassare skulle få daglig fysisk aktivitet på schemat. Upptagningsrådet betraktas som stabilt med relativt liten in- och utflyttning, vilket får ses som en fördel med tanke på att projektet beräknades pågå under flera år. Skolan hade just anställt en hälsopromotor – en lärare med hälsopedagogisk utbildning – som ett led i WHO's koncept om att skapa en "Hälsobefrämjande skola". Denna hälsopromotor blev nu ett nav på skolan som tillsammans med personal, elever, föräldrar samt föreningar kontinuerligt drev och utvecklade projektet på det lokala planet.

Den största lokala idrottsföreningen, Bunkeflo IF, involverades också och erbjöd sin hjälp med att organisera och tillhandahålla den utökade fysiska aktiviteten.

Ingegerd Ericsson, universitetslektor i idrottsvetenskap, Malmö högskola.

Per Gärdsell, Christian Lindén och Magnus Karlsson arbetar vid ortopediska kliniken, Universitetssjukhuset MAS, Malmö.

Det enda kravet på träningen var att den skulle vara generellt hållen och på en sådan nivå att alla barnen skulle kunna delta.

Även Friskis och Svettis engagerades med barnanpassade träningspass på skoltid. Det enda kravet på träningen var att den skulle vara generellt hållen och på en sådan nivå att alla barnen skulle kunna delta, med en önskan om att aktiviteten innehålla ett stort inslag av rörelseglädje och ringa tävlingsmoment.

Från två till tre lektioner

Vid projektstart utökades ämnet idrott och hälsa från två till tre lektioner och olika idrottsföreningar ledde fysiska aktiviteter två pass per vecka, en insats som medförde att eleverna fick 225 minuter fysisk aktivitet i skolan per vecka. Dessutom fick elever som observerades ha motoriska brister 60 minuter extra motorikträning varje vecka. Denna träning var mer individuellt anpassad och utgick från den motoriska utvecklingsnivå, som respektive elev befann sig på. Eleven gavs möjlighet att träna i sin egen takt för att automatisera grovmotoriska grundrörelser. Dessutom ingick övningar som tränar samord-

ning av kroppsrörelser och förmågan att känna skillnad mellan spänning och avspänning. Även samarbets- och koncentrationsövningar ingick för att öva aktivitetskontroll. Barn med låg motorisk aktivitetsnivå stimulerades till automatisering av grovmotoriska färdigheter genom lustfyllda motivationsskapande rörelseupplevelser på en anpassad motorisk nivå.

Längre skoldagar

Skolans alla lärare och de föreningsledare som engagerades i projektet fick under studiedagar och genom handledning utbildning i barns sensomotoriska utveckling och motorisk träning enligt MUGI-modellen, som bland annat bygger på teorier om grovmotoriska utvecklingsfaser och integrering av sinnesimpulser. I denna utbildning ingick att observera och stimulera barns motoriska utveckling på olika nivåer. Utbildningen, som även vände sig till övriga skolor i stadsdelen, fortsatte under projektet med workshops, studiecirkel och studiedagar kring

idrottsämnet och motorikens didaktik i teori och praktik. Här diskuterades vad idrottsämnet ska innehålla och hur vi bäst kunde utnyttja den utökade fysiska aktiviteten för att nå läroplanens och kursplanens mål för idrott och hälsa. En referensgrupp med tio idrottslärarutbildare från olika universitet och högskolor i Sverige, bildades för att bistå projektets lärare och föreningsledare med handledning i frågor som rörde idrottsundervisning. Föräldrar och andra intresserade inbjöds till utbildningsdagar, studiebesök och seminarier med tema "Skolan – en hälsofrämjande arena" för att nå ett positivt gensvar från även föräldrarna. Trots att skoldagen förlängdes med 45 minuter kunde undervisningen skötas med befintlig lärarstab.

Jämförelse med andra grupper

Som jämförelsegrupp utvaldes förste- och andra- klassare i tre närliggande skolor i samma område av Malmö, där eleverna fick fortsätta med den nivå på idrottsundervisningen som de flesta

svenska skolor tillåter, en till två gånger per vecka, motsvarande ca 60 minuters fysisk aktivitet per vecka. Ytterligare en jämförelsegrupp bestod av alla elever i Ängslättskolan som vid projektstart började skolår 3. En poäng med att jämföra resultaten även med elever från samma skola var att förutom den utökade fysiska aktiviteten var övrig läroplan identisk. Samma kompetensutveckling och handledning i motorik gavs dessutom till både lärare och föreningsledare i såväl jämförelsegrupp som interventionsgrupp. Jämförelsegruppen får antas vara så lika interventionsgrupperna som möjligt, eftersom alla eleverna i studien, såväl i jämförelse- som interventionsgrupper, kommer från samma bostadsområde och har likartad social bakgrund. Detta bekräftades vid studiens start då vi inte fann några skillnader mellan grupperna vare sig i social bakgrund, skolsituation, livsstil, sjukdomar, medicinering, kostintag, träningsnivå, kroppsbyggnad, längd, vikt, muskelstyrka, muskelmängd, fettmängd eller benmassa.

250 elever

Bunkefloprojektet omfattar totalt ca 250 elever. Grundtanken bakom projektet är att tvärvetenskapligt följa dessa elever genom hela grundskolan. I projektet involverades bland annat barnkliniken, barn- och ungdomspsykiatriska kliniken, kliniskt fysiologiska kliniken, lärarutbildningen och tandvården, knutna till antingen Malmö högskola eller Lunds universitet. Fem olika forskargrupper bedriver studier med mätningar och observationer på eleverna. De olika forskningsprojekten finansieras genom forskningsanslag från bland annat Allmänna arvsfonden, Centrum för idrottsforskning, Vetenskapsrådet, Lunds universitets fonder, Svenska Läkaresällskapet, region Skåne, ALF, Statens folkhälsoinstitut, Lärarutbildningen vid Malmö högskola, Svenska Gymnastikläraresällskapet, KK-stiftelsen och föreningen GCI-GIH.

Bunkefloprojektet en modell

När lärare, elever, skolläda och forskare efter knappt ett år fick utvärdera sina upplevelser av vad den dagliga rörelseträningen förde med sig i form av effekter på motorik, koncentrationsförmåga och övriga skolprestationer, ledde detta till att skolan beslutade att alla nya klasser som började på Ängslättskolan

skulle ha daglig schemalagd fysisk aktivitet. Successivt har därför den fysiska aktiviteten utökats och från hösten 2006 har alla elever i skolår 1-5 på Ängslättskolan och alla elever i skolår 6-9 på den närliggande Sundsbroskolan minst 45 minuter fysisk aktivitet varje dag. Aktiviteterna är av varierande slag, från vanliga idrottslektioner till promenader och lek, då syftet med aktiviteten inte är att skapa världsmästare, utan individer som väljer daglig fysisk aktivitet och en hälsosam livsstil, en livsstil som förhoppningsvis följer individerna upp i vuxenlivet.

Nätverk av skolor

För att dra nytta av och sprida den kunskap som projektet har givit skapades även begreppet "Bunkeflomodellen", vars ideologi är enkel. Vardaglig fysisk aktivitet möjliggörs genom att identifiera arenor för hälsofrämjande arbete där samarbete mellan dessa olika intressenter skapar nya möjligheter för rörelseträning.

Projektets utveckling och den kunskap som erhållits förmedlas via Bunkeflomodellens hemsida: www.bunkeflomodellen.com. För skolor som är intresserade att ta upp vår arbetsmodell i sin egen miljö kan man via hemsidan ansluta sig till det nätverk av hälsofrämjande skolor som skapats inom projektet. Bunkeflomodellen innebär också att skolorna i Bunkeflostrand har konserverat arbetsmodellen som en standard.

Arbetsmodellen är nu inte bara ett övergående projekt utan har definierats som ett arbetssätt där alla elever har daglig schemalagd fysisk aktivitet och där motorikobservationer genomförs rutinmässigt vid skolstarten. Vid behov ges sedan extra motorisk träning i mindre grupper. En revidering av hälsoutvecklingsplanen gjordes under hösten 2004, där nu även områden som föräldrasamverkan, livskunskap, fysisk aktivitet och kost prioriterats. Då hälsoarbetet inte heller avgränsas till ett speciellt skolämne genomsyrar denna inställning hela skolans arbete.

Enligt WHO-modell

Både Ängslättskolan och Sundsbroskolan arbetar därför nu efter WHO:s modell rörande en "Hälsofrämjande skola". Hälsan är i centrum och skolans hela vardag fungerar som en stödjande, lärande och hälsofrämjande miljö för

fysisk, social och psykisk hälsa. Hälsofrämjande aktiviteter som Sundsbroskolan genomfört är bland annat: drama- och avslappningsövningar, massage, elevdemokrati, kostaktiviteter och mobbingförebyggande arbete.

Den första antimobbingplanen skrevs i början av 90-talet och stommen i denna lever vidare även idag.

Även på Sundsbroskolan har en hälsopromotor anställts som leder lektioner i fysisk aktivitet och som tillsammans med övrig personal driver hälsofrämjande arbete på skolan. Hälsopromotorn planerar verksamheten, arrangerar studiebesök på skolan, håller kontakt med sjukhuset UMAS samt sköter mycket av informationen om Bunkefloprojektet.

Starkare självförtroende

En annan viktig del i Sundsbroskolans hälsoarbete är att varje elev har ett så kallat hälsosamtal med skolsköterskan en gång per år. Områden som berörs vid samtalet är skoltrivsel, skolarbete, kost, sömn, livsstilsrelaterade frågor, ANT och psykosociala frågor, det vill säga hur eleven mår. Syftet med hälsosamtalen är att försöka se helheten, att ge möjlighet till reflektion och undersöka om eventuellt stöd eller hjälp till självhjälp behövs.

Utifrån detta arbete har en aktivitetsgrupp bildats vars syfte är att öka elevens sociala nätverk bland jämnåriga. Elever med svaga nätverk träffas för att stärka elevernas självförtroende och skapa en känsla av samhörighet. På detta viset har Bunkeflomodellen visat att ett forskningsprojekt kan gå hand i hand med en samtidig förändring i skolan och samhället i övrigt.

Det måste dock nämnas att de aktiviteter som nu beskrivits som delar i skolans hälsofrämjande arbete inte fullt ut baseras på de vetenskapliga rapporter som presenterats från själva Bunkefloprojektet, utan även annan ny kunskap har tillvaratagits. De specifika vetenskapliga data som har framkommit ur projektet redovisas nu av respektive forskargrupp.

Bunkefloprojektet

Fysisk aktivitet ökar skelettets hållfasthet

Innan Bunkefloprojektet startade visste man att idrott på tävlingsnivå bland växande individer medför ett starkare skelett. Däremot visste man inte hur daglig fysisk aktivitet med måttlig intensitet påverkar skelettet.

Av Magnus Karlsson, Christian Linden, Per Gärdsell

De senaste 50 åren har antalet benskörhetsfrakturer i Sverige närmare fördubblats. I dag beräknas att varannan svensk kvinna och var fjärde svensk man någon gång kommer att drabbas av en benskörhetsfraktur. Denna utveckling har lett fram till att Sverige har den tveksamma förmånen att tillhöra världseliten i antalet benskörhetsfrakturer. Varför det har blivit så är till stor del oklart. En sannolik förklaring är att vi i övergången från industrisamhälle till kunskapssamhälle rationaliserat bort stora delar av den fysiska aktiviteten från vårt vardagsliv. Lärmrapporterna rörande vår bristande aktivitet duggar tätt. Trappor har förvandlats till nödutgångar, bollspel har bytts mot TV-spel och varannan bilresa når aldrig över en halvmil. Nio av tio i befolkningen vet att motion är viktigt för hälsan, samtidigt som 75 procent inte motionerar tillräckligt ur hälsosynpunkt och 25 procent inte alls. Mest tydligt syns detta hos unga flickor där undersökningar visar att var femte flicka sällan eller aldrig deltar i skolgymnastiken samt att var fjärde flicka inte tränar eller motionerar på egen hand. Denna inaktivitet leder till en rad negativa hälsoeffekter. Andelen överviktiga barn har sexdubblats sedan mitten av 80-talet och man har också noterat att barn drabbas av välvnadssjukdomar som man normalt associerar med ett betydligt äldre klientel. Men även ske-

lettet påverkas i negativ riktning. Samtidigt som denna förändring i vår livsstil har försämrat skelettets kvalitet har vår medellivslängd det senaste seklet ökat med 25 år. Fem av dessa år tillskrivs sjukvården medan de resterande åren är en samlad effekt av alla insatser för en förbättrad välvnad. Ekvationen som då uppkommer blir därför mycket svårlöst och resultatet blir närmast att dagens människa har blivit ett mekaniskt hållfasthetsproblem.

Kostnader för samhället

Frakturerna som uppkommer som ett resultat av det allt skörare skelettet innebär inte bara ett stort lidande för de drabbade individerna, utan medför även enorma kostnader för samhället. Då dessutom benskörhetsproblemet i framtiden beräknas öka, inte bara i västvärlden utan även globalt, måste vi omedelbart mobilisera alla möjliga resurser för att bryta den ogynnsamma utvecklingen. Vi måste helt enkelt hitta metoder som minskar antalet frakturer. Mycket av intresset har då fokuserats mot hur man får ett starkare och mer motståndskraftigt skelett.

*Magnus Karlsson, Christian Linden och Per Gärdsell arbetar vid ortopediska kliniken, Universitetssjukhuset MAS, Malmö.
magnus.karlsson@med.lu.se
christian.linden@telia.com
per.gardsell@bunkeflomodeln.com*

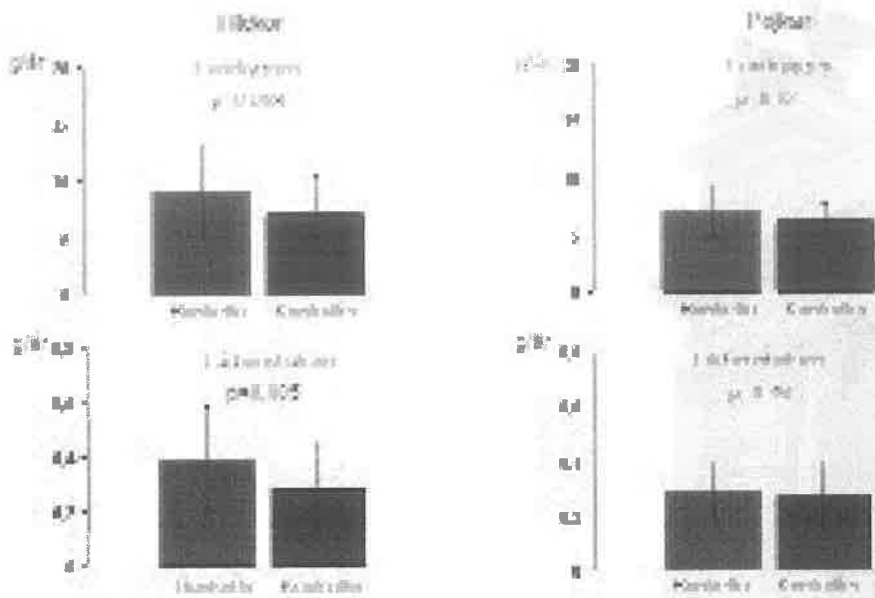

Bild 3. Årliga utvecklingen av "bone mineral content" (BMC i gram) i ländrygg och ländryggens tredje kotta hos flickor och pojkar under de fyra åren som vi hittills har följt barn som fick daglig fysisk aktivitet ("Bunkeflo") och barn som hade idrott och hälsa en till två gånger i veckan ("Kontroller"). Ett $p < 0.05$ uppfattas som en statistisk säkerställd skillnad.

Då benmassan inte är konstant under livet och då benmassan i hög grad bestämmer skelettets hållfasthet har studier fokuserats mot hur vi kan öka skelettets benmassa. Men, inte bara mängden mineral i skelettet, utan även skelettets arkitektur har kommit i fokus. Som jämförelse kan man

tänka sig en bro. Visserligen är mängden stål av intresse, men även hur denna mängd formas i det tredimensionella rummet har betydelse för hållfastheten.

Skelettutvecklingen i unga år

Under de första decennierna i livet

ökar benmassan och skelettet växer i storlek så att vi i 20-30-årsåldern når "peak bone mass", den högsta mängden benmassa vi lagrar in under livet. Med stigande ålder förändras benmetabolismen så att i stället en åldersberoende förlust av benmassa tar vid. Denna förlust är ganska konstant efter 30-40 års ålder med undantag av en övergående ökning hos kvinnor under de 5-10 åren som följer menstruationernas upphörande. Av tradition har man i forskningen länge letat efter faktorer som kan minska den åldersberoende benförlusten. Men, om man även kunde påverka ungdomarnas växande skelett, så skulle de nå en hög peak bone mass. Dessa individer skulle då ha ett betydligt bättre utgångsläge när den åldersberoende förlusten startade då de hade satt in mer ben i benbanken, något som skulle medföra att de hade goda möjligheter att ta ut ett stort benkapital utan att bli "ruinerade".

Kan fysisk aktivitet påverka skelettet?

Vid projektstarten visste man att idrott på tävlingsnivå bland växande barn medförde ett starkare skelett. Nu ville vi alltså även se om daglig aktivitet med måttlig intensitet, på en sådan nivå att alla barnen kunde delta i aktiviteterna, kunde påverka skelettet. För närmare beskrivning av hur projektet startade och hur de barnen som fick daglig fysisk aktivitet samt hur kontrollerna som fick fortsätta med idrott och hälsa en till två gånger i veckan utvaldes hänvisas till den inledande artikeln om Bunkefloprojektet. Det enda kravet på träningen var att den skulle vara generellt hållen och på en sådan nivå att alla barnen skulle kunna delta. Som önskemål framlades också att aktiviteten skulle innefatta ett stort inslag av rörelseglädje och ringa tävlingsmoment. En lämplig symbol för Bunkefloprojektet och Bunkeflomodellen skapades, logotypen "Hoppzan" som återfinns invid många rubriker till artiklarna i denna tidning.

Den övergripande studiefrågan som vi i forskargruppen ställde var alltså om en ökning av den fysiska aktiviteten i skolan kunde ändra hälso-beteendet hos barnen samt medföra en förbättrad allmän hälsa, i vårt specifika fall en ökad muskulatur och ett starkare skelett. I just denna översikt

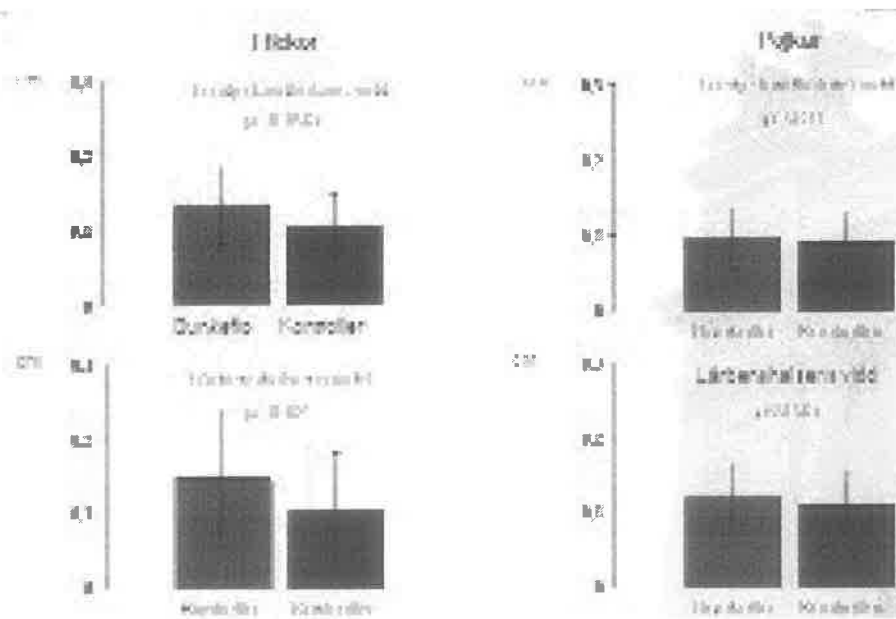

Bild 4. Årliga utvecklingen av skelettets storlek (i cm) i ländryggens tredje kotta och i ländrygg hos flickor och pojkar under de fyra åren som vi hittills har följt barn som fick daglig fysisk aktivitet ("Bunkeflo") och barn som hade idrott och hälsa en till två gånger i veckan ("Kontroller"). Ett $p < 0.05$ uppfattas som en statistisk säkerställd skillnad.

kommer vi endast att redovisa våra resultat rörande skelettets utveckling.

Så mäts benmassan

Projektet rörande utvärderingen av skelettet och muskulaturen är upplagt som en prospektiv kontrollerad interventionsstudie där vi följer barnen årligen med avseende på benmassan, skelettutvecklingen, muskelutvecklingen och funktionell utveckling. Benmassan och muskelmassan mäts då i hela kroppen och regionalt i armar och ben medan benmassan även mäts i ländryggen och höften med en slags röntgenteknik, den så kallade DXA tekniken. Detta är den metod som i dag är helt kliniskt dominerande när benmassan skall mätas. För varje lokal utvärderades (i) mängden benmassa (BMC) och (ii) scannad benmassa per ytenhet (BMD), det måttet man använder i kliniska sammanhang när man skall bedöma risken hos en individ att drabbas av en fraktur. I ländryggens tredje kotta och i lårbenshalsen utvärderades även (iii)

skelettets storlek. Dessa storheter utvärderades eftersom man vet att samtliga storheter påverkar skelettets hållfasthet och att samtliga är oberoende prediktorer för framtida frakturer. Dessutom fyllde deltagarna i ett frågeformulär så vi kunde utvärdera graden av träning såväl inom som utom skolans ramar samt andra livsstilsfaktorer, sjukdomar och mediciner som kunde påverka skelettets utveckling.

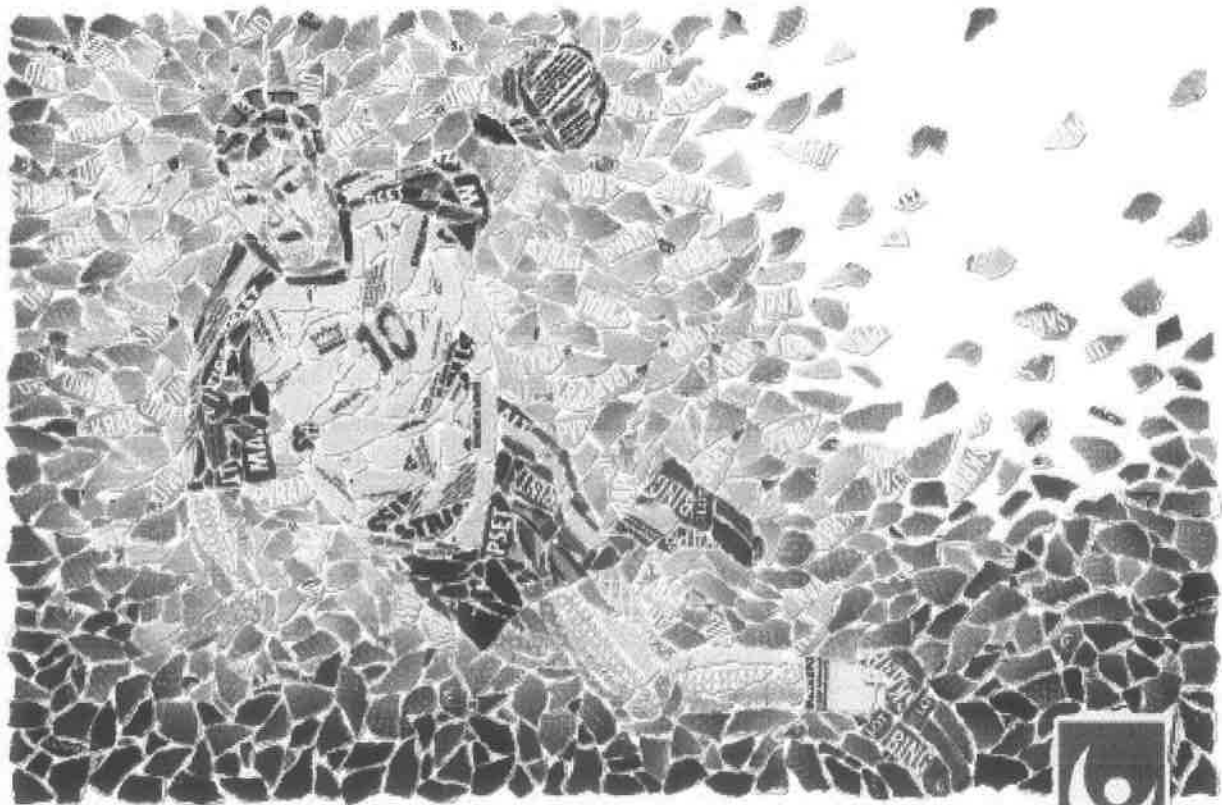
Vad visar Bunkeflostudien?

Innan studiestarten fann vi inga skillnader när grupperna jämfördes i ålder, pubertetsutveckling, längd, vikt, benmassa, fettmängd eller muskelmassa. Vi kunde inte heller finna några skillnader i livsstilen som sjukdomar, medicinintag, kost, fysisk aktivitet. Med ledning av detta drog vi slutsatserna att grupperna var helt jämförbara innan studien startade. När studien väl startade medförde detta att den enda livsstilsfaktorn som skiljde sig mellan grupperna var att de i träningsgruppen hade mer idrottsaktiviteter

såväl i skolan som när man räknade det totala idrottsaktiviteten (i skola samt på fritiden sammantaget).

Fyra års uppföljning

Under de fyra år vi hittills har följt barnen, den hittills längsta uppföljningen i en kontrollerad träningsstudie hos barn där man utvärderar om träning påverkar benmassan och skelettstorleken, har den pubertala utvecklingen varit jämförbar mellan grupperna. Tillika har de registrerade livsstilsfaktorerna varit lika i grupperna, förutom då förstås nivån på den fysiska aktiviteten. Detta motsäger att eventuella skillnader mellan grupperna har uppkommit som ett resultat av att barnen har nått olika långt i sin kroppsliga utveckling eller levt på helt skilda sätt i sitt dagliga liv. Efter fyra års daglig fysisk aktivitet fann vi att såväl flickorna som pojkarna som hade haft daglig fysisk aktivitet hade ökat sin benmassa mer (*Bild 3*) och dessutom ökat sin skelettets storlek mer (*Bild 4*) jämfört med de barn som

Din insats bygger svensk idrott.

endast hade idrott och hälsa en till två gånger per vecka.

Slutsatser

Slutsatsen av de data som denna studie presenterar blir således att en ökad skolidrott bland såväl flickor som pojkar under de fyra första åren i grundskolan är associerad med en ökad mängd benmassa och en ökad skelettstorlek, två egenskaper som oberoende av varandra samverkar till att skapa ett starkare skelett. Kvarstår dessa gynnsamma effekter upp i vuxenlivet kan vi spekulera i om träning under ungdomsåren kan leda till ett mer hållfast skelett och på sikt även ett minskat antal frakturer.

Internationellt intresse

Även om vi hittills endast har följt barnen under fyra år har studien väckt ett stort intresse, även internationellt. Christian Lindén, som doktorand inom projektet, fick förra året pris för bästa vetenskaplig studie och presen-

tation på Svenskt Ortopediskt Årsmöte och nyligen fick samma forskare det prestigefyllda "Young Investigator Award", utdelad av "The American Bone and Mineral Society" på världens största benmöte. Projektet har även under de två senaste åren utvalts, som en av fem rapporter av mer än 2000 bidrag, att presenteras för den amerikanska pressen på det årligen återkommande benmineralmötet i USA som exempel på forskning med stor potential att påverka vår framtid. De frågeställningar som projektet har klarlagt bör kunna ligga till grund för en diskussion om samhället skall öka sitt stöd och sin satsning på ämnet idrott och hälsa samt bidrag till idrottsföreningar. Den nu nyvunna kunskapen om att effekten av fysisk aktivitet sannolikt är störst i unga år rimmar illa med det ras genom läroplanen som ämnet Idrott och Hälsa genomgått i modern tid. För 30 år sedan bestod skoldagen för barn i de första årskurserna av 20 procent idrottsun-

dervisning medan dagens barn endast erhåller 6 procent (Bild 5). Redan nu ser vi dock resultat av vårt arbete då utbildningsminister och regeringen har tagit ett beslut att arbeta för att dagens barn skall få daglig fysisk aktivitet på det svenska skolschemat. Kan vi genomföra detta på ett nationellt plan finns stora möjligheter att vi kan bromsa och på sikt kanske till och med reversera samhällets besvärande benskörhetsproblem.

Korrespondens

Magnus Karlsson

vetenskapligt ansvarig för Bunkefloprojektet, docent, ortopediska kliniken, Universitetssjukhuset MAS, 20502 Malmö; Telefon 040-331000; Fax 040 - 336200; E-post: magnus.karlsson@med.lu.se

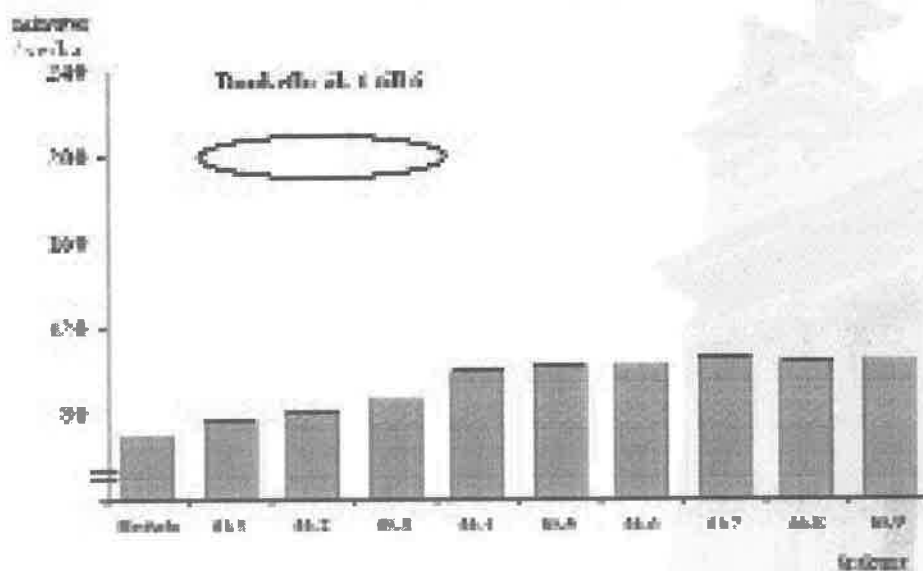

Bild 5.

Nivån av skolämnet idrott och hälsa i svenska skolor, i enlighet med en riksomfattande enkät till svenska grundskolor 1998 inom ramen för Bunkefloprojektet.

Annons Sportapoteket/ Skadebutiken

Bunkefloprojektet

Träning i barndom skyddar hjärtat

Resultat från Bunkeflostudien visar att fysisk aktivitet kan påverka riskfaktorer för hjärt- och kärlsjukdom hos barn i 9-10-årsåldern.

Av Magnus Dencker, Ola Thorsson, Magnus Karlsson, Christian Lindén och Lars Bo Andersen

Fysisk inaktivitet är hos vuxna individer idag en etablerad, stark riskfaktor för utveckling av hjärt-kärlsjukdom. Olika studier i USA och Väst-Europa har visat att uppskattningsvis endast 25-50 procent av den vuxna befolkningen är tillräckligt fysiskt aktiv för att ligga utanför riskområdet i detta avseende. Detta är ingen ny kunskap utan redan på 1960-talet kom en berömd studie från London, där busskonduktörer på Londons dubbeldäckare drabbades av betydligt färre hjärtinfarkter jämfört med busschaufförer (1). Trots att studien innehöll en hel del oklarheter så visade den ändå vart åt det lutade, det vill säga skillnaden berodde på att busskonduktörerna skuttade upp och ned för trapporna hela dagen medan busschaufförerna satt stilla. Många ansåg dock att eftersom fysisk inaktivitet oftast är kopplad till övervikt, så kunde denna sedan länge erkända riskfaktor förklara den ökade risken för hjärtinfarkt hos chaufförerna. På 1980-talet kom den mycket kända Framingham-studien i USA som visade att livsstilsfaktorer är klart kopplade till förekomst av hjärt-kärlsjukdom. Idag finns flera liknande studier som visar att fysisk inaktivitet isolerat är en mycket stark enskild riskfaktor för insjuknande i hjärt-kärlsjukdom hos vuxna. Dessa studier har också visat att överviktiga men fysiskt aktiva personer har en klart lägre dödlighet i hjärt-kär-

lsjukdomar jämfört med inaktiva överviktiga, men även jämfört med inaktiva normalviktiga individer. Tidigare ansågs bland annat att vissa blodfetter och då speciellt kolesterol samt rökning var starka riskfaktorer för hjärt- och kärlsjukdomar. Men idag finns det data som tyder på att fysisk inaktivitet troligen är en ännu starkare risk-faktor. Det är dock inte bara fysisk aktivitet som har betydelse för den vuxna individens hälsa utan det finns ett starkt samband mellan fysisk arbetsförmåga uttryckt som individens maximala syrgasupptag och risk för förtidig död. Ju lägre maximalt syrgasupptag individen har, ju kortare kvarvarande livslängd och ju mer sjukdom drabbas individen av.

Växande problem

Åderförkalkning (arterioskleros) är också ett växande samhällsproblem. Den arteriosklerosiska processen startar tidigt i livet, redan hos barn i 5-10 års ålder som dött i olyckor har man vid obduktioner sett förstadier till åderförkalkning. Även under Korea samt Vietnam krigen sågs betydande förekomst av åderförkalkning hos unga soldater som obducerades efter att ha dött i strid. Obduktioner av överviktiga barn och ungdomar (som framför allt dött på grund av olyckor) visar tydligt att barnfetma är kopplad till ökad förekomst av arterioskleros och samt även förekomst av riskfaktorer för hjärt-kär-

lsjukdom. Men hos barn studerar man oftast så kallade surrogatvariabler, det vill säga riskfaktorer för hjärt-kärlsjukdom istället för insjuknande i själva sjukdomen. Detta eftersom det är mycket ovanligt med hjärt-kärlsjukdom i yngre ålder. Förekomst av riskfaktorer för hjärt-kärlsjukdom som barn har även till viss del visat sig kvarstå upp i vuxenlivet, men bara för att man har riskfaktorer behöver ju inte nödvändigtvis betyda att man drabbas av sjukdom. Eftersom vi förändrar våra vanor (exempelvis beträffande rökning, alkohol, kost och fysisk aktivitet) under livets gång är det troligt att bara en liten del av den riskfaktor exponering för hjärt-kärlsjukdom hos den vuxne har startat i barndomen. Men för den enskilde individen har åldern när riskfaktorerna inträffar sannolikt en stor betydelse. Som exempel kan nämnas att mindre än 50 % av överviktiga tolvåringar blir normalviktiga som vuxna, och att risken för att övervikt skall följa barnet upp i vuxen ålder

Magnus Dencker och Ola Thorsson arbetar vid Kliniskt Fysiologiska Avdelningen, Universitetssjukhuset MAS, Malmö.

Magnus Karlsson och Christian Lindén arbetar vid Ortopediska kliniken, Universitetssjukhuset MAS, Malmö.

Lars Bo Andersen arbetar vid Norges idretthøgskole, Oslo

Variabel	Pojkar n=128	Flickor n=101	p-value
Antal minuters mätning per dag	716±83 (505-987)	712±78 (516-987)	0,58
Genomsnittlig fysisk aktivitet per dag (mean counts/min)	751±243 (189-1505)	618±154 (211-1121)	<0.001
Minuter måttlig fysisk aktivitet per dag (min)	210±51 (75-325)	190±38 (89-283)	<0.001
Minuter hård fysisk aktivitet per dag (min)	46±20 (4-116)	35±13 (6-70)	<0.001

Tabell 1.

Data för accelerometer mätt fysisk aktivitet bland 9-10 åriga pojkar och flickor (n=229). Data presenteras som medelvärde ± standarddeviation samt spridningen i gruppen.

ökar ju äldre barnet blir. Detta talar utan tvekan för att man skall försöka företa hälsobefrämjande förändringar i livsstilsen så tidigt som möjligt i livet. Tidigare publicerade interventionsstudier med fysisk aktivitet på barn har dock avgörande metodologiska tillkortakommanden. Även om barn randomiseras till olika typer av organiserad fysisk aktivitet så kan man ju inte veta om de kompensatorisk rör sig mindre under resterande delen av dagen och vice versa. Ofta har försök gjorts att bedöma den totala mängden av fysisk aktivitet via självrapportering med diverse enkät- eller dagboksbaseerade metoder. Dock har valideringsstudier visat att dessa metoder är tveksamt tillförlitliga för att bedöma graden av den fysiska aktiviteten hos barn under tolv års ålder. Med introduktionen av accelerometrar förbättras våra möjligheter att på ett mer objektivt sätt uppskatta barns fysiska aktivitet och med ledning av det kunna uppskatta de eventuella hälsoeffekter som är förenade med en viss nivå av fysisk aktivitet. En accelerometer är en mätare stor som en tändsticksask och innehåller en kristall som komprimeras av acceleration. Graden av kompression registreras och kan sedan via databearbetning avläsas som ett aktivitetsmått. Valideringsstudier av

accelerometer data visar att det är möjligt att beräkna den tid per dag som ett barn varit måttligt aktiv (ex. promenat) respektive ägnat sig åt hård fysisk aktivitet (ex. sprungit).

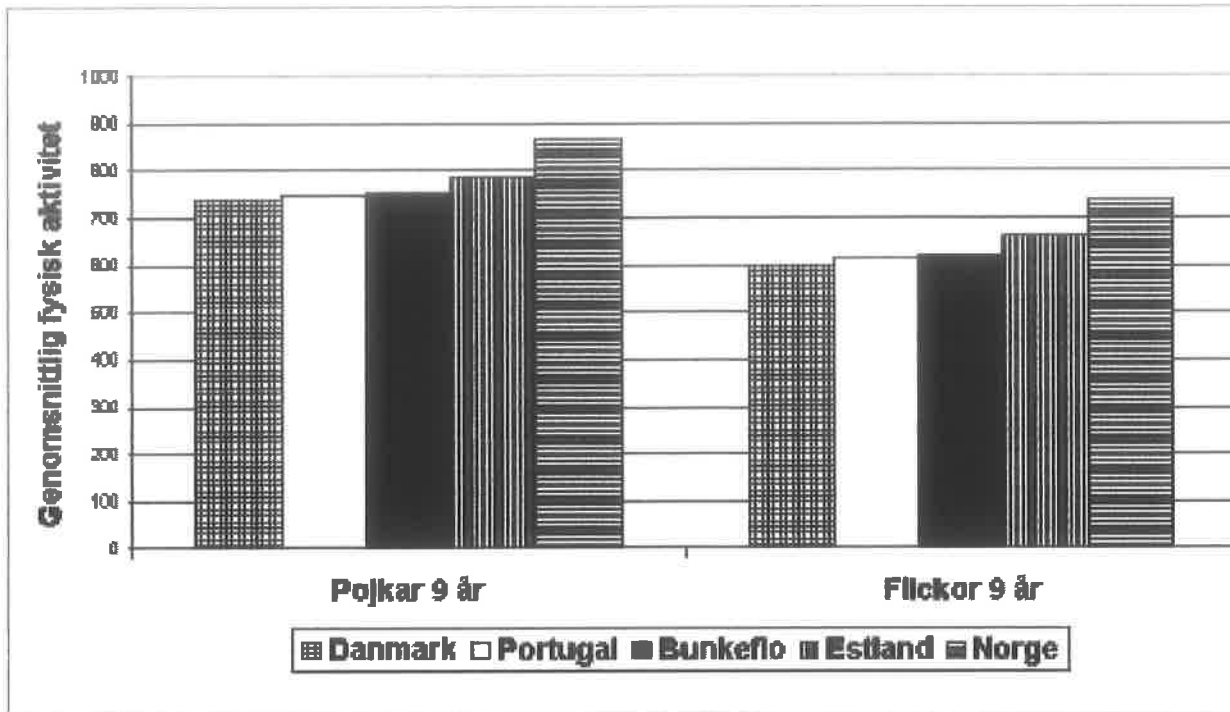
Fysiologidelen i Bunkefloprojektet

Fysiologidelen i den prospektiva Bunkeflostudien är en fristående delstudie där effekten av objektivt mätt mängd daglig fysisk aktivitet under barndomsåren utvärderas. Det övergripande syftet med studien är att belysa sambanden mellan olika grader av fysisk aktivitet i barndomsåren och vilken eventuell relation som finnes med riskfaktorer för hjärt-kärlsjukdom. Studien omfattar fysiologiska mätningar som började när barnen var mellan 9-10 år på 248 pojkar och flickor. Direkta mätningar av daglig fysisk aktivitet utfördes under fyra dagar hos varje barn med hjälp av en accelerometer. Liknande mätningar av barnen planeras till och med det att barnen har uppnått åtminstone 12-15 års ålder. Barnens nivå av daglig fysisk aktivitet jämförs därefter med olika fysiologiska tester så som blodtryck i vila, hjärtstorlek mätt med ultraljud (ekokardiografi) och maximalt syrgasupptag mätt vid arbetsbelastning på ergometercykel, som ett mått på konditio-

nen. Mängd kropps fett mäts av våra forskarkollegor på Ortopediska kliniken vid Universitetssjukhuset i Malmö med en röntgenteknik (DXA-teknik).

Studie resultat och dess betydelse

Ett stort problem med studier som stäcker sig över en längre tid är att både deltagare och undersökare tappat intresse, något som resulterar i hög bortfallsfrekvens. Minst lika ofta ger svårigheter med att finansiera studien över en längre tidsrymd upphov till att undersökningen avbryts i förtid. Dessa problem har ännu inte drabbat vår studie. Hittills har bortfallet mellan första mätningen och den första uppföljande mätningen varit lågt (< 10 procent), vilket ökar våra möjligheter att generalisera våra fynd. Det vi ser när accelerometer data utvärderas är barnen i studien tycks generellt vara mycket aktiva. I tabell 1 återfinns data för fysisk aktivitet för alla barnen. Som väntat ses en tydlig skillnad mellan pojkar och flickor. Pojkar var generellt (ca 20 procent) mer fysiskt aktiva jämfört med flickor och pojkar utförde ca 30 % mer hård fysisk aktivitet per dag än vad flickorna gjorde. Internationella rekommendationer för daglig fysisk aktivitet (2, 3) förespråkar minst 60 minuters acku-

Figur 1. Genomsnittlig fysisk aktivitet per dag (counts/minut) hos 9-10 åriga pojkar och flickor i Bunkeflostudien samt hos de barn i motsvarande ålder som deltog i European Youth Heart Study.

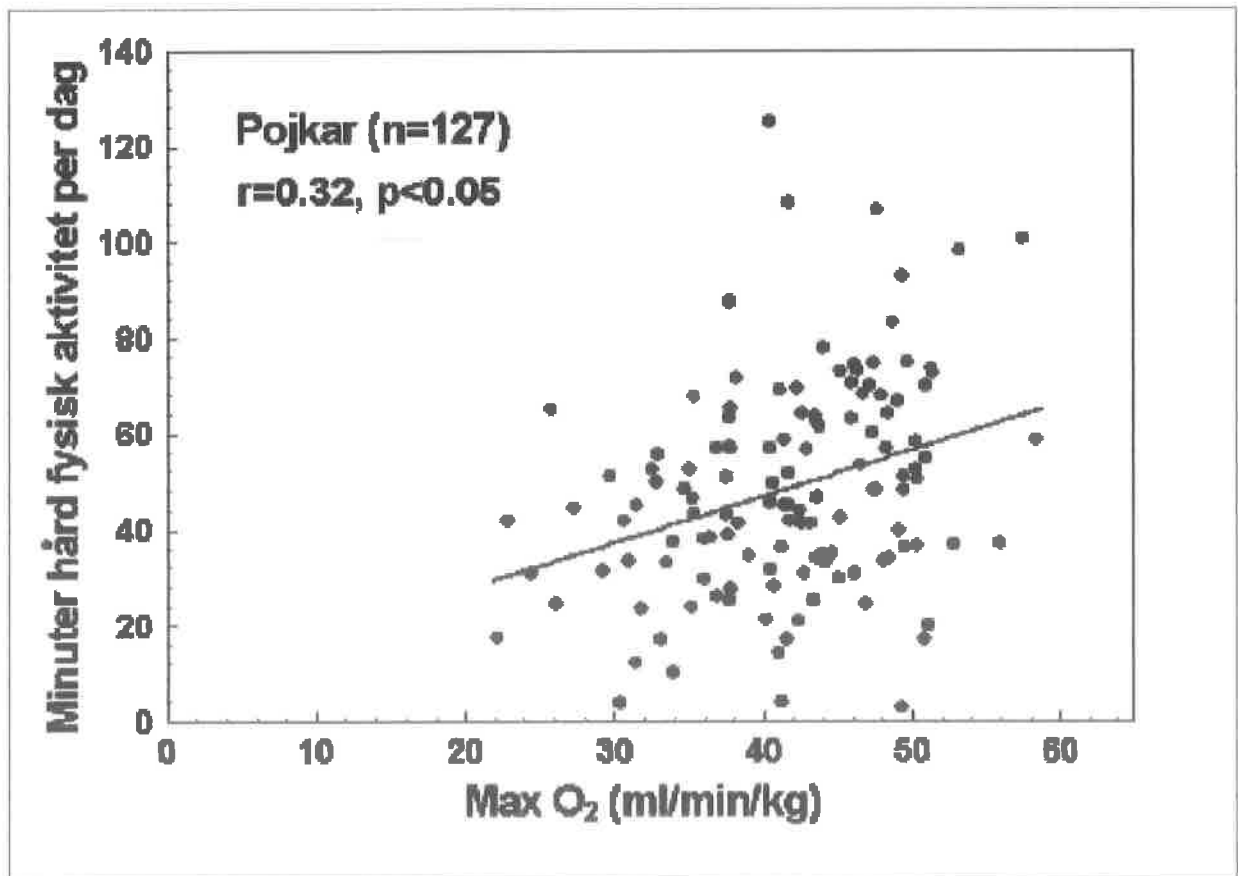
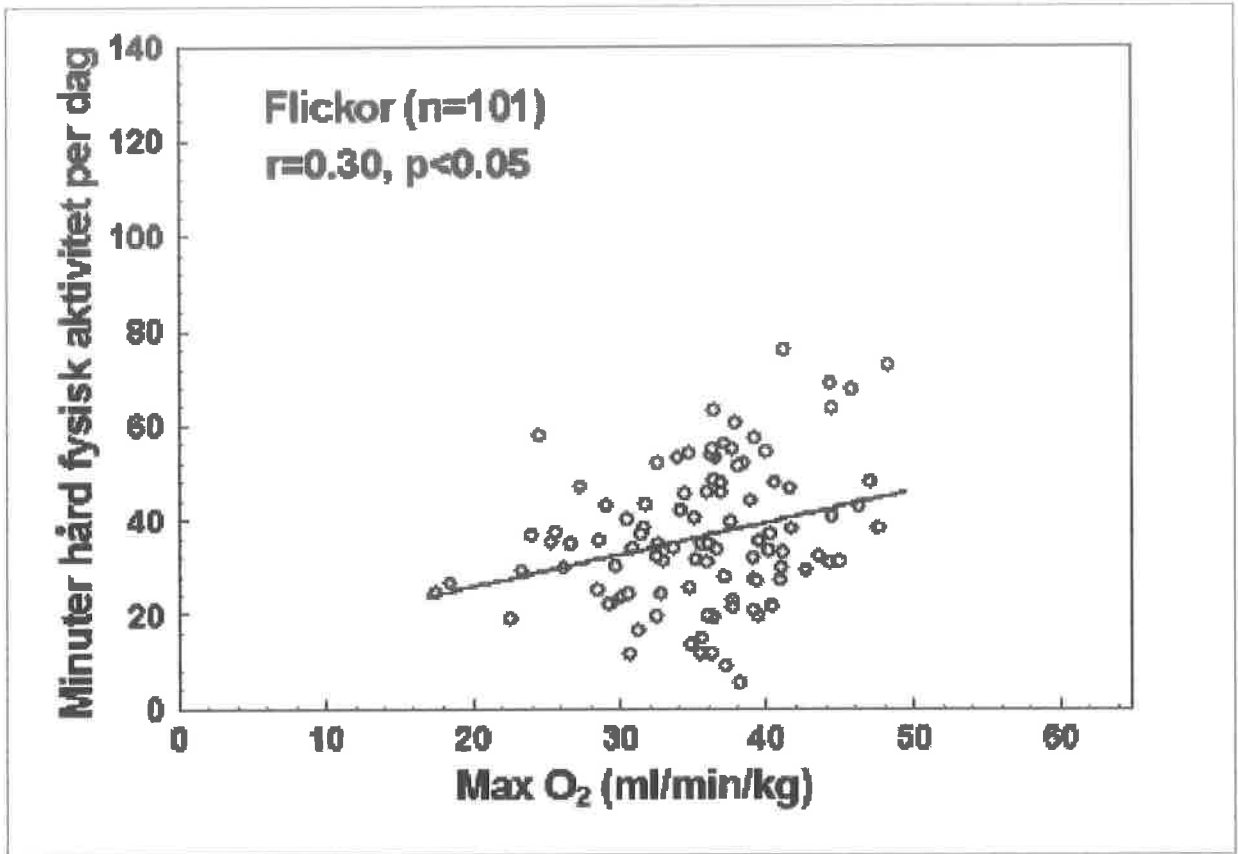
mulerad mängd av minst måttligt intensiv fysisk aktivitet per dag. Detta uppnåddes med råge av alla undersökta barn (4). Nyligen publicerades resultaten från en annan studie på barn, den så kallade European Youth Heart Study (EYHS) där den fysiska aktiviteten mättes med samma typ av accelerometrar som de vi använde i vårt projekt. I figur 1 ses att det är relativt små skillnader i daglig fysisk aktivitet hos barn i denna ålder oavsett om de bor i Danmark, Norge, Estland, Portugal eller i Malmö. Det finns dock ingenting som säger att 60 minuters måttligt intensiv fysisk aktivitet per dag, är tillräckligt för att undvika sjukdom. Denna rekommendation är inte så kallat evidensbaserad det vill säga det är inte vetenskapligt bevisat att just denna gräns utgör en minimigräns för vad som kan anses som en hälsosam mängd fysisk aktivitet. Man måste även när man värderar deskriptiva studier vara medveten om att det finns flera eventuella metodologiska tillkortakommanden med att använda accelerometrar. En avgörande faktor är vilka gränser man skall använda vid analys av accelerometer data för att beräkna den tid som ett barn utfört aktivitet med en viss intensitet. Vilken gräns skall exempelvis sättas för måttlig aktivitet? Detta är på

intet sätt klarlagt. Utöver det så mäts bara acceleration i vertikal riktning med de mätare som vi använt vilket leder till att fysisk aktivitet som inte innebär vertikal förflyttning av kroppen så som till exempel cykling undervärderas. En annan aktivitet som inte mäts över huvud taget är simning eftersom den typ av accelerometer som vi använde inte var vattentät. Det vore alltså arrogant att tro att de data som kommer från dessa mätare utgör någon absolut sanning när det gäller beräkningen av mängden fysisk aktivitet som barnet utfört. Dock kan man nog ändå fastslå att de data som genereras med denna metod troligen är betydligt säkrare än de uppgifter som man får fram med enkätbaserade metoder.

Mellanrubrik

Trots att alla barn uppfyllde rekommendationen för fysisk aktivitet så finns ändå en positiv relation mellan mängden fysisk aktivitet och maximal syreupptagningsförmåga (5). Detta kan ha betydelse, för lägre värden maximal syreupptagningsförmåga har tidigare visat sig vara förenat med ansamling av flertalet riskfaktorer för hjärt-kärlsjukdom hos barn. Det verkar sålunda som att om man ökar aktivitetsnivån ytterligare så kan man få yt-

terligare gynnsamma hälsoeffekter på maximala syrgasupptaget. I figur 2 ses relationen mellan antalet minuter med hård fysisk aktivitet per dag och barnens maximala syreupptagningsförmåga. Det man först måhända lägger märke till är hur svagt sambandet är, figurerna har nästan karaktären av hagelsvärmsutseende. Detta är framför allt en följd av att maximal syreupptagningsförmåga beror på många olika faktorer exempelvis genetik, hjärtstorlek, mängd röda blodkroppar och lungfunktion. Sålunda är den fysiska aktiviteten bara en faktor som påverkar maximala syreupptagningsförmågan. Men även det faktum att accelerometrar har en mätosäkerhet, vilket leder till att vissa barns aktivitetsnivå kan felklassificeras, kan påverka resultaten. I november 2005 presenterades våra data vid American Heart Associations vetenskapliga session i Dallas. Det faktum att USA leder ligan med såväl antalet feta barn som vuxna kan vara en förklaring till att presentationen blev mycket uppmärksam. Detta trots att vi presenterade det förväntade resultatet att både pojkar och flickor med en högre andel kroppsfett är mindre fysiskt aktiva jämfört med barn som har en mindre andel kroppsfett (6). Sambandet visas i figur 3 som

Figur 2. Korrelation mellan maximal syreupptagningsförmåga (Max O₂) och antalet minuter hård fysisk aktivitet per dag hos 9-10 åriga för pojkar och flickor.

beskriver sambandet mellan procentandel fett (av totala kroppsvikten) och antalet minuter hård fysisk aktivitet per dag. Utöver ovan beskrivna resultat så kan det fysiologiskt vara av intresse att man ser svaga samband mellan mängden hård fysisk aktivitet per dag och hjärtstorleken, där barn som har en högre fysisk aktivitetsnivå också har något större hjärtan (7). Det är allmänt känt att elitidrottare inom uthållighetssidrotter som cykling eller långdistanslöpning får ökad hjärtstorlek, men detta är första gången man har kunnat visa att även en ökad daglig fysisk aktivitetsnivå hos barn är förenat med en större hjärtstorlek. Gemensamt för de fynd som vi har redovisat i denna genomgång är att fysisk aktivitet tycks påverka riskfaktorer för hjärt- och kärlsjukdom hos barn i 9-10 års ålder, om än i låg omfattning. Det blir särskilt intressant att utvärdera om skillnaderna mellan grupperna med låg respektive hög fysisk aktivitet växer med ökad ålder. Är de barn som i 9-10 års ålder visar tendens till minskad aktivitet också de som blir markant inaktiva som tonåringar? Och är det i så fall förenat med försämrade riskfaktorprofil gällande hjärt-kärlsjukdom? Om så är

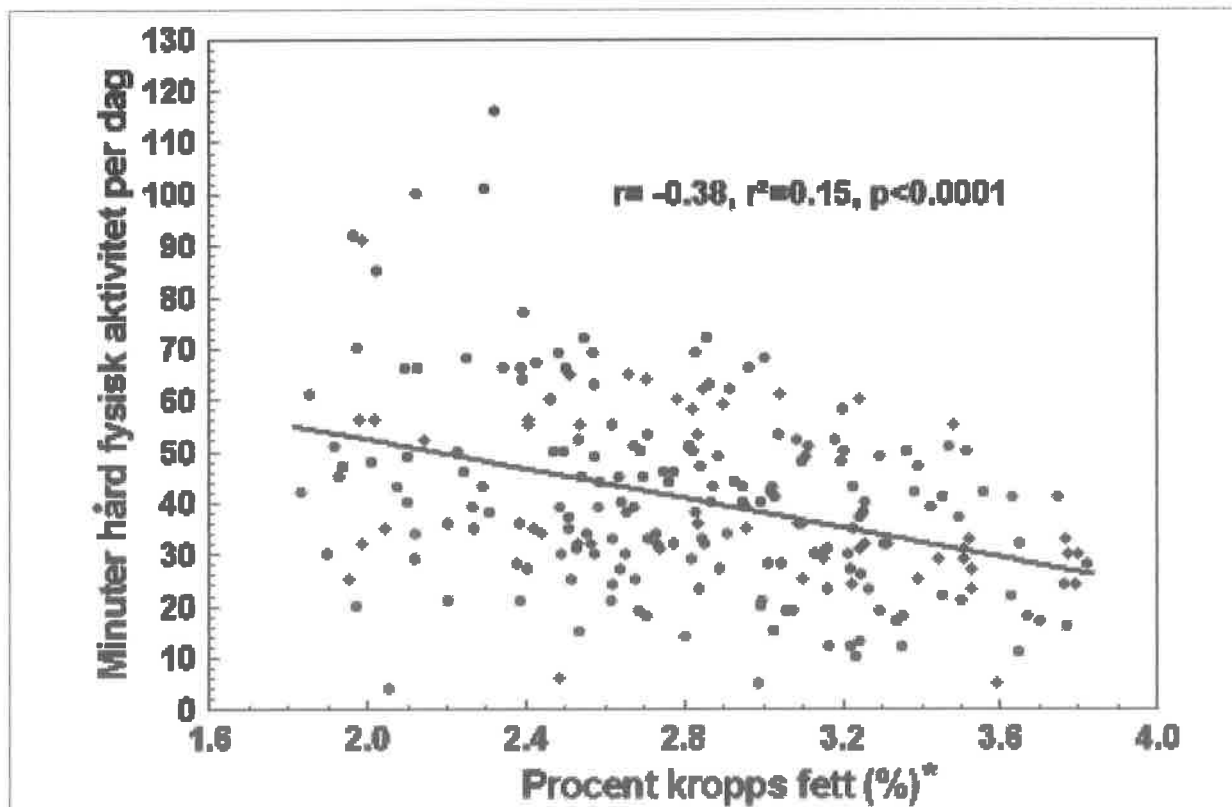
fallet kommer vi att kunna sätta mer vetenskaplig tyngd bakom argument om att samhället bör prioritera åtgärder som har som målsättning att få dagens ungdomsgeneration mer fysiskt aktiv. Om detta sedan leder på sikt till minskad sjuklighet som vuxen är ett annat ämne kan denna studie kanske svara på om några decennier.

Korrespondens

Magnus Dencker, Specialistläkare
Kliniskt Fysiologiska Avdelningen,
ingång 44
Universitetssjukhuset MAS
205 02 Malmö

REFERENSER

- 1) Morris JN, Kagan A, Pattison DC, Gardner M, Raffle PAB: Incidence and prediction of ischemic heart disease in London busmen. *Lancet* 1966; 2: 552-559.
- 2) Cavill N, Biddle S, Sallis JF. Health enhancing physical activity for young people: Statement of the United Kingdom Expert Consensus Conference. *Pediatr Exerc Sci* 2001; 13:12-25.
- 3) Strong WB, Malina RM, Blimkie CJ, Daniels SR, Dishman RK, Gutin B, Hergenroeder AC, Must A, Nixon PA, Pivarnik JM, Rowland T, Trost S, Trudeau F. Evidence based physical activity for school-age youth. *J Pediatr* 2005;146:732-7.
- 4) Dencker M, Thorsson O, Karlsson M.K, Lindén C, Svensson J, Wollmer P, Andersen L.B. Daily physical activity in Swedish children aged 8-11 years. *Scand J Med Sci Sports*, in press.
- 5) Dencker M, Thorsson O, Karlsson M.K, Lindén C, Svensson J, Wollmer P, Andersen L.B. Daily physical activity and its relation aerobic fitness in children aged 8-11 years. *Eur J Appl Physiol*, in press.
- 6) Dencker M, Thorsson O, Karlsson M.K, Lindén C, Hansen S-E, Wollmer P, Andersen L.B. Daily physical activity in relation to body fat in young children. *Circulation* 2005; 112: Suppl II: Abstract 3612.
- 7) M. Dencker, O. Thorsson, M.K. Karlsson, C. Lindén, J. Svensson, L.B. Andersen, P. Wollmer. Objectively measured daily physical activity has a relation with left ventricular size in young children. *European J of Echocardiography* 2005; 6: Suppl 1: 430.

Figur 3. Korrelation mellan den proportionella andelen kroppsfett och antal minuter hård fysisk aktivitet per dag (n=227).
* logaritmerade värden.

Friskare tänder med små medel

Ökad fysisk aktivitet kan tänkas leda till tätare måltider. För att undersöka om munhälsan påverkas vid ökad aktivitet utförde folktandvården en studie i samband med Bunkefloprojektet. Resultatet visar att det går att få friskare tandkött med små medel.

Av Marianne Lipiäinen-Rosenberg & Ulla Schröder

När Bunkefloprojektet startades 1999 med docent Per Gärdsell, Ortopedikliniken, UMAS, som projektledare, fick även folktandvården i Bunkeflo vara med. Bunkefloprojektets målsättning och syfte var att inom skolans ram studera effekten av daglig fysisk aktivitet på barnens fysiska och psykiska hälsa och utveckling. Frågeställningen i vår del var om man i en så kallad hälsoskola även skulle få positiva effekter på munhälsan. En hälsobefrämjande livsstil kan tänkas ha såväl positiv som negativ effekt på munhälsan. Ett ökat hälsomedvetande kan leda till goda kost- och munhygienvanor och därmed bättre munhälsa. En ökad fysisk aktivitet kan emellertid även medföra att man lättare blir hungrig och törstig, vilket kan leda till mer frekventa kostintag och konsumtion av söta drycker. Negativa effekter på munhälsan kan då bli följden.

Syftet med vår studie var att följa barnen avseende karies och gingivit (tandköttsinflammation) men även försöka kartlägga kost- och munhygienvanor.

Population

Barnen i klass 1 och 2 ht-99 samt i klass 1 ht-00, 206 barn, ingick i vår munhäl-

sostudie, som avbröts och avslutades 2003. 168 barn hade då undersökts och följts under två år. Ytterligare 36 barn hade undersökts vid start men ej kommit till någon 2-årsuppföljning.

Metoder

Intervjuer

Föräldrarna intervjuades efter ett strukturerat formulär avseende barnens kost-

och munhygienvanor. Man frågade även hur barnen upplevde tandvårdsbesöket. Graden av obehagskänsla bedömdes med hjälp av en VAS-skala (visual analogue scale).

Undersökning och behandling hos tandläkaren

I samband med de årliga undersökningarna mättes graden av tandkötts-

*Marianne Lipiäinen-Rosenberg & Ulla Schröder vid Specialistkliniken för pedodonti, Bangat 18, 214 26 Malmö
ulla.schroder@skane.se*

inflammation. Mängden bakterieplack på tänderna registrerades efter infärgning av tänderna.

Efter rengöring och torrläggning av tänderna diagnosticerades tandtytor med karies. Om nödvändigt togs även röntgenbilder. Barnen behandlades hos sin ordinarie tandläkare på kliniken enligt riktlinjer för barn och ungdomstandvården i folktandvården Skåne, det vill säga efter individuell riskbedömning.

Statistiska metoder

Wilcoxons teckenrangtest (stickprov i par) användes för att studera förändringar avseende förekomst av plack, gingivit och karies efter två år. Skillnader vid start mellan dem som inte kom och dem som kom till 2-årskontrollen undersöktes med Wilcoxons rangsumma test (= Mann-Whitneys test)

Resultat.

Kost- och munhygienvanor

Vid undersökningens start hade 66 procent av barnen mer än två olämpliga intag per dag. 90 procent av barnen borstade tänderna själva 1 – 2 gånger dagligen. I hälften av fallen hjälpte föräldrarna till en gång per dygn och i 20 procent fick barnen hjälp av vuxen två gånger dagligen. Åtta procent av barnen borstade aldrig tänderna själva utan fick hjälp av vuxen

Fluortandkräm användes av 98 procent. Sju procent av barnen upplevde obehag i tandvårdssituationen.

Förekomsten av bakterieplack var i genomsnitt 29 procent (+13 procent) vid första undersökningen och sjönk till 19 procent (+ 8 procent) efter två år. Denna skillnad var statistiskt signifikant ($p < 0.0001$). Gingivitförekomsten var i genomsnitt 12 procent (+ 10 procent) vid första undersökningen och sjönk till 6 procent (+ 5 procent) efter två år. Skillnaden var statistiskt signifikant ($p = .0.0001$).

De 36 barn som ej kom till någon tvåårsuppföljning hade lägre förekomst av såväl plack som tandköttsinflammation vid start jämfört de barn, som vi kunde undersöka efter två år.

Förekomsten av karies var i stort oförändrad i gruppen efter två år (Tabell 1).

Diskussion.

Intervjuerna med föräldrarna vid start visade att 66 procent av barnen hade

	Kariesfria Friska	Emaljkaries Ytlig karies	Dentinkaries /fyllning
Vid start	35 %	28 %	37 %
Efter två år	37 %	19 %	44 %
Skillnad	+2 %	- 9 %	+ 7 %

Tabell 1.

Jämförelse mellan kariesförekomst vid start och efter två år uttryckt i procent individer utan karies, med ytlig (emalj)karies och med dentinkaries som behandlats med fyllning.

fler än två olämpliga kostintag, vilket knappast är tillfredsställande. Detta är i överensstämmelse med vad man tidigare har observerat, vilket är anmärkningsvärt med tanke på de förhållanden som goda socioekonomiska bakgrundsfaktorerna i området.

När det gällde munhygienvanor, framstod det klart att de flesta föräldrar tog ansvar för att tandborstningen skulle fungera och frekvensen barn som fick hjälp av vuxen får anses vara god. Förekomsten av plack och tandköttsinflammation var relativt sett låg och sjönk ytterligare vid 2-årsuppföljningen, en förändring som var statistiskt signifikant. Det är ett bra resultat och kan troligtvis förklaras av det faktum att barnens tänder färgades in för plack vid varje undersökning. På så sätt visualiserades plackförekomsten, vilket underlättade för patient och familj att se var det fanns brister, och de motiverades troligtvis till förbättrade åtgärder, vilket resultatet visade. Regelbunden infärgning av plack har även tidigare visats ha en motiverande effekt. Får man se var bristerna i munhygien finns, så är det också lättare att åtgärda. I vår population visade familjen redan från start ansvar för barnens munhygien.

I stort var frekvensen karies oförändrad. Förekomst av fyllningar och dentinkaries ökade med 7 procent till 44 procent, medan förekomst av emaljkaries minskade från 28 procent till 19 procent. Frekvensen helt kariesfria munnar ökade med två procent. Två år är emellertid en relativt kort period för att studera karies utveckling. Under förutsättning att goda munhygienvanor, alltså låg förekomst av plack och

tandköttsinflammation bibehålls bör det på sikt leda till lägre förekomst av karies, eftersom det är samma bakterier som orsakar tandköttsinflammation som karies. Det är emellertid inte möjligt att jämföra med den epidemiologi som rutinmässigt förs i folktandvården, eftersom dess parametrar är betydligt grövre än dem vi använt oss av. Det som var positivt med vår studie var att man med en relativt låg insats, infärgning av bakterieplack, grundlig undersökning av tänder och tandkött samt information och instruktion nådde klart förbättrad munhälsa, det vill säga friskare tandkött. På två år kan det inte förväntas att kariesbilden radikalt skall förändras men en ökning med två procent kariesfria individer och numeriskt minskad mängd ytlig karies, kan tolkas optimistiskt för framtiden. God munhygien innebär minskad risk för ny karies. Det är i tandytan karies startar. Kostvanorna borde däremot förbättras. Hur det var på den fronten fick vi inte möjlighet att bedöma men förhoppningsvis har den allmänna hälsoinriktningen på Bunkefloprojektet lyckats med detta!

Litteratur:

- Goldberg P, Matsson L, Andersson H. (1985). Partial recording of gingivitis and dental plaque in children of different ages and in young adults. *Community Dent. Oral Epidemiol*, 13:44 -46.
- Klingberg G. (1995). Dental fear and behavior management problems in children. A study of measurement, prevalence, concomitant factors and clinical effect. Thesis. Gothenburg: Faculty of Odontology, Göteborg University. *Swed Dent J*, suppl 103.

Bunkefloprojektet

Barn med ADHD har sämre motorik

Kan uppmärksamhetsstörning hos barn i vissa fall betraktas som en form av omognad som senare växer bort?

Av Peik Gustafsson

Inom ramen för Bunkefloprojektet genomförde vi en undersökning gällande förekomsten av uppmärksamhetsstörning bland barn i årskurserna ett till tre. Undersökningen påbörjades i slutet av höstterminen 1999 och avslutades under vårterminen 2000.

Deltagare i studien har varit: dr Peik Gustafsson, BUP-Klin. UMAS, dr Gunnilla Thernlund BUP-Klin. Lund, idrottslärare fil.dr.Ingegerd Ericsson, Malmö Högskola, dr Christian Lindén, ortopediska klinken UMAS, dr Magnus Karlsson, ortopediska kliniken UMAS samt dr Jack Besjakov, Röntgendiagnostiska avdelningen UMAS. Psykologtestningarna har genomförts av leg. psykolog Ann Zyto.

Bakgrund

Under senare år har barn med koncentrationssvårigheter uppmärksammas som en viktig riskgrupp i skolan och i samhället. Barn med svår uppmärksamhetsstörning med eller utan hyperaktivitet får diagnosen ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder). De barn som utöver ADHD-symptom även har motoriska koordinationssvårigheter samt ibland perceptuella svårigheter, uppfyller kriterier för diagnosen DAMP (Deficits in Attention, Motor control and Perception). Det finns ett flertal studier som visar att barn med ADHD utgör en viktig riskgrupp vad gäller skolresultat och social

anpassning. Barn med ADHD har svårt för att strukturera sitt skolarbete och presterar ofta dåligt i förhållande till sin begåvningsnivå. De kommer lätt i konflikt med jämnåriga och vuxna och har svårt för att fullfölja utbildningar och klara av en god yrkeskarriär som vuxna. Risken för social missanpassning, missbruk och kriminalitet är kraftigt ökad för personer med diagnosen ADHD. Många utvecklar psykiatriska symptom såsom ångest, depression, bipolär sjukdom och personlighetsstörning. Man anser därför idag att det är viktigt att tidigt försöka identifiera barn i denna riskgrupp och sätta in behandlings- och stödåtgärder för att förbättra framtidsutsikterna för dem.

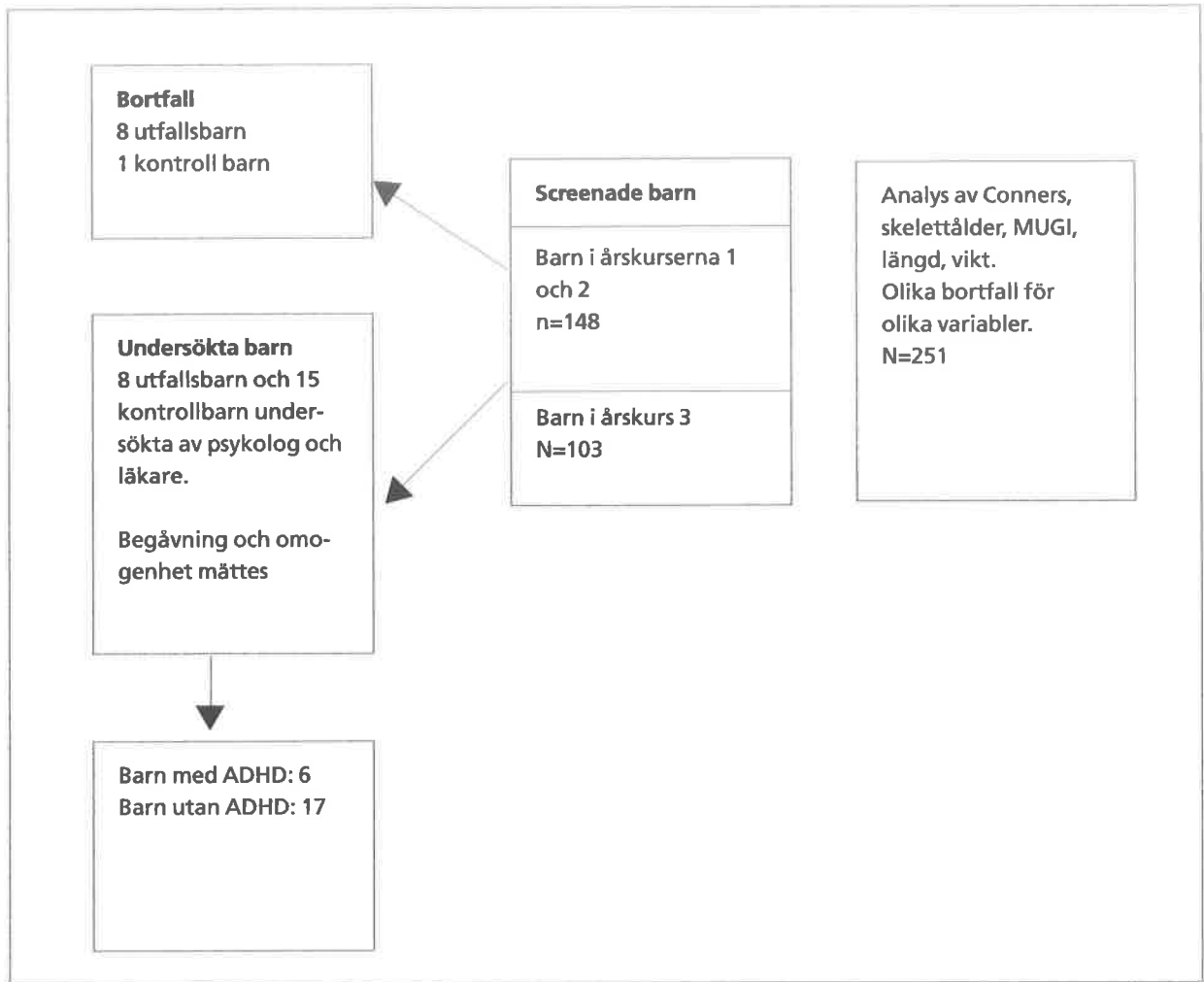
Symptomen på ADHD liknar omogenhet, det vill säga barn med ADHD betar sig ofta mer som ett flera år yngre barn. Det finns därför teorier om att ADHD utgör en form av biologisk omogenhet. Då kan det också finnas hopp om att ett barn med ADHD så småningom kommer att mogna ikapp med sina jämnåriga så att symptomen försvinner. Det finns stöd för att detta ibland sker, men det finns också färskastudier som tyder på att en majoritet av barn med ADHD fortsätter att ha diverse svårigheter som vuxna trots att högst ca 30-40 procent uppfyller kriterierna för diagnosen ADHD i 20-års åldern och att frekvensen kan minska

ytterligare i vuxen ålder [1]. Genetiska faktorer slår igenom starkt i olika vetenskapliga studier och utgör den viktigaste förklaringsmodellen till varför vissa personer utvecklar ADHD-symptom. Det finns dock andra tänkbara orsaker såsom komplikationer i samband med graviditet och förlossning (virusinfektioner under graviditeten, inverkan av gifter tidigt under nervsystemets utveckling, näringsbrist under graviditeten, syrebrist vid förlossningen, för tidig födelse). Gränsen mot normala barn är diffus då det finns barn med ett fåtal ADHD-symptom som inte fullt ut uppfyller diagnoskriterierna. Omkring 4-5 procent av barn i åldrarna 6-12 år anses uppfylla kriterierna för ADHD och många fler har vissa symptom utan att kunna få diagnosen. Ibland har även barn som endast har ett fåtal symptom och som därför inte kan få en ADHD-diagnos stora problem i skolan eller hemma.

El-Sayed och medarbetare i Stockholm [2] har föreslagit att det finns en grupp barn med ADHD av en typ som kan uppfattas som en allmän omogenhet, med god chans att dessa barn så småningom kommer ikapp sina jämnåriga, till skillnad från en annan typ av

Peik Gustafsson (presentation)

peik.gustafsson@med.lu.se

ADHD med större avvikelser från det normala och med större risk för kvarstående problem i vuxen ålder. De har i en tvillingstudie identifierat olika genetiska faktorer, en mer specifik för ADHD och en som har samband med omogenhet hos barnet enligt föräldrarnas skattning.

I vår studie har vi närmare velat undersöka sambandet mellan ADHD och omogenhet genom att analysera olika omogenhetsfaktorer.

Metoder

Symptom på uppmärksamhetsstörning kartlades med hjälp av frågeformulär till föräldrar och lärare samt genom iakttagelser av barnet i samband med läkar- och psykologundersökningen. Conners formulär till föräldrar och lärare användes också som ett mått på misstänkta ADHD-symptom. Conners korta formulär som användes i studien består av 10 frågor gällande vanliga ADHD-symptom och har använts för att bedöma mängden av ADHD-symptom [3]. Utfallsbar-

nen som kallades till undersökning hade mer än 14 poäng enligt föräldrarna eller mer än elva poäng enligt läraren.

På ett frågeformulär fick föräldrar och lärare skatta om barnet är barnsligt för sin ålder (inte alls, stämmer någollunda eller ibland, stämmer mycket eller oftast). Dessa svar användes som ett mått på omogenhet.

Barnets begåvningsnivå fastställdes med hjälp av begåvningsstestet (WISC).

Barnets motorik bedömdes av idrottsläraren enligt en standardiserad metod kallad MUGI (Motorisk Utveckling som Grund för Inläring) [4]. MUGI observationsschema innehåller 16 olika grovmotoriska övningar som mäter balansförmåga/bilateral koordination respektive öga-handkoordination.

Kön, ålder, längd och vikt registrerades i samband med att barnet undersöktes.

Barnets skelettålder fastställdes efter en röntgenundersökning som gjordes i samband med undersökningen av ske-

lettstyrka som ingick i ortopediska klinikkens forskning inom Bunkefloprojektet.

Resultat

Utgående från barnen i årskurs ett och två undersöktes 23 barn (8 utfallsbarn och 15 kontroller). Sex av barnen uppfyllde kriterier för diagnosen ADHD vilket motsvarar cirka 4 procent av barnen, *figur 1*.

Signifikanta skillnader mellan utfallsbarnen och kontrollbarnen fanns gällande Connerspoängen enligt svar från såväl föräldrar som lärare samt resultaten av den motoriska bedömningen (MUGI).

Utgående från barnen i alla tre årskurserna undersöktes korrelationen mellan barnets ålder och olika variabler som skulle kunna utgöra mått på mognad. Connerspoängen enligt föräldrar och lärare korrelerade inte till barnets ålder. Det gjorde däremot längd, vikt, skelettålder samt utfallet vid MUGI-undersökningen.

Då MUGI-resultaten jämfördes

med Connerspoängen enligt föräldrar och lärare, fann vi en signifikant korrelation. De barn som fick diagnosen ADHD hade en sämre motorik än barn som inte fick någon diagnos. MUGI-resultaten korrelerade däremot inte med de andra objektiva biologiska måtten på omognad, alltså längd, vikt och skelettålder, som emellertid korrelerade med varandra. Längd, vikt samt skillnaden mellan kronologisk ålder och skelettålder korrelerade inte med Connerspoängen enligt vare sig föräldrar eller lärare. Statistisk power-beräkning visar att en korrelation på mer än 0.20 borde kunna upptäckas med 80 procent sannolikhet om man utgår från fem procents signifikansnivå.

Då det gäller omogenhet enligt föräldrar och lärare fann vi att samtliga barn med ADHD bedömdes som omogna men endast 18 procent av dem utan diagnos, *figur 2*. Av utfallsbarnen bedömdes också samtliga som omogna men bara sju procent av kontrollbarnen. Bland de undersökta barnen skattades inget av barnen utan ADHD och med normal begåvning som omoget, medan två barn utan ADHD men med låg begåvning skattades som omogna. Ju högre graden av omogenhet var, desto lägre var begåvningen, *figur 3* och desto fler var antalet ADHD-symptom. MUGI-poängen korrelerade också till graden av omogenhet, *figur 4*. Med hjälp av logistisk regression kunde 71 procent av den statistiska variansen i graden av omogenhet förklaras av ADHD-symptom, motoriska svårigheter och låg begåvning. Med tanke på svårigheter i form av mätfel med mera är detta en mycket hög siffra! Det förelåg inte några statistiskt signifikanta korrelationer mellan omogenhetsskattningarna och de objektiva biologiska omogenhetsvariablerna, det vill säga längd, vikt och skelettålder.

Slutsatser

Vi kunde fastställa att graden av ADHD-symptom inte korrelerade till åldern hos barnen i årskurs 1-3. De objektiva måtten på allmän biologisk mognad som längd, vikt och skelettålder hade ett starkt samband med ålder medan motorisk förmåga hade ett något svagare samband med ålder. Den motoriska förmågan hade ett tydligt samband med ADHD-symptomen men inte med längd, vikt eller ske-

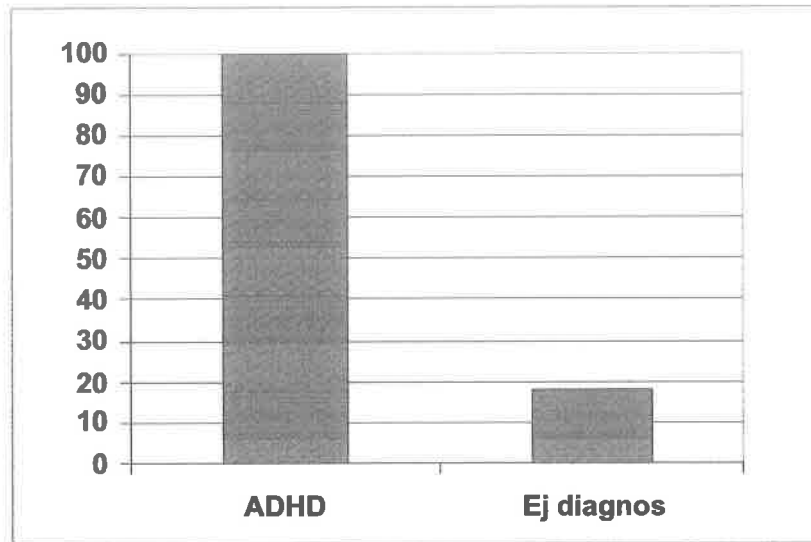

Fig 2. Andel individer i procent skattade som omogna av föräldrar och lärare.

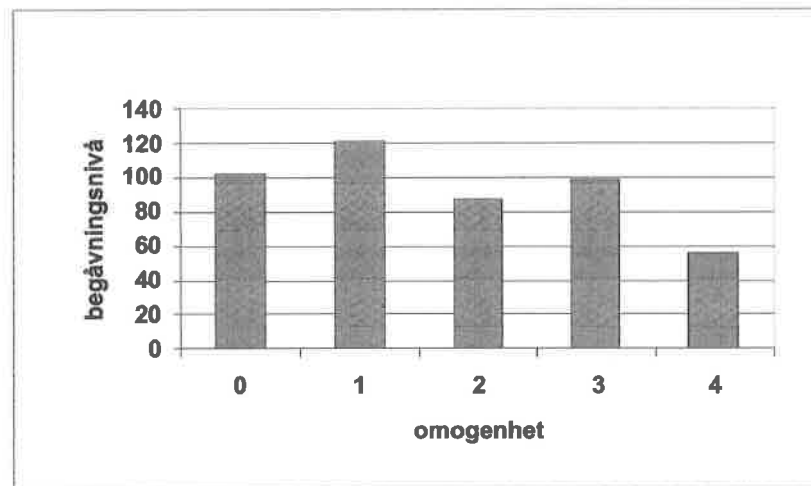

Fig 3. Begåvningsnivå för olika grader av omogenhet.

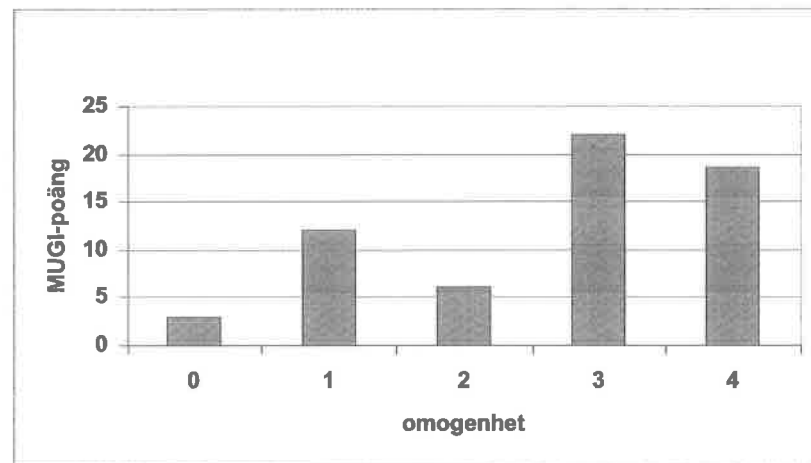

Fig 4. MUGI-poäng för olika grader av omogenhet.

lettålder. Detta kunde man förvänta med tanke på att tidigare forskning identifierat ett sådant samband vilket lett till formulerandet av diagnosen DAMP.

De biologiska icke-beteende-variablerna längd, vikt och skelettålder kunde inte visas ha något samband med ADHD-symptom. Dessa variabler hade inte heller något samband med lärar- och föräldraskattningarna gällande omogenhet. Omogenhet enligt lärare och föräldrar hade däremot starka samband med ADHD-symptom, låg begåvning och motoriska svårigheter hos barnet. Det förefaller som om föräldrarnas och lärarnas omogenhetsskattningar identifierar barn med en varierande blandning av ADHD-symptom, låg begåvning och motoriska svårigheter. De barn som bedömdes som mest omogna hade oftast en kombination av ADHD, låg begåvning och motoriska svårigheter. I vår studie

kunde vi inte urskilja någon speciell undergrupp av ADHD-barn med omogenhet skilt från en icke-omogen grupp. Om det finns en speciell "omogenhetsvariant" av ADHD så verkar det inte röra sig om en generell utvecklingsförseening som även drabbar kroppsutvecklingen eftersom det borde påverka längd, vikt och skelettålder hos barnen, och i vår studie hade dessa faktorer inte något samband med ADHD-symptomen. Ett problem med det subjektiva omogenhetsbegreppet enligt lärare och föräldrar är att det är orent och tycks fånga upp låg begåvning och motoriska svårigheter likaväl som ADHD. Enligt Christopher Gillbergs studier försvinner de motoriska svårigheterna hos två tredjedelar av barn med ADHD och motoriska problem, men kvarstår hos en tredjedel in i vuxen ålder [5]. Låg begåvning förändras oftast mycket litet med ålder. Gällande ADHD växer omkring två

tredjedelar ur diagnosen men de flesta av dem har kvarstående problem. Sammantaget ser det ut som om omogenhetsbegreppet inte tillför så mycket jämfört med begreppen ADHD, låg begåvning och motorik. Den genetiska faktor som El-Sayed et al beskrivit som korrelerar till omogenhet men inte är specifik för ADHD kan mycket väl tänkas korrelera till låg begåvning och/eller motoriska svårigheter. Det är inte heller säkert att så många av de omogna barnen växer ifrån sin ADHD-problematik, särskilt som vår undersökning talar emot att det skulle finnas en speciell omogen typ av ADHD. De omogna ADHD-barnen verkar vara "vanliga" ADHD-barn.

REFERENSER

(Fullständig referenslista återfinns på www.svenskidrottsmedicin.org)

Annons Stryker

Pendeln har svängt:

Ökad fysisk aktivitet i skolan

Det är skolans uppgift att bidra till att skapa ett livslångt intresse för fysisk aktivitet. Men vilka aktiviteter är det som skapar en lust för rörelse? Är det promenader eller att klättra, gunga, balansera och hoppa? Och hur ser den skolgård ut som bäst stimulerar barns motoriska utveckling?

Av Ingegärd Ericsson

Tre år efter att de första forskningsresultaten från Bunkefloprojektet presenterades, bland annat i Svensk IdrottsMedicin 4/00, började pendeln äntligen svänga mot ökad fysisk aktivitet och mer idrott och hälsa i skolan. Aldrig tidigare har Skolverket eller Myndigheten för Skolutveckling (fortsättningsvis benämnd myndigheten) lyft fram och betonat betydelsen av fysisk aktivitet så tydligt som nu. Från att skolans idrottsundervisning under hela 90-talet kraftigt skurits ner märks nu helt andra tongångar. I myndighetens rapport "Fysisk aktivitet för bättre kunskapsutveckling" framgår att elever klarar skolan bättre om de rör på sig mer. De blir gladare och får lättare att koncentrera sig, vilket gör att det blir lugnare i klassrummen. Detta leder i sin tur till att eleverna bättre tar till sig kunskaper, skriver myndigheten (2005A).

För att lärande ska fungera bra måste eleverna vara i god form och hjärnan vara i ett lärande tillstånd. Att trivas och må bra är förutsättningen för att utveckla förmågan att lära och att utvecklas. Därför bör fysisk aktivitet naturligt finnas med i skolans vardag, menar myndigheten (2005B).

Läroplanstillägg

Skolans ansvar att erbjuda alla elever regelbunden fysisk aktivitet inom ramen för skoldagen har tydliggjorts

genom tillägg i läroplanerna. Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94 har fått följande tillägg (kursivt):

Skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. Skolan skall sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen. ... I skolarbetet skall de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas. Även hälso- och livsstilsfrågor skall uppmärksammas.

I Läroplanen för de frivilliga skolorna Lpf 94 har följande skrivits in:

Skolan skall utveckla elevernas kommunikativa och sociala kompetens samt uppmärksamma hälso- och livsstilsfrågor. Skolan skall även sträva efter att ge gymnasieeleverna förutsättningar att regelbundet bedriva fysiska aktiviteter.

Läroplanstexterna ger dock inte några anvisningar om hur mycket tid som bör anslås per dag eller närmare definition av vad som menas med fysisk aktivitet.

Fysisk aktivitet, idrott och hälsa

Skolämnet Idrott och hälsa ska bidra till att alla elever får ett livslångt intresse för fysisk aktivitet. Ämnet ska ge eleverna erfarenhet av aktiviteter utifrån

var och ens individuella behov. Trots detta har skolans idrottsämne alltmer kommit att likna föreningsidrotten där olika typer av bollspel dominerar, särskilt i klasser som har samundervisning (Ericsson, 2003; Carli, 2004). Dessutom får flickor ofta lägre betyg än pojkar i idrott och hälsa. Flertalet elever får ett gott utbyte av ämnet, men det finns elever som på grund av fetma eller annan problematik är fysiskt inaktiva både i skolan och på fritiden (Skolverket, 2003).

Att deltagande i idrott och annan fysisk aktivitet på fritiden varierar med social bakgrund, ålder och kön är väl känt. Även motoriska och fysiska förutsättningar påverkar graden av fysisk aktivitet. Därför blir skolans uppgift att nå alla elever med fysiska aktiviteter extra betydelsefull. Men alla skolor följer ändå inte läroplanstexten om att erbjuda eleverna daglig fysisk aktivitet. Två och ett halvt år efter att tilläggen skrevs in i läroplanerna är det fortfarande många som inte har uppmärksammat förändringen, eller gjort något åt den. Här kan man fundera över om fler skulle ha kommit igång med arbetet om läroplanstexten varit tydligare. Det är förmodligen inte tillräckligt tydligt att uttrycka att skolan skall sträva efter att erbjuda fysisk aktivitet.

Anmärkningsvärt är att de skolor som ordnar daglig fysisk aktivitet ändå inte når alla elever. Det är framför allt i

Uppnår målen	Helt		Är på god väg		Otillräckligt	
	antal	%	antal	%	antal	%
Interventionsgrupp	102	67	47	31	3	2
Jämförelsegrupp	47	48	47	47	5	5

Tabell 1.

Resultat på nationella prov i svenska skolår 2 (n=251). Skillnaden mellan interventions- och jämförelsegrupp är signifikant ($p < 0,05$).

Uppnår målen	Helt		Är på god väg		Otillräckligt	
	antal	%	antal	%	antal	%
Interventionsgrupp	73	48	65	43	14	9
Jämförelsegrupp	30	30	60	61	9	9

Tabell 2.

Resultat på nationella prov i matematik skolår 2 (n=251). Skillnaden mellan interventions- och jämförelsegrupp är signifikant ($p < 0,05$).

grundskolans högre år och i gymnasieskolan som elever inte deltar i de fysiska aktiviteter som skolan anordnar. Flickor deltar i mindre utsträckning än pojkar. Bland de fysiska aktiviteter som grundskolor erbjuder är promenader vanligast förekommande och myndigheten beskriver utförligt hur skolor arbetar med promenader. En tänkbar förklaring till varför elever inte deltar i skolans promenader framkommer i en undersökning där elever i år 6 och 9 svarar att vandring är en av de aktiviteter de tycker allra sämst om (Meckbach, 2005A). Dessutom är elever vid skolor som har den minsta tiden schemalagd idrottsundervisning mindre fysiska aktiva än elever som har mer idrottsundervisning (Meckbach, 2005B).

Ökad kunskap

Det finns således ett tydligt behov av ökad kunskap om hur fysisk aktivitet i skolan ska organiseras; vilken typ av aktivitet skapar ett livslångt intresse för fysisk aktivitet? Förmodligen är svaret en kombination av många olika insatser. Engströms studier (2005) visar exempelvis att de mest aktiva motionsutövarna finns bland dem som har positiva erfarenheter av skolans idrottsundervisning i kombination med en

Är det promenader eller motoriska aktiviteter som att klättra, balansera, hoppa med mera som motiverar barn och ger ett livslångt intresse för fysisk aktivitet?

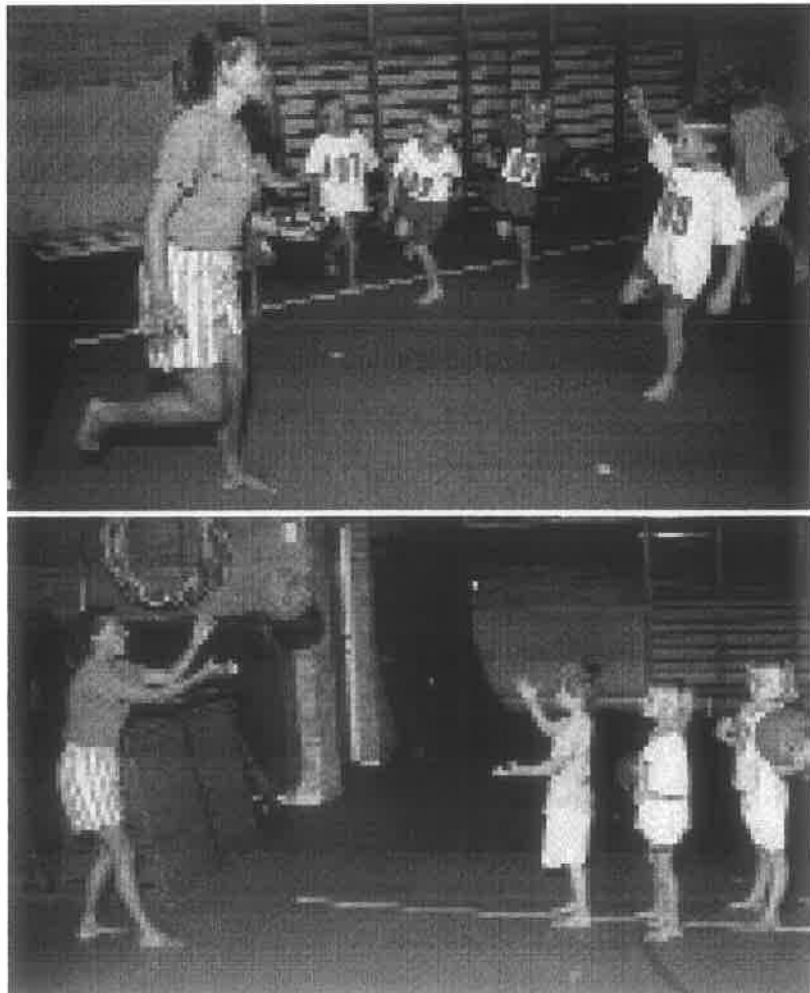
högskoleutbildning.

De pågående forskningsprojekt som syftar till att utvärdera regeringens satsning på samverkan mellan skolan och idrottsrörelsen (RF, 2005) behöver kompletteras med forskning som tydligt belyser vilka effekter olika typer av fysisk aktivitet i skolan får.

Specialpedagogiskt stöd

Såväl Skolverket som myndigheten lyfter fram behovet av att redan på ett tidigt stadium kunna upptäcka när elever behöver särskilt stöd i undervisningen (Sydsvenska Dagbladet, 2005). Vikten av att utveckla effektiva metoder för identifiering av barn med motorik- och koncentrationsproblem vid skolstarten framhålls också ofta av idrottslärare, läkare och forskare, så att dessa får den hjälp med motoriska och perceptuella svårigheter de behöver. Dessa synsätt förstärks av de resultat som framkommit i Bunkefloprojektet, såväl när det gäller motorik och koncentrationsförmåga som skolprestationer. Det finns alltså goda skäl till att utveckla tekniker för observationer och rutiner vid tidpunkten för barns skolstart.

Skolhälsovårdens rutiner vid skolstarten har kritiserats för bristande kunskap och resurser. Barn med risk att utveckla koncentrationssvårigheter, motoriska och/eller kognitiva svårigheter skulle kunna identifieras vid skolstarten med hjälp av relativt enkla metoder.

Flera förslag på hur en undersökning vid skolstarten skulle kunna se ut har presenterats men för närvarande finns inte konsensus inom området (Ericsson, 2003). Det mätinstrument som använts för att observera elevers motorik i Bunkefloprojektet, MUGI observationsschema, skulle kunna fungera som ett pedagogiskt hjälpmedel även i andra skolor. MUGI observationsschema (Ericsson, 1997) är avsett att användas framför allt vid skolstarten av idrotts- och speciallärare i samverkan med Skolhälsovården. Motorikobservationer bör genomföras rutinmässigt, för att tidigt fånga upp elever i behov av stöd i sin motoriska utveckling. Motorikobservationerna kan även vara ett komplement vid planeringen av generella pedagogiska metoder för alla elever och av specialpedagogiska individuella åtgärdsprogram för elever i behov av särskilt stöd.

I en studie om elever som behöver specialpedagogiskt stöd (Myndigheten för skolutveckling, 2005C) framkommer att andra generationens invandrade utgör den största andelen av de elever som bedöms behöva mer stöd än vad de får i skolan. Dessutom är det oroande stora grupper barn till arbetare, studerande och arbetslösa som inte

får sina behov av särskilt stöd tillfredställda. Skäl som anges är resursbrist, inte bara i form av ekonomiska brister utan också brister i organisation och personalens kompetens.

Exempel på svårigheter som innebär att elever kan behöva extra stöd i skolan är: Språksvårigheter, uttalad aggressivitet och asocialitet, koncentrationsstörningar, fysiska funktionshinder, utvecklingsstörning, brister i socialt samspel, kognitiva svårigheter samt diagnoserna dyslexi, ADHD och DAMP. De perceptuella och motoriska svårigheter som även elever utan diagnos kan få berörs inte närmare i studien. "Synliga funktionshinder" leder ofta till adekvata åtgärder medan mindre synliga problem, såsom perceptuella och/eller motoriska brister, i högre grad blir utan specialpedagogiska insatser. Vanligast är att tysta, blyga barn får för lite stöd. De har svårt att koncentrera sig och beskrivs som initiativsvaga. Men även utagerande, "bråkiga" elever kommer ibland i kläm, då skolan sällan har tid eller möjlighet att på djupet analysera var roten till elevens beteende finns att söka, skriver myndigheten (2005C).

Det behövs således mer forskning som kan belysa orsaker till att elever får svårigheter i skolan och lärare behöver

ha ökad kunskap om hur elever med olika förutsättningar kan identifieras och stödjas, exempelvis genom motorikobservationer och motorisk/perceptuell träning.

Lärnmiljö

Myndigheten (2005B) lyfter fram skolgården som en viktig resurs i arbetet med att skapa en miljö som främjar lärandet. Skolorna behöver ha skolgårdar som stimulerar till fysisk aktivitet och de bör ses som en resurs för lärande och utveckling. Samtidigt visar Mårtenssons (2004) observationer att det finns barn som av olika anledningar inte kommer med i kamraternas rörelselekar utomhus utan drar sig undan eller söker sig till vuxna i närheten.

Grahn, Mårtensson m.fl (1999) har visat att barn i förskolor som hade en relativt naturlig och "klätternvänlig" förskolegård utvecklade bättre styrka, balans och koncentrationsförmåga än barn som vistades på mer traditionellt utformade förskolegårdar. Men även forskning som visar hur skolgårdar och skolors närmiljö bör utformas för att stimulera motorisk utveckling och lärande behövs. De miljöer som är särskilt utsedda till utevistelse för barn kan för vissa barn, enligt Mårtensson

Hur ser den skolgård och närmiljö ut som bäst stimulerar barns motoriska utveckling? Kan "klätternvänliga" skolgårdar påverka elevers styrka, balans och koncentrationsförmåga?

(2004), vara enda möjligheten att tillgodose existentiella behov av närhet till natur och landskap. Regeringens satsning på att samordna kunskapsutveckling och kunskapspridning som rör barns och ungas utemiljöer känns därför angelägen. Även barns rätt till säkra och utvecklande miljöer ska behandlas (Neldestam, 2005).

Motorik och lärande

Arbetet med ökad fysisk aktivitet i skolan bör enligt myndigheten ses som en del av skolans kunskapsuppdrag. Elever, lärare, rektorer och föräldrar upplever att effekterna av skolornas arbete med daglig fysisk aktivitet är att eleverna är gladare, det är lugnare i klassrummet, det är lättare att koncentrera sig, det sociala klimatet är bättre och att elevernas kunskapsutveckling påverkas positivt.

De effekter som så gott som alla (elever, lärare, rektorer och föräldrar) lyfter fram och som också framkommer i utvärderingar och undersökningar är att fysisk aktivitet under skoldagen gör det lättare för eleverna att koncentrera sig och att det skapar lugn i klassrummet, vilket många upplever som en bristvara i skolan. Flera nämner också att barnen blir gladare. En annan effekt som så gott som samtliga lyfter fram är att det sociala klimatet mellan elever och mellan lärare och elever blir bättre. En förbättrad självkänsla hos elever tas upp av rätt många lärare. En del skolor anger att kränkningar inte längre förekommer eller har minskat. Några skolor säger att de har fått bättre resultat på nationella prov. Det verkar som om en satsning på daglig fysisk aktivitet i skolan ger en bättre miljö för lärande vilket resulterar i en förbättrad kunskapsutveckling hos elever (Myndigheten för skolutveckling 2005B, s. 17).

Forskningsresultat från Bunkefloprojektet (Ericsson, 2003), som även redovisats i Svensk IdrottsMedicin 4/03, visar att elever som haft ökad fysisk aktivitet och extra motorisk träning i skolan fick bättre resultat på nationella prov i svenska och matematik (tabell 1 och 2) än elever som endast haft skolans ordinarie idrottsundervisning två lektioner per vecka. Skillnaderna mellan interventions- och jämförelsegrupp är statistiskt säkerställda i både svenska och matematik ($p < 0,05$). En tolkning är att eleverna fått mer energi och kapacitet till andra kogniti-

va funktioner i takt med att grovmotoriska rörelsemönster förbättrats och automatiserats.

I detta sammanhang måste framhållas att den motoriska träning som eleverna i Bunkefloprojektet har är mycket mer medveten än ett erbjudande om fysisk aktivitet vilket innebär att skollämnat idrott och hälsa utökats till tre lektioner per vecka, att idrottsföreningar leder lekfulla rörelselektioner utifrån grovmotorisk utveckling två lektioner per vecka och att elever som i strukturerade motorikobservationer visar sig behöva extra motorisk träning får individuellt anpassad sådan i en mindre grupp under ledning av utbildad idrottslärare minst en lektion per vecka. Alla elever har alltså 5-6 schemalagda rörelselektioner varje vecka.

Syftet med studien var att studera eventuella påverkans effekter av ökad fysisk aktivitet och individuellt anpassad motorisk träning i skolan när det gäller motorisk status, koncentrationsförmåga och skolprestationer.

Ungefär fem procent av alla förskolebarn har svårt för att koncentrera sig samtidigt som de har motoriska och/eller perceptuella svårigheter. Omkring tio procent av alla nybörjare i skolan bedöms vara motoriskt osäkra och detta försvinner oftast inte av sig själv. Barn med inlärningssvårigheter i svenska och matematik har ofta även sensomotoriska brister, som gör att de kan ha svårt att koncentrera sig och därmed kan även inlärningsförmågan hämmas (Cratty, 1997; Ericsson, 1997; Cantell, 1998; Kadesjö, 2000). Inlärningsproblem har visat sig vara större bland barn som har både koncentrationssvårigheter och motoriska brister än bland barn som enbart har koncentrationssvårigheter (Kadesjö & Gillberg, 1999; Tannock & Brown, 2000).

Resultaten från genomförda motorikobservationer bekräftar studiens första hypotes att barns grovmotorik (balans- och koordinationsförmåga) förbättras med ökad fysisk aktivitet och motorisk träning i skolan. Resultaten visar också ett statistiskt säkerställt samband mellan motorik och koncentrationsförmåga. För elever som hade stora motoriska brister och som fått extra motorisk träning utöver den ökade fysiska aktiviteten märks tydliga positiva effekter på koncentrationsförmågan.

Dessa och andra forskningsresultat som visar effekter av medveten motorisk träning, exempelvis Hannaford (1997) och Mortensen (1997) torde kunna motivera en tydligare skrivning i skolans styrdokument, med betoning på barns motoriska utveckling och behov av regelbunden motorisk träning. Om skolan som idag enbart ska sträva efter att erbjuda fysisk aktivitet kan den goda intentionen komma att se väldigt olika ut från skola till skola, både i kvalitet och omfattning. För ett enskilt barn kan detta få avgörande konsekvenser för såväl trivsel som kunskapsutveckling.

Promenader och "Vandrande skolbuss" (Nilsson, 2000) är naturligtvis bättre för ett barns motoriska utveckling än att bli skjutsad i bil (Ericsson, 2005A; 2005B). Men sannolikt behövs en mer medveten motorisk träning för att åstadkomma effekter även på andra funktioner än de rent motoriska. Framför allt behövs kontrollerade vetenskapliga studier för att kunna dra generella slutsatser om eventuella effekter av promenader på elevers koncentrationsförmåga och kunskapsutveckling.

Värt att notera är att forskarna i det norska BBO-projektet (Mjåavattn & Gundersen, 2005) inte fann några samband mellan vare sig fysisk aktivitetsnivå eller intensiteten på den fysiska aktiviteten och elevernas prestationer i norska och matematik. Inte heller mellan fysisk form, det vill säga aerob kapacitet och elevernas teoretiska prestationer fanns några samband. Det var enbart vid motorisk kompetens de fann ett samband med skolprestationer i norska och matematik.

Viktiga forskningsfrågor

Sammanfattningsvis visar denna summariska redogörelse på några av de områden där det saknas kunskap och där således mer forskning behövs som kan belysa vilken betydelse och vilka effekter olika typer av fysisk aktivitet i skolan får. Viktiga forskningsfrågor är:

- Hur ser den undervisning ut som även möter behoven hos dem som ännu inte är fysiskt aktiva? Är det promenader eller är det motoriska aktiviteter som att gunga, klättra, balansera, hoppa med mera som motiverar barn och som ger ett livslångt intresse för att vara fysiskt aktiv?
- Vem/vilka ska leda arbetet? Är det

Fortsatt fart i Bunkeflo- projektet

fritidspedagoger, föreningsledare, skolans idrottslärare eller annan skolpersonal?

- Vilken kunskap och utbildning behövs för att ansvara för elevers fysiska aktivitet i skolan? Vad behövs för att kunna leda motorisk träning för elever som har motoriska brister och andra funktionshinder?
- Hur och när bör motorikobservationer organiseras och genomföras i skolan?
- Hur ser relationer mellan motorik och självförtroende ut?
- Hur ser den skolgård och närmiljö ut som bäst stimulerar barns motoriska utveckling? Kan "klättrvänliga" skolgårdar påverka elevers styrka, balans och koncentrationsförmåga?

Mer information om effekter av motorikobservationer och motorisk träning i Bunkefloprojektet finns på www.mugi.se och på www.bunkeflomodellen.com.

NYCKELREFERENSER

(Fullständig referenslista återfinns på www.svenskidrottsmedicin.org)

- Cantell, M. (1998). Developmental coordination disorder in adolescence: perceptual-motor, academic and social outcomes of early motor delay. (Doctoral thesis. University of Lancaster, England). Jyväskylä: Foundation for Sport and Health Sciences.
- Carli, B. (2004). The Making and Breaking of a Female Culture: The History of Swedish Physical Education 'in a Different Voice'. (Doktorsavhandling). Göteborg: Utbildningsvetenskapliga fakulteten, Göteborgs universitet.
- Cratty, B. (1997). Coordination Problems Among Learning Disabled. In B. Cratty & R. Goldman (Eds.), *Learning Disabilities, Contemporary Viewpoints* (pp. 143-183). Amsterdam: Harwood Academic Publishers.
- Engström, L.-M. (2005). Barnidrott och vuxenmotion som kulturellt uttryck. Stockholm: Idrotts högskolan & Lärarhögskolan. http://idrottsforum.org/articles/engstrom/engstrom_050831.html.
- Ericsson, I. (1997). MUGI Vi leker och tränar grovmotorik. MUGI observationschema och andra övningar för att observera och stimulera barns motoriska utveckling. Malmö: Skåneidrotten; <http://www.mugi.se>.

Valfrihet och rörelseglädje är nyckelord i Bunkefloprojektet och tyngdpunkten ligger på att eleverna ska känna glädje i de olika fysiska aktiviteterna. På Ängslättskolan och Sundsbro skolan fortsätter arbetet med Bunkefloprojektet.

– Det är roligt att se eleverna. Jag kan bara öppna till idrottshallen och efter tre minuter är alla elever igång med någon aktivitet utan att jag säger något. De är så inskolade på rörelse, säger Linda Liljedahl som arbetar som hälsopromotor på Sundsbro skolan.

Projektklasserna på Ängslättskolan och Sundsbro skolan går numer i årskurs sex, sju och åtta och har sin vanliga skolidrott två gånger i veckan. Tre gånger i veckan har de så kallade Bunkeflo-lektioner då de är ombytt och har fysisk aktivitet.

Allt eftersom eleverna blir äldre ändras förutsättningarna. I det fortsatta arbetet på skolorna kommer de att arbeta med ledarskapsprofiler där de äldre eleverna från årskurs sex och uppåt får gå vidare och också lära sig att leda aktiviteter. Tanken är att elever i årskurs åtta och nio i sedan ska kunna vara behjälpliga vid friluftsdagar och liknande samt kunna vara med i skolidrottsföreningen och leda de yngre barnen.

De motorikstudier som utförts inom ramen för Bunkefloprojektet har identifierat elever med motoriska störningar. Dessa elever har sedan fått grovmotorisk träning som gett mycket goda resultat.

– Det är en tydlig skillnad mellan eleverna projektklasserna jämfört med övriga elever. De elever som haft grov-

motorisk träning är trygga, de har en stor övningsbank de är aldrig oroliga för att prova en ny aktivitet. Och det märks framför allt bland tjejer, säger hon.

Trots de positiva resultaten från Bunkefloprojektet känner Linda Liljedahl ännu inte till några andra skolor som har lika mycket fysisk aktivitet på schemat där kravet är att eleverna ska vara ombytt till träningskläder. Men på Sundsbro skolan och Ängslättskolan fortsätter arbetet i samma spår.

Nästa år kommer samtliga elever i årskurserna ett till nio på att ha fysisk aktivitet varje dag. Det rör sig sammanlagt om omkring 1 000 elever men det finns gott om utrymme för alla att vara aktiva.

– Vi har en oändlig uppsjö av olika aktiviteter och tillgång till en stor idrottshall och en inomhusfotbollsarena med konstgräs så vi har stora ytor att jobba på, berättar Linda Liljedahl.

KF § 26

DNR KS 040/2017 612

Motion avseende daglig schemalagd idrott i skolan**Sammanfattning**

Följande motion inkom 2017-02-16 från Lennart Ottosson (KV).

"Bakgrund

Bunkefloprojektet har visat att daglig schemalagd idrott i skolan inte bara förbättrar skolresultatet med bättre betyg utan skapar också grund för folkhälsan i form av stärkt skelett och skydd för hjärtat mm. I vår grannkommun Vara har man tagit fasta på detta vid skolan i Larv som vi kunde läsa om i Knallebladet vecka 5 2017. Våra barn är värda en bra start i livet och det kan de ta med daglig idrott i skolan. Det skapar också grund för ett långt och hälsosamt liv. Läs mer om Bunkefloprojektet i utdraget från Idrottsmedicin 2/06 som bifogas.

Förslag

Kommunens Väl föreslår att Herrljunga kommun inför daglig schemalagd idrott i grundskolan och gymnasieskolan."

Beslutsunderlag

I kommunfullmäktige frågar ordföranden om ärendet överlämnas till bildningsnämnden för beredning och finner att så sker.

KOMMUNFULLMÄKTIGES BESLUT

1. Ärendet överlämnas till bildningsnämnden för beredning.

HERRLJUNGA KOMMUN

BILDNINGSS-
FÖRVALTNINGEN
Ingemar Kihlström
Robert Andersson

Ärende 16

Presidieskrivelse
2017-10-13
UN 217/2017 622

Sida 1 av 1

Riktlinjer för pedagogiska måltider i Bildningsförvaltningen

Bildningsnämndens presidiums förslag till beslut
I enlighet med förvaltningens förslag till beslut.

Ingemar Kihlström
Ordförande

Robert Andersson
Vice ordförande

Expedieras till:
För kännedom
till:

Riktlinjer för pedagogiska måltider i Bildningsförvaltningen

Sammanfattning

Barn och elever äter måltider i förskola, skola och fritidshem. Måltiderna är en del av verksamheten under förskole- och skoldagen och huvudmannen har ett ansvar för att se till att skoldagen är trygg samt att kränkningar och trakasserier förhindras. Utöver detta är måltiden en viktig del av den sociala samvaron och sedan några år tillbaka finns också ett krav i skollagen om att måltiden ska vara näringsriktig.

I Herrljunga kommun finns ett kostpolitiskt program som antar en ambitiös inriktning för att säkerställa goda och näringsriktiga måltider. Tidigare riktlinjer för pedagogiska måltider fastställdes av nämnden under 2013. Riktlinjerna har reviderats bland annat för att öka förutsättningarna att ta emot fler VFU-studenter från högskola och universitet. Det långsiktiga målet är att säkerställa en god kompetensförsörjning.

I tidigare riktlinjer har pedagogerna i förskolan erbjudits att äta pedagogiskt med barnen till en kraftigt reducerad kostnad. Värdet för den enskilda pedagogen av en måltid i förskolan bedöms som ringa då barnens behov står i fokus hela tiden. Av den anledningen föreslås att riktlinjerna för pedagogisk måltid revideras så att måltiden för personal i förskolan samt för VFU-studenter görs kostnadsfri. I övrigt föreslås inga förändringar av kostnaderna i förhållande till tidigare riktlinjer.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse *Riktlinjer för pedagogiska måltider i Bildningsförvaltningen* daterad 2017-11-02.
- Riktlinjer för pedagogiska måltider inom Bildningsförvaltningen.

Förslag till beslut

Bildningsnämnden antar Riktlinjer för pedagogiska måltider inom Bildningsförvaltningen daterade 2017-11-02

Bodil Jivegård
Bildningschef

Expedieras till:
För kännedom
till:

Bakgrund

Barn och elever äter måltider i förskola, skola och fritidshem. Måltiderna är en del av verksamheten under förskole- och skoldagen och huvudmannen har ett ansvar för att se till att skoldagen är trygg samt att kränkningar och trakasserier förhindras. Utöver detta är måltiden en viktig del av den sociala samvaron och sedan några år tillbaka finns också ett krav i skollagen om att måltiden ska vara näringsriktig.

I Herrljunga kommun finns ett kostpolitiskt program som antar en ambitiös inriktning för att säkerställa goda och näringsriktiga måltider. Tidigare riktlinjer för pedagogiska måltider fastställdes av nämnden under 2013. Riktlinjerna har reviderats bland annat för att öka förutsättningarna att ta emot fler VFU-studenter från högskola och universitet. Det långsiktiga målet är att säkerställa en god kompetensförsörjning. Målet är att tillhandahålla pedagogiska måltider gratis för VFU-studenter som gör sin verksamhetsförlagda utbildning vid förskola, skola eller fritidshem i Herrljunga kommun. Antalet studenter som gör sin verksamhetsförlagda utbildning i Herrljunga kommun har minskat över tid. Att ta emot studenter ses som viktigt för att synliggöra vår utbildningsverksamhet och få nyutbildade förskollärare och lärare att söka sig till Herrljunga kommun.

I tidigare riktlinjer har pedagogerna i förskolan erbjudits att äta pedagogiskt med barnen till en kraftigt reducerad kostnad. Värdet för den enskilda pedagogen av en måltid i förskolan bedöms som ringa då barnens behov står i fokus hela tiden. Bildningsförvaltningen har ett stort behov av att rekrytera ett antal förskollärare under kommande år och bedömningen är att en viktig faktor för att få fler att söka sig hit är att erbjuda kostnadsfri pedagogisk måltid i förskolan.

Av den anledningen föreslås att riktlinjerna för pedagogisk måltid revideras så att måltiden i förskolan samt för VFU-studenter görs kostnadsfri. I övrigt föreslås inga förändringar av tidigare riktlinjer.

Ekonomisk bedömning

Med antagandet att vi tar emot 20 studenter under ett år blir merkostnaden för att erbjuda kostnadsfri pedagogisk måltid för dem ca 5 000 kr per år.

I förskolan skattas bortfallet av intäkt till ca 20 000 kr per år.

Samverkan

Samråd kring förändringen har skett vid FSG, förvaltningssamverkan, 2017-11-23.

DIARIENUMMER: 117/2017
FASTSTÄLLD: 2013-10-15
VERSION: 2
SENAST REVIDERAD: 2017-11-02
GILTIG TILL:
DOKUMENTANSVAR:

Riktlinje

*För pedagogiska måltider inom
Bildningsförvaltningen*

Bildningsnämnden, personal inom förskola, skola, fritidshem, gymnasieskola samt
VFU-studenter

Riktlinjer för pedagogiska måltider inom Bildningsförvaltningen

Syftet med pedagogiska måltiderna är att barnen/eleverna ska få en positiv upplevelse av måltiderna samt att måltiderna ska **främja** barnens/elevernas matglädje och ge kunskaper kring vad som är nyttig mat. **Ytterligare ett syfte är att pedagogerna ska finnas nära barn/elever för att interagera, föregå med gott exempel och tydligt i ord och handling bära upp verksamhetens värdegrund.**

Måltiden ska vara en trevlig stund som främjar den sociala samvaron mellan vuxna och barn/elever. Goda matvanor grundläggs vid tidig ålder, och kan bidra till en god hälsa. Barn/elever ska ges ett stöd under måltiden av vuxna som fungerar som förebilder. **Särskilt viktigt är detta i förskolan och grundskolans tidiga år.**

Under den pedagogiska måltiden ansvarar pedagogen för bära upp läroplanernas övergripande delar såsom:

- att skapa förståelse för vikten av att värna om sin hälsa och sitt välbefinnande
- att barn/elev får stöd och stimulans i sin sociala utveckling
- att främja barn/elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala och fysiska miljön

Pedagogerna är förebilder bl.a. genom att:

- visa en positiv inställning och matglädje vid måltiden
- visa vad en balanserad måltid är
- sitta bland barn/elever och äta den mat som serveras
- föra samtal med barn/elever under måltiden
- **måna om barn/elever med omtanke om varje enskild individ**

Under den pedagogiska måltiden har pedagogen tillsynsansvar och ansvar för att arbeta såväl förebyggande som åtgärdande i uppdraget att motverka **trakasserier** och kränkningar.

Såväl frukost, lunch och mellanmål benämns pedagogisk måltid och ingår i pedagogernas arbetstid. Uppdraget sträcker sig över den tid som behövs för barngruppen/elevgruppen att inta en måltid inklusive förberedelser och eventuellt efterarbete.

I grundskolan beräknas tiden för uppdraget, pedagogisk lunch, till 20 minuter.

Förskolechef/rektor fastställer vilka pedagoger som äter pedagogisk måltid samt med vilken barngrupp/elevgrupp pedagogen äter.

Utöver pedagogisk måltid som räknas in i arbetstiden ska en rast om minst 30 min läggas ut. Här följs arbetstidslagens krav om att en rast ska läggas senast fem arbetstimmar in på arbetsdagen. Förskolechef/rektor säkerställer att rast läggs in.

I förskolan ställs stora krav på pedagogernas engagemang och fokus ska hela tiden vara barnens behov. Det innebär att pedagogen kan bli avbruten under måltiden för toalettbesök, blöjbyte, ett barn som behöver tröst och stöd osv. Med hänvisning till krav på pedagogernas engagemang i de små barnens behov är pedagogisk måltid kostnadsfri i förskolan.

I syfte att stärka Herrljunga kommuns partnerskap med högskola/universitet samt ge VFU-studenter ett välkomnande till Bildningsförvaltningen erbjuds VFU-studenter att äta pedagogisk måltid kostnadsfritt. Inför en VFU-period hämtas måltidskuponger i kommunhusets reception för den aktuella perioden. I samband med det noteras namn och antal kuponger på blankett som finns i receptionen.

Rekommendationer kring antal personal vid pedagogisk måltid

- Förskola, småbarnsavdelning, 1 vuxen per 3-4 barn.
- Förskola 4-5-årsavdelning/syskonavdelning, 1 vuxen per 6-7 barn.
- Förskoleklass, 2 vuxna per 15-20 elever
- Grundskola/fritidshem, 1-2 vuxna per 15-30 elever.
- Gymnasieskolan, 2 pedagoger åt gången i matsalen.

Förskolechef/rektor gör anpassningar och fattar beslut om annan personaltäthet krävs utifrån barns/elevs/gruppers behov.

Personal som äter egen mat intar den på sin rast och i utrymme avsett för personalens rast.

Kostnad för pedagogisk lunch

Personalens kostnad för pedagogisk lunch, baseras på Bildningsförvaltningens nettokostnad enligt nedan:

Förskola	Ingen kostnad
VFU-studenter	Ingen kostnad
Förskoleklass/Grundskola/Fritidshem/Grundsärskola	1/2 av nettokostnaden för lunch
Gymnasieskolan	1/2 av nettokostnaden för lunch
Lunch – ej pedagogisk måltid	Nettokostnad för lunch

HERRLJUNGA KOMMUN

BILDNINGS-
FÖRVALTNINGEN
Ingemar Kihlström
Robert Andersson

Ärende 17

Presidieskrivelse
2017-11-15
UN 220/2017 601

Sida 1 av 1

Riktlinjer gällande tilläggsbelopp för barn och elever i kommunal och fristående verksamhet

Bildningsnämndens presidiums förslag till beslut
I enlighet med förvaltningens förslag till beslut.

Ingemar Kihlström
Ordförande

Robert Andersson
Vice ordförande

Expedieras till:
För kännedom
till:

Riktlinjer gällande tilläggsbelopp för barn och elever i kommunal och fristående verksamhet

Sammanfattning

Alla förskolor och skolor har enligt skollagen en skyldighet att ge stöd åt barn och elever i behov av särskilt stöd. Resurser för detta är inkluderat i det s.k. grundbeloppet. Tilläggsbeloppet avser således endast ersättning för extraordinära stödåtgärder som inte har koppling till den vanliga undervisningen. Under våren 2016 gjordes också ett tillägg i lagen.

Bildningsnämnden beslutar årligen om grundbelopp för fristående verksamhet och om barn-, elev-, programpeng för kommunal verksamhet. För handläggning inför beslut om tilläggsbelopp ansvarar verksamhetschef för elevhälsan. Beslut om tilläggsbelopp fattas av bildningschefen på delegation från nämnden.

Av skollagen (2010:800) följer att hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje barn och elev vid enheten. Bidraget består av ett grundbelopp och i vissa fall ett tilläggsbelopp. Oavsett om tilläggsbelopp beviljas eller inte har alla barn och elever rätt att få sitt stödbehov tillgodosett. Tilläggsbelopp som sådant regleras inte för kommunal verksamhet. För att uppnå den önskade effekten om bidrag på lika villkor, söker kommunal skola och förskola samt fristående huvudman tilläggsbelopp enligt samma riktlinjer.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse *Riktlinjer gällande tilläggsbelopp för barn och elever i kommunal och fristående verksamhet* daterad 2017-11-14
- Riktlinjer gällande tilläggsbelopp för barn och elever i kommunal och fristående verksamhet

Förslag till beslut

1. Bildningsnämnden fastställer riktlinjerna för tilläggsbelopp.
2. Riktlinjerna tillämpas fr o m 2018-01-01.

Bodil Jivegård
Bildningschef

Expedieras till:
För kännedom
till:

Ekonomisk bedömning

För barn och elever med omfattande behov av särskilt stöd s k tilläggsbelopp finns en årlig budget under verksamhet förvaltningsledning. Förskolechef/rektorer ansöker läsårsvis om tilldelning av tilläggsresurs för barn/elever som kan ha rätt till tilläggsbelopp p g a ett omfattande stödbehov i lagens mening. Inom ramen för denna budget kan beslut om fördelning göras. Beslut gällande tilläggsresurs delegeras till bildningschef. Se delegationsordningen nr 17.7 *Beslut om fördelning av medel inom verksamheten.*

Juridisk bedömning

För elever i fristående verksamhet ska hemkommunen lämna bidrag med ett grundbelopp och i vissa fall med ett tilläggsbelopp vilket i huvudsak framgår:

- I Skollagen 8 kap 23 § tydliggörs att tilläggsbelopp ska lämnas för barn som har ett omfattande behov av särskilt stöd i förskolan. Tilläggsbeloppet ska vara individuellt bestämt utifrån barnets behov.
- I Skollagen 9 kap 21 § tydliggörs att tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd i förskoleklassen. Tilläggsbeloppet ska vara individuellt bestämt utifrån elevens behov
- I Skollagen 10 kap 39 § tydliggörs att tilläggsbelopp ska lämnas för elever i grundskolan som:
 1. har ett omfattande behov av särskilt stöd,
 2. ska erbjudas modersmålsundervisning, eller
 3. deltar i lovskola.Tilläggsbeloppet för en elev i behov av särskilt stöd ska vara individuellt bestämt utifrån elevens behov.
- I Skollagen 11 kap 38 § tydliggörs att tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning i grundsärskolan. Tilläggsbeloppet för en elev i behov av särskilt stöd ska vara individuellt bestämt utifrån elevens behov.
- I skollagen 14 kap 17 § tydliggörs att tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd. Tilläggsbeloppet ska vara individuellt bestämt utifrån elevens behov.
- I Skollagen 16 kap 54 § tydliggörs att tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning i gymnasieskolan. Tilläggsbeloppet för en elev i behov av särskilt stöd ska vara individuellt bestämt utifrån elevens behov.

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för ett barn, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen. *Lag (2016:550).*

Samverkan

Riktlinjerna har hanterats i Bildningsförvaltningens samverkansgrupp, FSG 2017-11-

DIARIENUMMER: UN-220/2017

FASTSTÄLLD: åååå-mm-dd

VERSION:

SENAST REVIDERAD: 2017-10-20

GILTIG TILL: -----

DOKUMENTANSVAR: funktion

Riktlinje

Riktlinjer gällande tilläggsbelopp för barn och elever i kommunal och fristående verksamhet

Bildningsnämnden, förskola, skola och fritidshem.

Innehåll

Inledning.....	2
Grundbelopp.....	3
Tilläggsbelopp.....	3
Förarbeten.....	3
Praxis.....	4
Ansökan.....	4
Dokumentation.....	5
Beslut.....	5
Uppföljning.....	6
Utbetalning.....	6

Inledning

Alla förskolor och skolor har enligt skollagen en skyldighet att ge stöd åt barn och elever i behov av särskilt stöd. Resurser för detta är inkluderat i det s.k. grundbeloppet. Tilläggsbeloppet avser således endast ersättning för extraordinära stödåtgärder som inte har koppling till den vanliga undervisningen. Under våren 2016 gjordes också ett tillägg i lagen.

Bildningsnämnden beslutar årligen om grundbelopp för fristående verksamhet och om barn-, elev-, programpeng för kommunal verksamhet. För handläggning inför beslut om tilläggsbelopp ansvarar verksamhetschef för elevhälsan. Beslut om tilläggsbelopp fattas av bildningschefen på delegation från nämnden. Av skollagen (2010:800) följer att hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje barn och elev vid enheten¹. Bidraget består av ett grundbelopp och i vissa fall ett tilläggsbelopp². Oavsett om tilläggsbelopp beviljas eller inte har alla barn och elever rätt att få sitt stödbehov tillgodosett. Tilläggsbelopp som sådant regleras inte för kommunal verksamhet. För att uppnå den önskade effekten om bidrag på lika villkor, söker kommunal skola och förskola samt fristående huvudman tilläggsbelopp enligt samma riktlinjer.

¹ SL 8 kap. 21 § (förskola), 9 kap. 19 § (förskoleklass), 10 kap. 37 § (grundskola), 11 kap. 36 § (grundsärskola), 14 kap. 15§ (fritidshem), 16 kap. 53§ (gymnasieskola) samt 19 kap. 45 § (gymnasial särskola)

² SL 8 kap. 23 §, 9 kap. 21 §, 10 kap. 39 §, 11 kap. 38 §, 14 kap. 17§, 16 kap. 55§ respektive 19 kap. 47 §

Grundbelopp

Grundbeloppet för barn och elever i förskola och skola avser ersättning för omsorg, pedagogisk verksamhet och undervisning, pedagogiskt material och lärverktyg, elevhälsa, måltider, administration, mervärdesskatt samt lokalkostnader. Grundbeloppet ska bestämmas efter samma grunder som hemkommunen tillämpar vid fördelning av resurser till den egna verksamheten. Det betyder att kostnader för t.ex. stöd i form av extra undervisning, individualiserat lärande, specialpedagogiska insatser eller undervisning i särskild grupp som syftar till att hjälpa barn och elever med att nå målen ska täckas av den ersättning som betalas ut genom grundbeloppet.

Tilläggsbelopp

Tillämpliga bestämmelser

Enligt skollagen (2010:800) ska tilläggsbelopp lämnas för barn och elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning. Riksdagen beslutade under våren 2016 om ett tillägg i lagen, innebärande att ” tilläggsbeloppet för en elev i behov av särskilt stöd ska vara individuellt bestämt utifrån elevens behov” (lag 2016:550). Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för barn och elever i behov av särskilt stöd om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

I förordningstext³ anges att med tilläggsbelopp avses ersättning för assistenthjälp, anpassning av lokaler eller andra extraordinära stödåtgärder, däribland sådana som riktas till barn och elever med stora inlärningssvårigheter. Dessutom avses modersmålsundervisning för barn och elever som ska ges sådan undervisning.

Förarbeten

Av förarbetena (prop. 2008/09:171 s. 35 och s. 42 Offentliga bidrag på lika villkor) följer bl a: Skyldigheten att utreda barns och elevers eventuella behov av stöd och att upprätta åtgärdsprogram gäller för både kommunala och fristående skolor. I avsnitt 6.3.1 har regeringen bedömt att kostnader för utredning av barns och elevers eventuella behov av stöd och upprättande av åtgärdsprogram i skolan liksom kostnader för stöd i form av extra undervisning eller undervisning i en särskild grupp som syftar till att hjälpa elever med svårigheter att nå målen bör ingå i undervisningskostnaderna.

Tilläggsbeloppet är endast avsett att ge möjlighet till särskild ersättning för enskilda barn och elever som har omfattande behov av särskilt stöd. Det ska avse extraordinära stödåtgärder, som inte har koppling till den vanliga undervisningen, och bestämmas individuellt utifrån barnets och elevens behov, t ex tekniska hjälpmedel, assistenthjälp eller anpassning av lokaler.

³ SF (2011:185) 14 kap. 8 §, GyF (2010:2039) 13 kap.7 §

Det kan också vara fråga om stödåtgärder åt barn och elever med stora inlärningssvårigheter som beror på språkliga eller sociala faktorer. Kostnaderna för stödet ska vara omedelbart kopplade till ett enskilt barn/en enskild elev och ha samband med dennes särskilda behov och förutsättningar för att kunna fullgöra sin skolgång. Det krävs att barnets/elevens stödbehov klarläggs och bedöms, t ex inom ramen för den utredning och det åtgärdsprogram som skolans rektor ansvarar för. Med utgångspunkt i den grundläggande principen om likabehandling bör vid utbildning i en fristående skola extra resurser tilldelas ett barn/en elev vars omfattande behov av särskilt stöd skulle kräva extra resurser om barnet/eleven hade gått i hemkommunens skola.

Praxis

Högsta förvaltningsdomstolen har i en dom den 7 juni 2012, mål nr 4314-11, gjort följande bedömning: *"En förutsättning för att tilläggsbelopp ska kunna lämnas är att eleven har ett omfattande behov av särskilt stöd som inte är förknippat med undervisningssituationen. Stödåtgärderna ska vara extraordinära. Nästintill alla elevers behov ska kunna tillgodoses inom ramen för grundbeloppet"*.

Av avgörandet framgår vidare att *"även om utgångspunkten är att elever ska behandlas lika oavsett om den skolenhet där de går är en kommunal skola eller en fristående skola förutsätter regelverket att en individuell bedömning görs av varje elevs unika situation och behov" och "eftersom tilläggsbelopp endast ska lämnas i undantagsfall måste dock utredningen klart visa att eleven har ett sådant omfattande behov av särskilt stöd"*.

Tillägget i skollagen 2016, har ännu inte lett till ny praxis.

Ansökan

I Herrljunga kommun används samma blankett för både kommunala och fristående skolor. Ansökan ska lämnas in till verksamhetschef för elevhälsan och den ska innehålla följande uppgifter:

- Skolans namn och fullständig adress
- Kontaktperson för ansökan
- Datum för ansökan
- Tid/ period som ansökan avser
- Elevens namn och personuppgifter
- Eventuella relevanta utredningar som gjorts rörande eleven
- Åtgärdsprogram, handlingsplan (förskolan) alt egenvårdsplan
- Planerad stödinsats och kostnadsberäkning
- Beskrivning över hur insatserna kommer att följas upp och utvärderas
- Vid förnyad ansökan anges hur tidigare insatser utfallit och om en förnyad ansökan innebär en reell utökning anges varför tidigare insatser inte varit tillräckliga
- Annan relevant dokumentation

Ansökan görs för ett läsår i taget och lämnas till verksamhetschef för elevhälsan senast den 15 april årligen.

Ett beslut fattas för varje ansökan och gäller för ett läsår. Beslut fattas efter att komplett ansökan mottagits och delges sökande förskolechef/rektor senast 15 juni.

Förskolan/skolan är skyldig att anmäla ändrade förhållande. Om ett barn/en elev t ex ändrar sin folkbokföringsadress eller byter skola, ska detta omgående meddelas. Den som erhållit tilläggsbelopp på felaktiga grunder är skyldig att genast återbetala beloppet.

Till ansökan ska bifogas

Dokumentation

Det är alltid barnets/elevens behov såsom det framträder i den pedagogiska verksamheten, inte barnets/elevens diagnos, som är underlag för bedömning av tilläggsbelopp. Behoven ska vara dokumenterade och tydligt definierade. Vid bedömning kan även hänsyn tas till barnets/elevens vistelsetid i verksamheten. Eftersom tilläggsbelopp endast ska lämnas i undantagsfall måste utredningen klart visa att barnet/eleven har ett sådant omfattande behov av särskilt stöd som berättigar till tilläggsbelopp.

Beslut

Var gränsen går för när ett barn/en elev är i behov av extraordinärt stöd och är berättigad till tilläggsbelopp är inte närmare reglerat utan måste bestämmas i det enskilda fallet.

Kammarrätten i Stockholm har bl.a. konstaterat att det därför måste åligga respektive kommun att bestämma tilläggsbeloppets storlek och beräkningsgrunderna för detta men att kommunen dock alltid måste iaktta principen om likabehandling (dom den 11 april 2012, mål nr 5716-11 och 5717-1).

Beslut som rör fristående skolor kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol inom tre veckor från delgivning och ska således åtföljas av överklagandehänvisning. Beslut om tilläggsbelopp i kommunal verksamhet är inte överklagbart på annat sätt än genom laglighetsprövning.

Uppföljning

Vid en förnyad ansökan om tilläggsbelopp ska en utvärdering av tidigare insats redovisas.

Utbetalning

För Herrljunga kommuns förskolor och skolor sker utbetalning av tilläggsbelopp halvårsvis. De fristående verksamheterna i Herrljunga kommun får också tilläggsbeloppen utbetalade halvårsvis i samband med en av månadsutbetalningarna av grundersättningen. För fristående, kommunala och statliga skolor utanför Herrljunga ska fakturering ske månadsvis. Herrljunga kommun har 30 dagars betalningsvillkor och godtar ej fakturaavgift.

Observera att vid beviljat tilläggsbelopp måste ny ansökan ske för det fall barnets/ elevens behov kvarstår inför nästkommande läsår.

2017-11-10

Resultatredovisning med analys och planerade åtgärder

Vuxenutbildningen

Vision:

Vuxenutbildningen är ett innehållsrikt kunskaps- och utvecklingscentrum med resurser för det livslånga lärandet. Här får alla vuxna, oberoende av utbildningsnivå eller yrkeserfarenhet, möjlighet att uppdatera sina kunskaper och tillsammans med oss starta resan mot en ny spännande framtid.

Utbildningsmodellen bygger på professionella medarbetare, en öppen och kreativ utbildningsmiljö och ett starkt utvecklat kontaktnät med andra kommuner, högskola/universitet och näringsliv. Vår drivkraft är att, utifrån varje elevs kunskap och livserfarenhet, ge allt för att eleverna ska våga utveckla sin dröm.

Övergripande utveckling för enheten

Läsåret 2016/17

Det systematiska kvalitetsarbetet inom vuxenutbildningen är ständigt närvarande på alla nivåer och bedrivs på flera olika sätt vilket bygger på allas delaktighet. Ledning, samtlig personal och elever involveras. Detta sker på olika sätt där alla har möjlighet att bidra med synpunkter och underlag som synliggör kvaliteten.

Elevernas möjlighet att bidra är dels genom de regelbundna klassråd och elevrådsmöten som startats upp under hösten -17. Dels genom enkäter där man anonymt kan vara med och tycka till om specifika frågor.

Personalen görs delaktig i hög grad. Det sker både under skolformsvisa möten såsom arbetslagsmöten, samt under gemensamt enhets-APT. I dessa forum görs analyser och diskussioner kring resultaten förs. Grundtanken är att de huvudsakliga diskussionerna sker i juni och augusti månad, för att sedan genomföra åtgärderna under resterande del av läsåret med avstämning på APT.

Åtgärder inför läsåret 16/17:

- Fortsätta involvera personal i analysfas/orsaker och åtgärder. Arbetet är påbörjat och prioriteras vidare inför 2016/17 där årshjul för kvalitetsarbete följs. Personalen känner förståelse för hur mål/resultat hänger samman. Rektor/samordnare ser till att detta lyfts regelbundet på arbetslagsmöten och APT.
- Göra elever delaktiga i utvecklandet av utbildningen, t ex genom fokusgrupper kring vissa frågor vilket samordnaren bjuder in till.

Meddelande 1

Resultat:

Under året har en omfattande förändringar och omorganisation inom verksamheten gjorts. Våren -17 rekryterades och tillsattes en ny rektor, och funktionen samordnare avvecklades därmed. En omfattande fysisk förflyttning genomfördes vid midsommartid. Större delen av Sfi-verksamheten är numera förlagd till Herrljunga och samtlig utbildning inom gruv- och gymnasienivå koncentrerades till Vårgårda. Suv-verksamheten (särskild utbildning för vuxna) är nu också den helt förlagd till Vårgårda. Några av personalen som tidigare haft sin arbetsplats i Vårgårda har nu sin arbetsplats i Herrljunga och vice versa. Som en följd av detta har möjligheten till renare arbetslag kunnat inrättas, utifrån skolform. I och med det har det blivit lättare att hålla tätare arbetslagsmöten i och med att samtliga i arbetslaget befinner sig på samma plats.

Elevantalet, och även antalet personal, har nu ökat i Herrljunga vilket har inneburit förändringar i lokalerna där. För Vårgårdas del har det även skett stora förändringar i "vux-huset".

Lärarpersonalen har numera ett större gemensamt arbetsrum mot tidigare två mindre.

Personalrummet är även det flyttat så att det nu ligger mera centralt i byggnaden. I de rum där detta låg tidigare finns från och med sommaren Kompetenscenter/KC placerat.

Arbetet med att säkerställa att verksamheten har en bra lokalsituation, för både elever och personal, i både Herrljunga och Vårgårda har varit högprioriterat. Personalen var delaktig i framtagandet samt fastställandet av planen.

Analys:

Framförallt har verksamheten under läsårets senare del, våren -17, genomgått stora förändringar. Både i form av att personer slutat och nya rekryterats, däribland en rektor, men också genom stor omorganisation och förflyttning. Detta har inneburit att personalen utsatts för påfrestningar av olika slag, och ledningen inte är densamma vilket gjort att vissa delar inom det löpande kvalitetsarbetet tappat fart.

Åtgärder inför 2017/18 utifrån analys:

Åtgärd, vad?	Hur ska det genomföras?	Ansvar, vem?	Genomförd, när? Mäts hur?
Fortsätta involvera personal i det systematiska kvalitetsarbetet. Arbetet är påbörjat och har fortsatt hög prioritet inför 2016/18 . Viktigt är att personalen känner förståelse för det systematiska kvalitetsarbetet, och att det genomsyrar det dagliga arbetet	Regelbundet på de olika skolformerna s arbetslagsmöten en APT/KU-tid	Rektor	Sommaren -18 Enkät personal
Göra elever delaktiga i utvecklandet av utbildningen genom klassråd och elevråd.	Elevrepresentanter bjuds in till klassråd vid ca 2-3 tillfälle/termin	Lärare/ rektor	Våren -18 Genom s k nöjdhetenkät

Verksamheten styrs av ett samverkansavtal där fyra kvalitetsområden fastställts. Verksamheten skall ta fram resultat inom följande områden:

Meddelande 1

1. Studieresultat
2. Andel elever som fullföljer sin utbildning/når sina mål
3. Elevernas upplevelse av utbildningen
4. Övergång till arbete eller högre studier

Gymnasiekurser, gruv, SFI samt särvox redovisas för sig i denna rapport där de fyra kriterierna har beaktats.

Grundläggande kurser samt Gymnasiala yrkes- och teoretiska kurser

Teoretiska ämnen:

I verksamheten anordnas gymnasiala kurser inom olika teoretiska ämnen. Utöver dessa finns möjlighet att söka kurser på distans via en externa anordnare, Miroi. Därutöver anordnas kurspaket inom vård- och omsorg, yrkesförarutbildningar med inriktningarna buss eller gods samt tapetserarutbildning.

Åtgärder från läsåret 16/17

Åtgärd, vad?	Hur ska det genomföras?	Ansvar, vem?	Genomförd, när? Mäts hur?
Utveckling av webbaserat lärande och medie- och informationskompetens	Införande av lärplattform. Utbildning inom området	Förstelärare Rektor Samordnare	Aug -17. Personal som fått utbildning.
Kompetensutveckling inom nya delkurser gruv och organisation kring detta	Utbildning Skolverket Diskussion på gy/gruv-möten	Förstelärare Rektor Samordnare	Jan -17 Införande av antagning till delkurser.

Resultat:

Indikator	Mätvärde			Utfall 2014/15	Utfall 2015/16	Utfall 2016/17
Minst 80% av eleverna ska nå nivån E eller högre	Mindre än 75%	75-79,9%	Mer än 80%	73,5	78,8	75,3
En enkät ska genomföras bland eleverna på gymn/gruv med ett genomsnittligt svarsvärde på 4 (av skala 1-6) (egen enkät)	1-2,9	3-4,9	5-6	Fanns ej	4,5	Kunde ej genomföras
Andelen elever som avbryter sina studier ska max vara 15% på gymnasiala kurser (Skolverket)	Mer än 20%	15.1-20%	Mindre än 15%	17,7	19,5	22,5 (18,5 riket)
Andelen elever som avbryter sina studier ska max vara 25% på grundläggande kurser	Mer än 30%	25.1-30%	Mindre än 25%	20,6	13,8	49,3 (24 riket, 27 VG, pendling)

Meddelande 1

(Skolverket)

29,6

Statistik grundläggande och gymnasial vuxenutbildning

Avbrott resp slutför kurs, elever grundläggande/gymnasial utbildning (Källa: Skolverket)

	Vårgårda		Pendlings-kommuner		Varuproduce-rande kommuner		Riket tot	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Kursdeltagare andel i <i>grundläggande</i> utb som avbryter kurs	13,8	49,3	26,9	29,6	28,8	-	24,1	24
Kursdeltagare, andel i <i>grundläggande</i> utb som slutfört kurs	46,7	23,1	48,6	47,3	47,1	-	60,4	62,1
Kursdeltagare andel <i>gymnasial</i> utb som avbryter kurs	19,5	22,5	15,4	15,4	15,5	-	18,3	18,5
Kursdeltagare andel <i>gymnasial</i> utb som slutför kurs	70	62,2	73,2	72,7	71	-	71,4	71,3

Analys resultat läsår 16/17:

Andelen elever som avbryter sin grundläggande utbildning är i jämförelse med riket som helhet mycket stor, medan elever som slutför densamma är alarmerande låg. Förklaring till detta kan tänkas vara en samverkan av flera olika faktorer.

Uppskattningsvis är ca 90 %, eller mer, av de som numera studerar inom de grundläggande kurserna utrikesfödda. Då denna grupp till stor del läser inom ramen för sitt s k etableringsbidrag istället för CSN har man som sökande ingenting att förlora på om man söker flera kurser där antalet poängen sammantaget överstiger långt över det som motsvarar heltidsstudier (20 poäng/vecka = heltid). Om detta görs utifrån en övertro om att detta kommer att gå, eller om det är utifrån någon form av taktiktänk är svårt att veta, men det leder nästan alltid uteslutande till att eleven väljer studieavbrott från en eller flera kurser. Ett sätt att försöka komma tillrätta med detta är bättre och fördjupad information till eleverna redan innan de söker till kursen. Studie- och yrkesvägledaren jobbar numera än mera uppsökande genom att inför varje sök- och antagningsomgång vara ute i alla våra sfi- och gruvklasser för att informera och vägleda eleven så att det blir mera rätt från början.

Andra faktorer till avbrotten kan vara:

- antalet elever som söker distanskurser på grundläggande nivå via Miroi har ökat kraftigt. Att studera på distans innebär ingen, eller mycket liten, tillgång till lärare och detta sätt kräver större förkunskaper, förförståelse och stort eget engagemang hos eleven. Har man då som elev inte svenska språket med sig fullt ut, kan detta sätt att studera bli mycket svårt.
- delkurs-indelningen av grundläggande kurser som införts från Skolverket fr o m 1 jan -17. En

Meddelande 1

effekt av detta är t ex att inom en undervisningsgrupp blandas elever på flera nivåer vilket kan leda till svårigheter i att hitta en ultimata undervisningsform som passar en icke-homogen grupp - bristfälliga förkunskaper vilket gäller framför allt engelska och matematik. Innan 1 jan -17 gjordes inte sk förtest. Numera testas eleven innan kursen påbörjas (gäller engelska och matematik) för att se vilka förkunskaper eleven har och risken att eleven hamnar på för svår nivå reduceras kraftigt. I matematiken kan även problemet med svaga förkunskaper i svenska språket göra att eleven inte klarar studierna. Problemlösning och förståelse för begrepp blir ett hinder. För att kunna söka till, och studera engelska och matematik på grundnivå är svenska motsvarande Sfi C ett krav. - mycket gynnsam arbetsmarknad som även våra Sfi-elever (vår största rekryteringsbas) drar nytta av. Vi har sett en klar ökning av elever som studerat och gjort språkpraktik samtidigt blivit erbjudna vikariat eller liknande på sina praktikplatser. Även införandet av extratjänster kan spela en roll här.

När det gäller de gymnasiala kurserna har andelen som avbryter kurser ökat något. Främsta orsaken till detta tros även här vara den gynnsamma arbetsmarknaden. Men även att studietakten på gymnasiala kurser är hög, och att CSN tillämpar hårdare resultatprövning på så sätt att gymnasiala kurser inte kan förlängas utan måste slutföras inom den satta tidsramen kan vara en orsak. Fortsatt upplever lärarna ofta att eleverna inte har förståelse för att de måste lägga ner en stor del arbete hemma mellan lektionerna och att närvaro på lektionerna är viktigt för att klara studierna.

Förhoppningen är att när eleverna kommer kunna ta del av mer material via införandet av planerad lärplattform, kan det för eleverna underlätta genom att de har möjlighet att tillgodogöra sig undervisning även om de inte kan delta på alla lektioner p g a deltidsarbete el likn. Detta gäller såväl gymnasie-/gruvkurser som SFI och yrkesutbildningar.

Åtgärder inför kommande läsår 17/18 utifrån analys av resultat:

Åtgärd, vad?	Hur ska det genomföras?	Ansvar, vem?	Genomförd, när? Mäts hur?
Fortsatt utveckling av webbaserat lärande och medie- och informationskompetens	Införande av lärplattform, G-suite Utbildning inom området	Förstelärare Rektor Lärare	Aug -18 Lärplattformen används som pedagogiskt verktyg av lärare och elever
Fortsatt kompetensutveckling inom nya delkurser gruv och organisation kring detta	Diskussion på gy/gruv-möten Omvärldsbevakning och nätverkande med andra kommuner	Lärare Rektor	Aug -18
Uppsökande studie- och yrkesvägledning	Inför varje sök- och antagningsomgång informera i sfi- och gruvklasser för att vägleda eleverna rätt i tidigt skede	Studie- och yrkesvägledare	Pågår

Yrkesutbildningar

Under läsåret 16/17 fanns yrkesutbildningar inom vård- och omsorg, buss- och godsförarutbildning samt tapetserare med Herrljunga Vårgårda Vuxenutbildningen som anordnare. Vård- och

Meddelande 1

omsorgsutbildningen var sökbar enbart för kommuninvånare i Herrljunga och Vårgårda medan övriga utbildningar fanns sökbara inom ramen för brvux (Boråsregionens gemensamma yrkesutbildningar på gymnasial nivå.

Åtgärder från föregående läsår 16/17:

Åtgärd, vad?	Hur ska det genomföras?	Ansvar, vem?	Genomförd, när? Mäts hur?
Verka för en yrkesutbildning inom VO bättre anpassad till elever med svenska som andraspråk via samverkan inom BRvux	Rektor tar upp frågan på samverkansmöte	Rektor	Hösten -16 Antal elever som går anpassad utbildning

Analys:

Andelen elever som har annat modersmål än svenska har helt klart ökat markant inom våra yrkesutbildningar vilket har lett till andelen elever som inte klarat uppnå godkänt, eller E i betyg ökat. I dagsläget är kravet för att anses ha förutsättningar att klara yrkesutbildningar betyg från grundläggande vuxenutbildning, främst i svenska/svenska som andraspråk. Från programrådet för Vård och omsorg har lyfts att man ser att grundläggande svenska/svenska som andraspråk inte ger eleven förutsättningar att klara praktik och/eller kommande arbete. Utifrån det ges nu därför möjlighet för eleverna att studera s k yrkessvenska i anslutning till sin vård- och omsorgsutbildning.

Åtgärder inför kommande läsår 17/18 utifrån analys:

Åtgärd?	Hur ska det genomföras?	Ansvar, vem?	Genomförd, när? Mäts Hur?
Omarbeta utbildningen utifrån de krav som ställs inom vårdcollege samt ändra inriktning mot omsorg mot tidigare akutsjukvård	Rektor/ planerar med lärare	Rektor, lärare	Hösten -18 Antal elever som går avsedd utbildning

Utbildning i svenska för invandrare – SFI

Åtgärder från föregående läsår 16/17:

Åtgärd?	Hur ska det genomföras?	Ansvar, vem?	Genomförd, när? Mäts hur?
Pedagogiska diskussioner om bedömning utifrån kursplanen – när kan en elev anses	Kollegiala samtal under ledning av samordnare utifrån Skolverkets material.	Rektor, samordnare, lärare	Juni -17

Meddelande 1

klar på en kurs?			
Utöka antalet tillfällen för nationella prov.	Organisera för provtillfällen där lärare hjälps åt att vakta (och bedöma)	Rektor, samordnare, lärare	Testat senast Juni -17

Resultat:

Indikator	Mätvärde			Utfall 2015	Utfall 2016	Utfall 2017
Den genomsnittliga tiden för elever att nå minst godkänt resultat i en SFI-kurs ska vara max 35 veckor (525 timmar)	Mer än 45,1 veckor	45-35 veckor	Mindre än 35 veckor	35,6	38	37,8
En enkät ska genomföras bland eleverna på SFI med en genomsnittligt svarsvärde på 4 (av skala 1-6)	1-2,9	3-4,9	5-6	saknas	5,38	5,71

Elevöversikt 2016 och 2017(källa: Skolverkets databas)

	Elever, antal som deltagit i utb		Elever % med 0-6 års utbildning		Elever % med 7-12 års utbildning		Elever % med mer än 13 års utbildning	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Huvudmän								
Vårgårda	160	192	23	23	40	46	24	22
Pendlingskommuner	6569	7456	20	20	48	46	28	29
Varuproducerande kommuner	10856	12210	21	20	48	50	26	27
Riket tot	138 386	150142	18	17	43	43	37	36

Andel deltagare per studieväg 2016och 2017(källa: Skolverkets databas)

	Kursdeltagare % studieväg 1A		Kursdeltagare % studieväg 2B		Kursdeltagare % studieväg 3C		Kursdeltagare % andel kvinnor		Kursdeltagare % andel män	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Huvudmän										
Vårgårda	8	9	21	21	24	23	58	52	42	48
Pendlingskommuner	9	8	26	25	19	18	50	48	50	52
Varuproducerande kommuner	11	9	25	23	18	16	46	46	54	54
Riket tot	6	6	23	23	22	22	52	51	48	49

Meddelande 1

Antalet elever inom SFI har fortsatt öka såväl i Sverige som Herrljunga-Vårgårda. Andelen elever med 7 - 12 års utbildning har ökat, medan övriga ligger kvar på liknande nivåer som året innan. För Herrljunga-Vårgårdas del kan vi notera en liten minskning av andelen kvinnliga kursdeltagare vilket kanske kan tolkas som utrikesfödda kvinnors attraktionskraft på arbetsmarknaden ökar.

SFI på Herrljunga-Vårgårda vuxenutbildning omfattar sex grupper delade efter studieväg och kurs. Från och med augusti 2017 är större delen av Sfi-utbildningen förlagd till Herrljunga. Sfi D är dock fortsatt förlagd till Vårgårda.

Fr o m våren -17 finns två stycken språkstödare, i form av extrastöd, anställda med placering i Herrljunga. Då främst att vara hemspråksstöd inom studieväg 1 och 2.

Resultat SFI 2016 och 2017 Studieväg 1, kurs 1A,1B (källa: Skolverkets databas)

Variabler	Vårgårda		Pendlingskommuner		Varuproducerande kommuner		Riket tot	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Kursdeltagare på 1A % som fått godkänt	59	65	31	28	32	-	34	33
Kursdeltagare % på 1A som har avbrutit kursen	14	15	16	18	19	19
Kursdeltagare på 1A som fått godkänt, genomsnitt veckor	47	34	27	29	26	27	28	28
Kursdeltagare på 1B, % som fått godkänt	40	...	25	27	33	27	25	24
Kursdeltagare på 1B % som har avbrutit kursen	25	...	16	17	18	17	23	22
Kursdeltagare på 1B% som har fått godkänt, genomsnitt veckor	65	63	33	28	37	26	37	36

Resultat SFI 2016 och 2017 Studieväg 2, kurs 2B och 2C (källa: Skolverkets databas)

Variabler	Vårgårda		Pendlingskommuner		Varuproducerande kommuner		Riket tot	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Kursdeltagare på 2B % som fått godkänt	36	42	36	34	46	48	34	35
Kursdeltagare % på 2B som har avbrutit kursen	23	27	15	18	11	18	22	23
Kursdeltagare på 2B som fått godkänt, genomsnitt veckor	38	50	26	25	24	26	25	26
Kursdeltagare på 2C, % som	47	40	28	30	39	39	33	33

Meddelande 1

fått godkänt								
Kursdeltagare på 2C % som har avbrutit kursen	16	23	17	19	16	14	22	22
Kursdeltagare på 2C % som har fått godkänt, genomsnitt veckor	33	35	30	26	25	26	27	28

Resultat SFI 2016 och 2017studieväg 3, kurs 3C och 3D (källa: Skolverkets databas)

Variabler	Vårgårda		Pendlingskommuner		Varuproducerande kommuner		Riket tot	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Kursdeltagare på 3C % som fått godkänt	48	58	37	37	44	48	35	34
Kursdeltagare % på 3C som har avbrutit kursen	10	20	16	21	12	13	26	27
Kursdeltagare på 3C som fått godkänt, genomsnitt veckor	30	25	26	25	23	25	25	25
Kursdeltagare på 3D, % som fått godkänt	55	52	47	46	52	52	47	46
Kursdeltagare på 3D % som har avbrutit kursen	20	15	12	15	13	12	18	18
Kursdeltagare på 3D % som har fått godkänt, genomsnitt veckor	19	20	22	21	20	20	21	22

Analys:

När en elev skrivs in, och börjar på Sfi Herrljunga ser vägen in lite olika ut beroende på elevens tidigare skolbakgrund. De allra flesta börjar i den sk introduktionsgruppen där det gäller att dels förbereda eleverna för SFI-studierna dels att placera eleverna i rätt kurs inom SFI. Det gäller dock inte de elever som saknar skolbakgrund eller har kortare skolbakgrund än tre år utan de slussas direkt till studieväg 1 och kurs 1A eller 1B.

En positiv trend som började föregående läsår är att, utifrån vad statistiken tidigare visat ang våra elever på studieväg 1 haft en betydligt längre studietid sett till antal veckor än såväl riket som pendlings- och varuproducerande kommuner, så ser vi nu att den fortsätter att förkortas och allt mer närmar sig riksgenomsnittet. Positivt är också att högre andel än rikssnittet uppnår godkända resultat i denna grupp.

Det som dessvärre nu är lite för högt är genomsnittet antal veckor för kursdeltagare på 1B som uppnått godkänt betyg. Här går eleven nästan dubbelt så lång tid som riksgenomsnittet, även om det sjunkit något mot föregående år. Även grupp 2B visar här på alarmerande siffror, och här har tiden ökat rejält mot föregående år. Näst intill dubbel tid mot rikssnittet.

Inom studieväg 3, både i C- och D-grupp, ligger vi bättre till än riksgenomsnittet gällande elever

Meddelande 1

som nått godkänt betyg. Avbrotten är dessutom lägre i jämförelse med riket även om de ökat något i förhållande till tidigare år. Dessa avbrott ses framför allt som ytterligare en effekt av goda möjligheter till arbete som nu råder.

För att förkorta kurslängden är det viktigt att fundera över hur, och med vilka medel, genomströmningen kan ökas. Kan mängden tillfällen för nationella prov ökas, och kan önskade effekter därigenom uppnås? Diskussioner behöver fortsatt föras inom lärarlaget där man tillsammans resonerar kring vad elever behöver uppnå för att anses vara klara med en kurs. Pågår gör ju även ett utvecklingsarbete utifrån kursplanens krav och hur man arbetar med bedömning

Åtgärder för kommande läsår 17/18 utifrån analys:

Åtgärd?	Hur ska det genomföras?	Ansvar, vem?	Genomförd, när?
Pedagogiska utveckling inom formativ bedömning och kollegialt lärande	Utbildning i kollegialt lärande samt formativ bedömning under ledning av projektledare inom ramen för EU-projekt InVäst	Rektor, förstelärare, lärare, extern projektledare	Våren -19
Utveckling av webbaserat lärande och medie- och informationskompetens	Införande av lärplattform, G-suite Utbildning inom området	Förstelärare Rektor Lärare	Aug -18 Lärplattformen används som pedagogiskt verktyg av lärare och elever

Särskild utbildning för vuxna – verksamhetsberättelse 2016/17

Under detta läsår har Särskild utbildning för vuxna (Suv) bedrivits i Herrljunga, men från och med augusti kommer den vara förlagd till Vuxenutbildningens lokaler i Vårgårda. Under läsåret har elevantalet svikats något. Elevgruppen har varit blandad med deltagare från både Herrljunga och Vårgårda. Undervisningen sker både i grupp och individuellt och den utformas efter varje elevs behov. Eleverna läser för tillfället kurser i svenska, matematik, engelska och språk och kommunikation. Eleverna är en väldigt heterogen grupp och då de läser på träningskolenivå, grundläggande nivå och på gymnasienivå så kan man under en matematiklektion få praktisera ett antal olika pedagogiska former och arbetsätt för att uppnå förståelse. Arbetsätten ser väldigt olika ut och teori och praktik blandas så mycket som möjligt på alla olika nivåer då behovet av praktisk tillämpning är gemensamt för alla elever i verksamheten. Många elever uppskattar att arbeta med olika typer av IT-baserade verktyg.

Nytt för i år är att vi har en elev med annat modersmål som läser kursen Språk och kommunikation för att lära sig svenska. Med sig har eleven en assistent som stöttar eleven på hans modersmål i undervisningen. I nära anslutning till SUV-undervisningens lokaler finns att SFI:s lokaler och lärare. Detta har underlättat avsevärt i planeringen av meningsfullt kursupplägg för denna elev.

Meddelande 1

Målgruppen i Herrljunga och Vårgårda är inte så stor men verksamheten håller kontinuerlig kontakt med Dagcenter i Herrljunga och Daglig verksamhet i Vårgårda för att stämma av läget med potentiella nya elever. Det är inom dessa verksamheter som de flesta av eleverna spenderar resten av sin i tid under veckodagarna. Vi märker och hör ifrån Daglig verksamhet och Dagcenter att skolan har betydelse för elevernas självförtroende. Inom verksamheten krävs ett särskilt samarbete kring eleverna mellan anhöriga, Daglig verksamhet och skolan och i vissa fall även andra instanser som t.ex. Vuxenhabiliteringen. Detta för att alla ska kunna stötta eleven på ett konsekvent sätt och i samma riktning.

För många av eleverna blir skolan en del av livet och de har svårt att ta till sig att verksamheten är kursbaserad. Detta försöker vi hela tiden att synliggöra genom att visa förenklade kursplaner och genom att tillsammans bocka av vad de klarat av. Under året som gått så har det satts betyg på tre avslutade kurser. I de fall då inte alla kunskapskrav kan uppnås p.g.a. elevernas förutsättningar så skrivs istället Intyg.

Inför kursstart augusti – 17 kommer elevgruppen se något förändrad ut. Flera av eleverna, framför allt några från Herrljunga, kommer inte att följa med till Vårgårda utan väljer att i och med denna flytt att avsluta sin utbildning. Oavsett så har elevantalet inför augusti-starten trots allt ökat, då flera personer boendes i Vårgårda anmält sig till vidare studier.

KS § 183

DNR KS 173/2017 942

Återremiss - Riktlinjer avseende Sponsring för Herrljunga kommun**Sammanfattning**

I samarbete med näringsliv, organisationer och föreningar uppstår sammanblandning mellan kommersiella avtal, bidrag, reklam, annat stöd och sponsring. Med syfte att klargöra skillnaderna mellan de olika samarbetsformerna och tydliggöra krav för sponsringssamarbete har "Riktlinjer avseende Sponsring för Herrljunga kommun" arbetats fram.

Kommunens styrelser och nämnder kan anta egna styrande dokument för särskilda verksamheter som kompletterar dessa riktlinjer. De bolag där Herrljunga kommun utser majoriteten av styrelsen ska tillämpa dessa riktlinjer i tillämpliga delar. Ärendet återremitterades 2017-09-25, § 152, för viss omformulering.

Beslutsunderlag

Riktlinjer avseende "Sponsring för Herrljunga kommun"

Kommunstyrelsen § 152/2017-09-25

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2017-08-16

Förslag "Riktlinjer avseende Sponsring för Herrljunga kommun"

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Kommunstyrelsen beslutar fastställa "Riktlinjer avseende Sponsring för Herrljunga kommun".

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar fastställa "Riktlinjer avseende Sponsring för Herrljunga kommun" (bilaga 1, KS § 183/2017-10-23).

Expedieras till:

Facknämnderna, de kommunala bolagen

Lärande i Sverige AB
Lindövägen 5B
602 28 Norrköping
Att: christina.boman@larande.se

Beslut

2017-09-21
1 (5)
Dnr 32-2017:988

Ansökan om godkännande som huvudman för gymnasieskola vid Realgymnasiet i Borås i Borås kommun

Beslut

Godkännande

Skolinspektionen godkänner Lärande i Sverige AB (556571-5892) som huvudman för gymnasieskola vid Realgymnasiet i Borås i Borås kommun. Godkännandet avser utbildning på det nationella fordons- och transportprogrammet med inriktningarna personbil samt transport.

Villkor för godkännandet

Utbildning får starta efter den 30 juni 2018.

Avslag

Skolinspektionen avslår ansökan om godkännande av Lärande i Sverige AB som huvudman för gymnasieskola avseende det nationella handels- och administrationsprogrammet med inriktningen handel och service vid Realgymnasiet i Borås i Borås kommun.

Bakgrund

Lärande i Sverige AB har ansökt om godkännande som huvudman för gymnasieskola vid Realgymnasiet i Borås i Borås kommun. Ansökan avser en utökning.

Lärande i Sverige AB har sedan tidigare godkännande att bedriva gymnasieskola vid Realgymnasiet i Borås i Borås kommun enligt Skolinspektionens beslut den 4 juni 2010 (dnr 37-2010:3090) och den 21 december 2010 (dnr 32-2010:2190).

Motivering till beslut

Enligt 2 kap. 5 § skollagen (2010:800) får enskilda efter ansökan godkännas som huvudmän för gymnasieskola. Godkännande ska lämnas om den enskilde har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen och utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Om godkännandet avser gymnasieskola ska följderna i närliggande kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna också beaktas.

Huvudmannens förutsättningar

Mot bakgrund av de uppgifter som framgår av ansökan samt av utredningen i ärendet gör Skolinspektionen den sammantagna bedömningen att Lärande i Sverige AB har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för de sökta utbildningarna.

Påtagliga negativa följder

Enligt Borås kommun finns det 1 220 ungdomar i åldern 16 år i kommunen år 2017. Kommunen beräknar att det år 2022 kommer att finnas 1 440 ungdomar i åldern 16 år i kommunen.

Skolinspektionen har gett lägeskommunen och närliggande kommuner tillfälle att yttra sig över ansökan. Av de yttranden som inkommit framgår att motsvarande utbildningar redan erbjuds i lägeskommunen; både på kommunala och fristående skolor. Borås kommun anför att det finns risk för en överetablering av antalet utbildningsplatser på de aktuella programmen. En etablering av Realgymnasiet i kommunen kan medföra att kommunen behöver göra anpassningar av lokaler och personal till följd av ett reducerat elevunderlag. Det kan också innebära att utbildningar får läggas ned.

Godkännande

Fordons- och transportprogrammet med inriktningarna personbil och transport

Lärande i Sverige AB har uppgett att de avser att starta den ovan rubricerade utbildningen läsåret 2018/19 med 5 utbildningsplatser per inriktning.

Antagningsstatistik från Borås kommun visar att det inför läsåret 2017/18 finns 68 behöriga förstahandssökande till fordons- och transportprogrammet.

Vid bedömningen av påtagliga negativa följder har Skolinspektionen tagit hänsyn till antalet behöriga förstahandssökande till det nationella programmet som bedrivs av kommunen samt antalet utbildningsplatser som sökanden planerar att erbjuda. Utifrån dessa uppgifter bedömer Skolinspektionen att etableringen inte skulle

innebära påtagliga negativa följder för Borås kommun. Skolinspektionen bedömer vidare att de invändningar mot en etablering som framförts i yttrandet inte är av den grad att ansökan ska avslås.

Skolinspektionens helhetsbedömning blir därmed att den ovan rubricerade etableringen inte skulle innebära sådana påtagliga negativa följder för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av Borås kommun eller närliggande kommuner på lång sikt att ansökan ska avslås.

Avslag

Handels- och administrationsprogrammet med inriktningen handel och service

Lärande i Sverige AB har uppgett att de avser att starta den ovan rubricerade utbildningen läsåret 2018/19 med 5 utbildningsplatser.

Antagningsstatistik från Borås kommun visar att det inför läsåret 2017/18 finns 36 behöriga förstahandssökande till handels- och administrationsprogrammet.

Enligt Skolinspektionens bedömning kommer det sökta programmet sannolikt att attrahera ett antal elever som annars skulle ha sökt till motsvarande program i kommunens regi.

Vid bedömningen av påtagliga negativa följder har Skolinspektionen tagit hänsyn till antalet behöriga förstahandssökande till det nationella programmet som bedrivs av kommunen samt antalet utbildningsplatser som sökanden planerar att erbjuda. Det finns en påtaglig risk att även en minskning med förhållandevis få elever kan innebära att Borås kommun får beaktansvärda svårigheter att erbjuda en bred och kvalitativ utbildning på handels- och administrationsprogrammet. På sikt finns även en risk för att kommunen skulle tvingas lägga ner programmet om ett godkännande medges.

Skolinspektionens helhetsbedömning blir därmed att den ovan rubricerade etableringen medför sådana påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna och för den del av skolväsendet som anordnas av Borås kommun eller närliggande kommuner att ansökan ska avslås.

Upplysning

Lärande i Sverige AB ansvarar enligt 2 kap. 8 § skollagen för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

Skolinspektionen

Beslut

2017-09-21

4 (5)

Dnr 32-2017:988

Godkännandet medför en rätt för huvudmannen till bidrag från elevens hemkommun. Bestämmelser om bidrag finns i skollagen och gymnasieförordningen (2010:2039).

Godkännandet avser endast den huvudman som anges i beslutet. Huvudmannskapet för skolenheten får inte utövas av någon annan fysisk eller juridisk person.

Etableringskontroll

Skolinspektionen kommer att genomföra en etableringskontroll av huvudmannen och den godkända utbildningen inför skolstart. Mer information om etableringskontrollen finns på Skolinspektionens webbplats.

Hur man överklagar, se hänvisning.

På Skolinspektionens vägnar

Anna-Carin Kostic
Beslutsfattare

Carin Clevesjö
Utredare/föredragande

Kopia till

Borås kommun
Bollebygds kommun
Herrljunga kommun
Marks kommun
Tranemo kommun
Svenljunga kommun
Ulricehamns kommun
Vårgårda kommun
SCB
CSN

Skolinspektionen

Beslut
2017-09-21
5 (5)
Dnr 32-2017:988

Överklagande av beslutet

Skolinspektionens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm.

Överklagandet ska ha kommit in till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha kommit in inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.

KS § 153

DNR KS 181/2017 901

Riktlinjer mottagande av muta och/eller gåva för anställda och förtroendevalda i Herrljunga kommun

Sammanfattning

Det är av synnerlig vikt och av stort allmänt intresse att integriteten hos kommunens anställda och förtroendevalda inte kan ifrågasättas.

En anställd eller förtroendevald inom kommunen får därför aldrig missbruka sin ställning.

Det kan gå snabbt att skada förtroendet för en verksamhet, men mödosamt och tidsödande att bygga upp det. I de fall man lär känna en affärsbekant, vårdtagare eller annan person i tjänsten så väl att det blivit fråga om vänskap är det särskilt viktigt att uppträda korrekt, sakligt och opartiskt.

Kraven är nämligen alltid desamma; att uppträda korrekt, sakligt och opartiskt. Redan vänskapsförhållandet i sig kan påverka objektiviteten och särskild försiktighet måste iaktas i dessa fall.

1997-10-06 fastställde kommunstyrelsen ”Regler rörande mutor och bestickning”. Reglerna är sammanställda som ett PM från Ekonomikontoret. De är av äldre kaliber och ej tillräckligt distinkta. Kommunstyrelsen föreslås upphäva de tidigare antagna reglerna rörande muta och bestickning samt fastställa föreslagna ”Riktlinjer avseende muta och gåva för anställda och förtroendevalda

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2017-08-30

Riktlinjer avseende muta och/eller gåva för anställda och förtroendevalda i Herrljunga kommun

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Kommunstyrelsen upphäver tidigare antagna regler rörande KS 127/97 § 133 ”Muta och bestickning” samt fastställa föreslagna ”Riktlinjer avseende muta och gåva för anställda och förtroendevalda.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen upphäver tidigare antagna regler rörande KS 127/97, § 133 ”Muta och bestickning” samt fastställa föreslagna ”Riktlinjer avseende muta och gåva för anställda och förtroendevalda” (bilaga 1, KS § 153/2017-09-25).

KF § 110
KS § 164

DNR KS 185/2017 906

Äskande av medel för ytterligare två förskoleavdelningar i Herrljunga tätort

Sammanfattning

Bildningsnämnden beslutade 2017-08-28 att äska om ramökning med 4,5 mkr för 2018 års budget. Äskandet bygger på ett beslut i bildningsnämnden utifrån behovet att starta två nya förskoleavdelningar i Herrljunga tätort. Summan är uppdelad i två delar;

- hyresökning där både modulhyra och ökade kapitalkostnader ingår, 900 tkr samt
- volymökning, 3,6 mkr

Hyresavtalet för modulerna är på totalt 5 år.

Ytterligare beslut som bildningsnämnden tog handlar om val om placering, där bildningsnämnden är måna om att inte störa framtida bostadsbyggande. Stadsarkitekt och teknisk chef förordar kvarteret Lyckan som placering. Temporär byggnad på Lyckan bedöms inte hämma kommande bostadsbebyggelse.

Tillgängliga förskoleplatser kommer enligt prognos och bedömning att saknas helt redan tidig höst 2017.

Den hyreshöjning som bildningsnämnden får med öppning av två förskoleavdelningar kompenseras inte i efterhand i budget för 2019 utan är en post som normalt tas hänsyn till under innevarande budgetprocess. Ytterligare ram motsvarande ökade hyreskostnader för modulkostnader och ökade kapitalkostnader borde med bakgrund av ovanstående därför kompenseras för i 2018 års budgetram. Totalt beräknas ökade hyreskostnader till 900 tkr.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2017-09-13

Bildningsnämnden § 86/2017-08-28

Tjänsteskrivelse daterad 2017-07-26

Förslag till beslut

Bildningsnämndens förslag till beslut:

- Bildningsnämnden äskar om ramökning för 2018 med 4,5 miljoner kr för start av modulförskola med två avdelningar.
- Bildningsnämnden beslutar om att starta förskoleverksamheten 2017-10-01.
- Bildningsnämnden beställer modulförskola om två avdelningar med tillhörande biutrymmen av tekniska nämnden.
- Slutgiltiga placeringen av modulförskola bör samordnas så att det inte stör framtida bostadsbygge.

Fortsättning KF § 110
Fortsättning KS § 164

Förvaltningens förslag till beslut:

- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att besluta att bildningsnämnden i budgeten 2018 kompenseras med 900 tkr för ökad modulhyra och kapitalkostnader gällande två förskoleavdelningar i Herrljunga tätort. Medlen föreslås tas från den pott som inte är öronmärkt i beslutad kommunbidragsram.
- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att besluta att öka investeringsbudgeten för 2018 med totalt 1 miljon kronor för markinvestering kopplande till de två ny förskoleavdelningarna.
- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att placeringen av modulerna blir på kvarteret Lyckan.

Beslutsgång

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med förvaltningens förslag.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att besluta att bildningsnämnden i budgeten 2018 kompenseras med 900 tkr för ökad modulhyra och kapitalkostnader gällande två förskoleavdelningar i Herrljunga tätort. Medlen föreslås tas från den pott som inte är öronmärkt i beslutad kommunbidragsram.
2. Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att besluta att öka investeringsbudgeten för 2018 med totalt 1 miljon kronor för markinvestering kopplande till de två ny förskoleavdelningarna.
3. Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att placeringen av modulerna blir på kvarteret Lyckan.

I kommunfullmäktige frågar ordföranden om kommunstyrelsens förslag till beslut antas och finner att så sker.

KOMMUNFULLMÄKTIGES BESLUT

1. Kommunfullmäktige beslutar att bildningsnämnden i budgeten 2018 kompenseras med 900 tkr för ökad modulhyra och kapitalkostnader gällande två förskoleavdelningar i Herrljunga tätort. Medlen föreslås tas från den pott som inte är öronmärkt i beslutad kommunbidragsram.
2. Kommunfullmäktige beslutar att öka investeringsbudgeten för 2018 med totalt 1 miljon kronor för markinvestering kopplande till de två ny förskoleavdelningarna.
3. Kommunfullmäktige beslutar att placeringen av modulerna blir på kvarteret Lyckan.

KS § 160

DNR KS 179/2017 101

Fastställa befattningen Säkerhetsskyddschef med ersättare**Sammanfattning**

1999-05-17 beslutade Kommunstyrelsen utse kommunchefen som säkerhetsskyddschef enligt säkerhetsskyddslagen. Vidare fastställdes att Personalchefen och risksamordnaren skall vara behjälpliga i det praktiska arbetet.

Lagstiftningen fastställer att man kan utse en biträdande säkerhetsskyddschef om omfattningen av verksamheten så erfordrar.

Kommunchefs bedömning, 2017-08-24, är att Herrljunga kommun formellt behöver fastställa uppdraget som säkerhetsskyddschef och dennes ersättare.

Omfattningen på verksamheten erfordrar ej en biträdande säkerhetsskyddschef. Det tidigare beslutet, vilket är fattats på delegation, upphävs därigenom av kommunchef, dvs beslutsfattaren. I all verksamhet där säkerhetsskyddslagen (1996:627) gäller, ska verksamheten ha det säkerhetsskydd som behövs med hänsyn till verksamhetens art, omfattning och övriga omständigheter.

En närmare precisering av vad som ska göras och hur uppgifter ska hanteras regleras i säkerhetsskyddsförordningen (1996:633) precis som frågan om det ska finnas en chef för säkerhetsskyddet.

Enligt sjätte paragrafen i säkerhetsskyddsförordningen ska det finnas en säkerhetsskyddschef med ersättare och vid behov en biträdande säkerhetsskyddschef.

Verksamheten är inte av den omfattningen i kommunen att det behövs någon biträdande säkerhetschef. Däremot ska en säkerhetsskyddschef och en ersättare formellt utses med uppgift att utöva kontrollen över säkerhetsskyddet.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2017-08-24

Bilaga 1: Underlag information från Säkerhetspolisens hemsida angående säkerhetsskydd.

Bilaga 2: Det kommer en ny lag, info från regeringen.

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Kommunstyrelsen aktualiserar säkerhetsskyddsfrågorna och utser kommunchef till Säkerhetsskyddschef med ersättare Räddningschef.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen aktualiserar säkerhetsskyddsfrågorna och utser kommunchef till Säkerhetsskyddschef med ersättare Räddningschef.

Expedieras till: Samtliga nämnder och förvaltningar

Justerandes sign

Ultradgsbestyrkande

Mötesanteckningar från Folkhälsopolitiska rådet 2017-11-14

Närvarande:

Robert Andersson	vice ordf. bildningsnämnden
Johnny Carlsson	ordf. kommunstyrelsen
Lennart Ottosson	ordf. socialnämnden
Viveca Lundahl	folkhälsoutvecklare

• Föregående mötesanteckningar

Anteckningarna gick igenom och lades till handlingarna.

• Rapport från Trygghetsrådet

Viveca informerade från senaste mötet med Trygghetsrådet. Trygghetsrådets protokoll finns att läsa under K; FHPR.

Robert informerade om ett skolprojekt i Angered där målet är att minska skolfrånvaron. Det handlar om att alla vuxna i skolan ska uppmärksamma barn och unga. Se, lyssna och framförallt ge denna lilla extra tid har gett resultat.

• Övriga frågor/information

– Utifrån Samverkansavtalet avseende lokalt folkhälsoarbete i Herrljunga kommun för perioden 2017-2020 ansvarar kommunen för att ta fram en långsiktig plan för det lokala folkhälsoarbetet med framtagna behovsbilder och prioriteringar.

Planen kan med fördel integreras i, eller kopplas till, kommunens egna styrdokument. Planen ska beskriva vilken/vilka målgrupper som behöver prioriteras för att skillnader i hälsa ska minska. Den ska också innehålla uppföljningsbara mål/indikatorer.

Folkhälsopolitiska rådet beslutade, vid förra mötet, att folkhälsoutvecklaren påbörjar detta arbetet.

Kommissionen för jämlik hälsa har levererat sitt slutbetänkande till regeringen, som nu är ute på remiss t o m november. I slutbetänkandet pekar Kommissionen ut inriktningen på ett antal förslag för att utveckla den strategiska uppföljningen av folkhälsopolitiken.

Dagens möte enades om att avvakta arbetet med att ta fram vår lokala Folkhälsoplan tills vi ser hur regeringen kommer att ta sig an slutbetänkandets förslag till uppdaterat ramverk för folkhälsopolitiken med ett tydligare fokus på en god och jämlik hälsa.

Det är även viktigt att vi arbetar mot FN:s globala mål Agenda 2030 och framförallt hur vi kan koppla dessa mål till vårt folkhälsoarbete. Mer om detta vid nästa möte.

– Lennart informerade om extra tjänster. En extratjänst innebär att en arbetssökande arbetar hos dig inom välfärden, offentlig, kulturell eller ideell sektor. Du får en extra resurs som erbjuds en vanlig anställning samtidigt som du får ekonomisk ersättning. På samma gång hjälper du den arbetssökande att komma in i arbetslivet.

Mer att läsa om extratjänster biläggs K; FHPR

Meddelande 7

– Lennart önskar att kommunen satsar mer på att sprida kunskap om vikten av att äta rätt och röra på sig. Robert föreslog att det kanske kunde vara något för köpmannaföreningen och Fokus Herrljunga att ha som tema för aktiviteter som t ex kockkampen, näringslivslunchen.

Vid anteckningarna/Viveca